NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 287 | Łódź, Poniedziałek, 14 grudnia 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקויער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, מאנטאג פ' וויגש ל' כסלו תרצ"ז | 14-טער יאהרגאנג

געוואלדיגע אנטי-יודישע קאמפאניע

איז צוזאמענהאנג מיט'ן פראצעס איז כור

מיליאנען יודען-העצערישע פלוג-בלעטלעך ווידער ארויסגעלאזט איז דייטשלאנד

ב ערלין, 13 (יט"א טעל.)

די גאנצע נאצי-פרעסע זעצט פאר די געוואלדיגע אנטי-יודישע קאמפאניע אין צוזאמענהאנג מיט'ן פראצעס אין כור און ע' ווארטעטען אורטייל. דער „אנגריף" שרייבט, ווי די נאצי-פרעסע האט פאר-געזעהען, האט זיך „דאס גאנצע וועלט-יודענטום גע-שטעלט אויף דער זייט פון פראנקפורטער'ן". די יודען — שרייבט דער „אנגריף" — פיהרען א גרויסע אפענסיווע, וואס האט דערגרייכט ביז צום געריכטס-זאל אין כור.

די נאצי-פרעסע איז באזונדערס נישט צופרי-דען מיט דער מעדיצינישער עקספערטיזע פון ד"ר יעגער, וועלכער ווערט אויף דעם שארפסטען אופן אנגעגריפען אין דער נאצי-פרעסע און דורך דעם דייטשען ראדיא אלס „יודישער מיטהעלפער". „פעל-קישער בעאבאכטער" איז אויסער זיך און באצייכנט די מעדיצינישע עקספערטיזע אלס „פשוט'ע פרא-וואקאציע געגען דייטשטום".

די אנטי-יודישע העצע ארום דעם פראצעס אין כור בעגרעניצט זיך נישט בלויז צו דער פרעסע און ראדיא. מיליאנען יודענהעצערישע פלוג-בלעט-לעך פון דער נאצי-פארטיי ווערען איצט קאלפארטירט איבער גאנץ דייטשלאנד. דערביי פאדערט אויף דער „פעלקישער בעאבאכטער" יעדען פארטיי-מיטגליד צו הארגען דערפאר, אז די דאזיגע פלוג-בלעטלעך זאלען געפינען א ווייטערע פערשפרייטונג.

אויף די פלוג-בלעטלעך איז פערהאן א קאריקא-טור פון א יוד, וועלכער שרייט צו א מאן „איך א נאצי-אוניפארם": „איך האב איהם דער'הרג'עט, ווייל איך בין א יוד". ווייטער איז מיט פעטע אותיות געדרוקט די לאזונג: „רייסט אראב די מאסקע פון דעם יודישען מאורד - סיסטעם" און ע' ווערט געגעבען. אז „דאס וועלט - יודענטום געפינט זיך איצט אונטער'ן משפט".

בעכטען איז אין בערלין פארגעקומען א קאנ-פערענץ פון די „ראסע - פאליטישע" קרייז-לייטער, אויף וועלכע עס איז בעשלאסען געווארען נאך ווייטער „ארויסרוקען אויפ'ן ערשטען פלאן דאס ראסען-פראבלעם".

די יודישע פרעסע אין דייטשלאנד האלט זיך אב פון ברענגען וועלכע עס איז בעריכטען אדער קאמענטארען וועגען דעם פראצעס אין כור. אין דער „יודישער רונדשוי" איז ערשינען א באטיץ, אז די טענדענץ פון דער נאצי-פרעסע צו מאכען דאס גאנצע יודענטום פעראנטווארטליך פאר פראנקפור-טער'ס טאט האט בישט קיין שום בעגרינדונג, ווייל די פעראנטוואָרטליכע יודישע קערפערשאפטען האבען פעראורטיילט דעם מאָרד, אלס א שריט, וואס איז געגענזעצליך צו דער יודישער עטיק און רע-ליגיע.

געוו. קעניג עדוואַרד אין ווין

ער וועט וואוינען ביי באראן ראטשילד

ווי ען, 13 (ספ. טעל.)

דער געוו. קעניג עדוואַרד איז 10 א זייגער אין אווענט אנגעקומען קיין ווין. די היינטיגע נאכט וועט דער קעניג פערברענגען אין האטעל „בריסטאל". אויפ'ן באהן-הויף איז דער געוו. קעניג בעגריסט געווארען דורך דעם ענגלישען געזאנדטען און פאליצי-פרעפעקט. דער וואקזאל איז געווען ארומגערינגעלט מיט א שטארקען פאליצי-קארדאן. דער קעניג זעהט גוט אויס און איז אין הומאר.

אין פעלדקירכען אויף דער ערשטער עסטריי-כישער סטאציע איז דער צוג בעלאגערט געווארען דורך איבער 50 זשורנאליסטען. דער קעניג האט זיך אבער פאר זיי נישט בעוויזען און געבעטען מ'זאל איהם לאזען צורוה, ווייל ער פאהרט אלס פריוואטע פערזאן. אויפ'ן וועג האט מען דעם געוו. קעניג דערלאנגט צוויי דעפעשען פון לאנדאן, עדוואַרד האט אויף זיי געענטפערט.

דער געוו. קעניג וועט פערברענגען אין ענגעספעלד עטליכע טעג ביים באראן לואיגען ראטשילד און דאן וועט ער אפפאהרען קיין קיץ בוהל (עסטרייך). מיט'ן געוו. קעניג פאהרט מיט זיין פערזענליכער סעקרעטאר, 2 ענגלישע דעטעק-טיוון און 8 עסטרייכישע פאליציאנטען.

דער „פאסט" - קארעספאנדענט, שילדערנדיג דאס אנקומען פון סאלאן-וואגאן קיין ווין, בעטאנט, אז דער וואגאן איז געווען ארומגערינגעלט מיט א שטארקען פאליצי-אקרדאן. אין דער טיר פון וואגאן האט זיך בעוויזען א דעטעקטיוו, און א מינוט שפעטער האט זיך בעוויזען דער געוו. קעניג אין א פוטער און אהן היטעל. אין וואקזאל האט זיך דער קעניג גלאזט פאטאגראפירען צוזאמען מיט'ן געזאנדטען און פאליצי-פרעפעקט.

* * *

לאנדאן, 13 (ספ. טעל.)

קעניג זשארזש דער זעקסטער איז היינט צו-זאמען מיט די פרינצעסינס געפאהרען אין דער רעזידענץ פון דער קעניגין-אלמנה מארי. דאס פובליקום האט אומעטום געמאכט אוואציעס דעם קעניג.

מלחמה מיט יאפאן

צוזאמענארבייט מיט רוסלאנד און מיט'ן רויטען כינעזישען מיליטער. — 3 פאדערונגען פון די צובונטעוועטע כינעזער. — טשאנג-קאי-שעק ערמארדעט. — זיך שוין אנגעהויבען דער בירגער-קריג. — קריגס-צושטאנד. — יאפאנישער קאבינעט איז דעמיסיע

פאריז, 13 (ספ. טעל.)

די פראנצויזישע פרעסע ברענגט אלארמירענדע ידיעות פון ווייטען מזרח. איבערגעבענדיג א רייה אינפארמאציעס וועגען דער מיליטערישער רעוואלו-ציע געגען דער צענטראלער כינעזישער רעגירונג אין נאנקין. עטליכע צייטונגען האבען אפילו געברענגט א ידיעה, אז דער מארשאל טשאנג-קאי-שעק, וועל-כער איז ארעסטירט געווארען דורך דעם צובונטעוועטען גענעראל טשאנג-סו-ליאנג, זאל האבען ער-מארדעט געווארען.

פעקין, 13 (ספ. טעל.)

טשאנג-סו-ליאנג האט ארויסגערוקט פאלגענדע 3 פאסטולאטען: ערקלערען קריג יאפאן, מיטארבי-טען מיט'ן כינעזישען רויטען מיליטער און א בונד מיט רוסלאנד. די פעקינער פאליטישע קרייזען האל-טען, אז א גאנצע רייה כינעזישע פראווינצען זענען גרייט צו שטיצען די פאליטיק פון טשאנג-סו-ליאנג.

דער ארעסט פון טשאנג-קאי-שעק איז פארגע-קומען אין מאמענט ווען ער איז צוריקגעפאהרען מיט טשאנג-סו-ליאנג פון א קור-ארט. מיט שרעק ערווארט מען די רעאקציע פון יאפאן.

טאקיא, 13 (ספ. טעל.)

די נאנקינער רעגירונג האט געענטפערט חנם גען. טשאנג-סו-ליאנג, אז זי האט געגומען צו קענט נישט זיינע פאדערונגען, אבער קודם כל פערלאנגט זי צו בעפרייען טשאנג-קאי-שעק'ן, ערשט דעמאלט וועט מען קאנען אנהויבען אונטערהאנדלונגען.

שאנכאי, 13 (ספ. טעל.)

נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער בעאונרו-היגונג צוליב דעם גורל פון טשאנג-קאי-שעק, האלט מען אין די כינעזישע קרייזען, אז דער מארשאל לעבט, די רעגירונג האט ברעה ארומצורינגלען סיאן-פו, דאס נאנקינער מיליטער האט שוין ארויסמאר-שירט קיין שאנסי. א טייל פון מיליטער האט זיך אבער ארויסגעזאגט פאר די צובונטעוועטע.

לויט פערשידענע ידיעות האט שאנג-סו-ליאנג ארויסגעשיקט א בריף צו דער פרוי פון טשאנג-קאי-שעק, אין וועלכער ער טיילט מיט, אז איהר מאן דראהט נישט קיין שום געפאהר.

שאנכאי, 13 (ספ. טעל.)

ס'איז פראקלאמירט געווארען קריגס-צושטאנד אין שאנכאי און אין א רייה פראווינצען.

שאנכאי, 13 (ספ. טעל.)

אין דער פראווינץ שאנסי האט זיך שוין אנ-געהויבען די מלחמה - טעטיגקייט. ס'איז פארגעקומען צו א צוזאמענשטויס צווישען רעגירונגס - מיליטער מיט די צובונטעוועטע. זייער מיליטער דערגרייכט 100 טויזענט מאן. די באהן-פערבינדונג איז איבער-געריסען געווארען.

פעקין, 13 (ספ. טעל.)

די טעלעגראפישע און טעלעפאנישע פערבינדונג צווישען פעקין און סיאן-פו איז איבערגעריסען. לויט ידיעות פון כינעזישע קרייזען האט זיך דער בונט אנגעהויבען מיט א גרויסע קאמף פון דעם מיליטער פון טשאנג-סו-ליאנג האט געוואלט ענטוואפנען די גווארדיע פון טשאנג-קאי-שעק. בעת דער שיסעריי זענען פיל אפיצירען און גענעראלען דערהרג'עט געווארען.

טאקיא, 13 (ספ. טעל.)

די יאפאנישע צייטונגען כאראקטעריזירן די געשעהענישען אין כינא ווי א מאסקירטע סאוויעטי-שע איינמישונג אין כינא. לויט די דעמאנטע צייט-טונגען איז די אקציע שוין לאנג צוגעגרייט גע-ווארען און איז פערשנעלערט געווארען צוליב'ן דייטש-יאפאנישען אפמאך. דער יאפאנישער קאבי-נעט זאל אוועק אין דעמיסיע.

מאסקווא, 13 (ספ. טעל.)

די „טאס" אגענטור טיילט מיט, אז די קלאנ-גען, וועלכע ווערען פערשפרייט דורך די יאפאנישע צייטונגען, אז טשאנג-סו-ליאנג האט געשאפען א רעגירונג, וועלכע ווערט אונטערשטיצט דורך רוס-לאנד, שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט.

רעדע פון וויצע-פרעמיער קוויאטקאווסקי

ביי דער פייערונג פון איבערגעבען צום געברויך דעם געוואלדיגען וואסער-רעזערוואר

קאטאוויץ, 13 (ספ. טעל.)

היינט איז דא פארגעקומען די פייערונג פון איבערגעבען צום עפענטליכען געברויך דעם גרוי-סען וואסער-רעזערוואר אין פאראמבקא, אויפ'ן טייך סאל, וואס האט געוואלדיגע ווירטשאפטליכע בעדייטונג פאר'ן גאנצען לאנד.

צו דער פייערונג איז געקומען דער וויצע-פרעמ-יער קוויאטקאווסקי, סיים-מארשאלעק צאר, וויצע-מארשאלעק פון סענאט, פרעזעס פון דער העכ-סטער מלוכה-קאנטראל גען. קושעמעסקי, קאמו-ניקאציע-מיניסטער אולריך, וויצע-קריגס-מיניסטער גען. ליטווינאוויטש, וויצע-די אינמיניסטער גראדיב-סקי, פרעזעס גען. גאעצקי, און פיל הויכגעשטעל-טע פערזענליכקייטען.

דער וויצע-קאמוניקאציע-מיניסטער פיאסעצקי האט איבערגעגעבען די געשיכטע פון בויען דעם רעזערוואר, אין די טאמען, וועלכע קאסט 18 מיל. זל. דאן האט געהאלטען א רעדע דער וויצע-מיניס-טער קוויאטקאווסקי, וועלכער האט צווישען אנדע-רען געזאגט: נאך דער גרויסער מלחמה האבען מיר איבערגענומען די רעפובליק נישט ארגאניזירט און אין אונטערדרוקונג, אויף פיל געביטען אפילו אבאר-כיזירט, מיר בעזייטיגען אלע בלויזן, דא איז עבט שטאבען א זעהר וויכטיגע זאך, וואס איז אויך צו פערדאנקען דער פויליש-פראנצויזישער צוזאמענארבייט. דאן האט נאך גערעדט דער קאמוניקאציע-מיניסטער אולריך.

פראנצויזישע ארבייטס-געבער

ווענדען זיך צום פרעמיער בלום וועגען די אקופאציע-שטרייקען

פאריז, 13 (ספ. טעל.)

דער פארזיצער פון ארבייטס-געבער-פערבאנד האט זיך געווענדעט מיט א בריף צום פרעמיער בלום, אין וועלכען ער מאכט אויפמערקזאם אויף דער ענטוויקלונג אין דער מעטאל-אינדוסטריע פון לילער קרייז. דער פרעזעס ווייזט אן, אז טראץ דער אינטערווענץ פון אינערן-מיניסטער האט מען די אקופאציעס פון די פאבריקען נישט אויפ-געהערט. דער ארבייטס-געבער-פערבאנד פראטעס-טירט געגען דעם:

פאן-אמעריקאנער אפמאך
וועגען ארגאניזירען דעם שלום
איז שוין אונטערגעשריבען געווארען אין בוענאס-איירעס

בוענאס-איירעס, 13 (ספ. טעל.) די פארשטעהער פון די אמעריקאנער פעלקער, וועלכע נעהמען אנטייל אין דער בוענאס-איירעסער קאנפערענץ, האבען אונטערגעשריבען א פאן-אמעריקאנישען פאקט, צו ארגאניזירען דעם שלום, ער וועט פארגעשטעלט ווערען די פארלאמענטען פון די לענדער, וועלכע האבען איהם אונטערגעשריבען.

אין ערשטען ארטיקעל ווערט געזאגט: אין פאל ווען דער שלום פון די אמעריקאנער רעפובליקען וועט ווערען בעדראהט, מוז מען גלייך אפהאלטען א קאנפערענץ, כדי צו געפינען די בעסטע מיטלען פון א שלום-צוזאמענארבייט. אין פאל פון א מלחמה אויסער אמעריקא, וועלכע קען בעדראהען דעם שלום אין אמעריקא, וועלען אלע אמעריקאנער רעפובליקען צוזאמענארבייטען. קיין שום פאלק טאר זיך נישט אריינמישען אין די אינערליכע און אויסערליכע ענינים פון אנ'אנדער פאלק.

פראצעס וועגען באמבען-אטענטאט אויפ'ן גראדנער „טאז"
הויבט זיך אן היינט אין גראדנער קרייז-געריכט

גראדנע, 13 (יט"א טעלעגראפיש) היינט, מאנטאג, דעם 14־טען דעצעמבער, הויבט זיך אן אינם גראדנער קרייז-געריכט דער סענסאציאנעלער פראצעס פון דריי נאראליט פאר אונטערלעגען דעם 16טען מערץ ה. י. א באמבע אונטערן הויז פון טראהטער ,,טאז''.

צום גליק האט די באמבע עקספלאדירט פאר דער צייט און דער היזק איז געווען נישט קיין גרויסער.

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק וועלען זיצען דער הויפטהעלד פון די טרויעריגע גראדנער געשעהענישען אין יוני 1935 — אלפאנס פאנאסיוק, זיין נאהענטסטער חבר און מיטהעלפער דאמיניק יאראשעוויטש און דער שילער קאזשימיעזש באגוש גרעצקי.

פאנאסיוק איז דורכן גראדנער קרייז-געריכט אין נאוועמבער 1935 געווען פערמשפט פאר ארגאניזירען די גראדנער עקסצעסען אויף איין יאהר, בלייבענדיג אויף דער פרייהייט אונטער א קויציע פון 100 גילדען.

אויפ'ן פראצעס פון ווילנער אפעלאציע-געריכט אין מאי 1936 (דאס הייסט נאך דעם באמבען-אטענטאט אויף ,טאז'') איז איהם די שטראף געהעכערט געווארען אויף 5 יאהר.

אויפ'ן אפעלאציע - פראצעס איז אלס ציוויל-מאהנער מצד די געליטענע יודען ארויסגעטרעטען אדוו. לייב לאטרוי.

יאראשעוויטש איז דורכ'ן גראדנער קרייז-געריכט געווען פערמשפט אויף 6 חדשים מיט אפלעגען די אויספיהרונג פון דער שטראף

אין פעברואר ד. י. איז יאראשעוויטש פערהאלטען געווארען, בעת ער האט אינמיטען נאכט געבראכען שויבען אין יודישע הייזער.

עס איז געגען איהם פערפיהרט געווארען א פראצעס, אבער ער איז געבליבען אויף דער פרייהייט.

אין מערץ האט ער דורכגעפיהרט דעם באמבען-אטענטאט און ערשט דאן האט מען איהם ארעסטירט.

פארינע וואך האט יאראשעוויטש פאר ברעכען שויבען בעקומען אין גראדנער שטאטישען געריכט א האלב יאהר

דער היינטיגער פראצעס רופט ארויס א בעזונדערן אינטערעס, מחמת אין דער צווישענצייט האט פאנאסיוק זיצענדיג אין תפיסה, געשיקט זיינע איבערצייגונגען און אין א בריף פון תפיסה צו דער מוטער האט ער ערקלערט, אז ער האט חרטה אויף זיין פריהערדיגער פארבלענדעטער און אומבאגרינדעטער שנאה צו יודען.

צוליב אט דער סענסאציאנעלער ווענדונג, ווערען ערווארט אויפן פראצעס גרויסע איבעראשונגען.

די גראדנער אנרעציע, ביי וועלכע פאנאסיוק איז געווען פריהער א גאנצער העלד און ליבלינג, האט זיך איצט פון איהם אפגעווארפען און די ענדעקישע אדוואקאטען האבען זיך ענטזאגט ארויסצוטרעטען אין זיין פארטיידיגונג.

די געזעלשאפט ,,טאז'' האט דערלאנגט א ציווילע תביעה, וועלכע וועט ווערען אונטערשטיצט דורכ'ן ווילנער פוילישען אדוואקאט ה' שישקאווסקי און דורך די גראדנער אדוואקאטען ה'ה פירסטענבערג און גויבווער.

דער פראצעס ווערט פארגעזעהן אויף צוויי טעג.

אמאל זיך געווארעמט ביים אויווען —
היינט ווארעמט דער ראדיא דעם מבין

קיין ארץ = ישראל
דורך טריעסט און קאנסטאנץ.
שיפסקארטען
אויף הר-ציון און הר-כרמל.
פעקלעך קיין רוסלאנד
פינקטליך און שנעל
ערלעדיגט
דאס וועלט-רייזע-ביורא
Union Lloyd
42 פיעטריקאווער 42
טעל. 107-87.

אכטונג
לאדזער קצבים!
דער ראבינאט איז מודיע, אז אפנעמען דעם
הכשר אויף חודש טבת
מוז הומען נאר דער איינעמער פון דער יאטקע.
ועד הרבנים ועד הכשרות.

געדענקט, ביי
שטשעשליווי
א גרויסער אויסוואהל פון
אריגינעלע בליצער און
טאמאשאווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואליטעטען
אויך פערשידענע רעשטען
קומט און איבערציינגט אייך
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראנט II שטאק.

Biuro pisania podań
do władz administracyjnych i sądowych.
Przepisywanie na maszynie.
M. AUGENFISZ
Łódź, Zawadzka 9.

געזעלשאפט „אינטערנאט פאר יודישע קינדער און פערמע אין העלענוווועק" (גמינע דאדזשאשטש)
ביורא: לאדז, קילינסקי-גאס 105.
מאנטאג, דעם 21 דעצעמבער ד. י. 8 א זייגער אווענד קומט פאר אין ביורא פון אינטערנאט, לאדז, קילינסקי-גאס 105.

די יעהרליכע
אלגעמיינע פערזאמלונג

פון די מיטגלידער פון דער געזעלשאפט מיט פאלגענדען סדר-היום:

1) ערעפנונג פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג; 2) וואהלען פון א פרעזידיום; 3) טעטיגקייטס-בעריכט פאר דער צייט פון 1-טען אפריל 1935 ביז דעם 31 מערץ 1936; 4) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע; 5) בעשטעטיגונג פון בודזשעט אויף דער צייט פון 1 אפריל 1936 ביז'ן 31 מערץ 1937; 6) וואהלען פון א נייער פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע; 7) פרייע פארשלאגען.

אין פאל ווען ס'וועט נישט זיין די נויטיגע צאהל מיטגלידער, וועלכע ס'איז פאר-אויסגעזעהן דורכ'ן סטאטוט, וועט די אלגעמיינע פערזאמלונג פארקומען צום צווייטען טערמין מיט דעמזעלבען סדר-היום. אין דעם זעלבען לאקאל, מאנטאג, דעם 4 יאנואר 1937, און וועט זיין גילטיג ביי יעדער צאהל מיטגלידער.

די פערוואלטונג.

יודישער געפל יגעל-הענדלער-פעראיין
אין לאדז, פולנאצנא 25.

בעקאנטמאכונג.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן פערעפענטליכען די אינסטרוקציעס צו די אויספיהר-תקנות פון שחיטה-געזעץ טרעטען מיר צו קאלעקטיוו ארויסצונעמען קאנצעסיעס פאר אונזערע מיטגלידער.

מיר פאדערען דעריבער אויף אלע אונזערע מיטגלידער צו קומען אין פעראיינס-סעקרעטאריאט פון דינסטאג, דעם 15 ה. ח. יעדען אווענד פון 7 ביז 10, כדי אפצוגעבען ביטעס אויף קאנצעסיעס צו האנדלען מיט כשר געשחט'ענע עופות.

די פערוואלטונג.

Dr. med.
P. Braun
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.
ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.
פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע פרייזען

וויכטיג פאר אלע!
בריסבויגען, האנטערטען, רעכנונגען, מעמארענדומס, חתונה-קארטען, פערש. עטיקעטען,
טינטען-עטיקעטען, משט-ביכער, ברויט-עטיקעטען, טריקא-עטיקעטען, שטריקט באנדראל און לאטעריישען,
מיט די מאדערנסטע שריפטען
עטפפעהלט
די שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
לאדז, צעגעלניאנא 8 טעל. 255-09

די ביליגסטע קוועלע
פון אלערלעי
ניי = מאשינען,
טיילען, נאדלען או"וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

אוירען, נאז און האלז און לונגען-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועס אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9-2 און פון 4-8 אווענד
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען-גאבינעט
פאר דורכלייכטונגען און אלערליי פאטאגראפיען

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעל. 137-63.
עס נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
ד"ר קויפמאן, ד"ר דינענזאן, ד"ר רויטער, ד"ר שפירא, ד"ר פארעל, ד"ר י. איציקזאן, ד"ר סטיפ"ר. ד"ר ראבינאוויטש-גינזבורג, ד"ר שמירגעלד נערוועןקראנקהייטען
און דענטיסטין סטאראפאלסקא.
וויזיטען אין שטאט. אלע ארט מעדיצינישע הילף. קאבינעט פאר פיזיקאלישער טעראפיע און רענטגען.
אלע ארט אימפונגען (געגען דיפטעריט און אנדערע).

ד"ר ראבינאוויטש-גינזבורג
אינערליכע קראנקהייטען
נעהמט אן פון 3—4.

וויכטיג פאר פאבריקאנטען און האנדווערקער
שווייסונגען, מאשינען-טיילען און רעפעראטורען
פיהרט אויס ביליג
די מעכאנישע שלאסעריי
י. רעדער
11 ליסטאפאדא 11/13
(רוג זאכאדניע)

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעוואוסטער קאליגראף ל. בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט שרייבען א גוטען יודישען בריף אין 15 לעקציעס אפילו דעם, וואס קאן גארנישט שרייבען. די עלטער שפילט נישט קיין ראלע. די פרייזען—צוגענגליך.
אלעע 1-טער מאי 4, ביי ליפשיץ.

Doktór
A. S. TENENBAUM
אינערליכע קראנקהייטען
(ספעציעל לונגען)
Piotrkowska 109
tel. 220-25.
נעהמט אן פון 6—8 אווענד.

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען, האר"ץ און סקלעראז קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 10-9 פריה, 5-3, 9-8 אוו.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09.
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו

מארש אויף הועסקא

פון שפּאַנישען רעגירונגס־מיליטער

פרעמדע שיפען טארפעדירען שפאנישע אונטערוואסער־שיפלער

מאַדריד, 13 (ספּ. טעל.)
האַוואַס־אַגענטור מעלדעט, דאָס רעגירונגס־מיליטער האָט אָנגעגריפען די פּאָזיציעס פון די אויפשטענדיגע נעבען אַוואַל, פערבעהמענדיג דעם זעהר װיכטיגען סטראַטעגישען פּונקט סאַיסמאַנדי, וועלכע ליגט 4 קילאָמעטער פון ווילא רעאל. די רעגירונגס־אַרטילעריע האָט בעשאָסען די הייזער אין ווילא רעאל צווינגענדיג די אויפשטענדיגע זיך צוריקצוציהען און צו פערנעהמען נייע פּאָזיציעס. א עסקאַדרע רעגירונגס־אַעראָפּלאַנען האָט באָמבאַרדירט דעם פליה־פעלד אין מאַרטינעז־דע־אַראַגאָן, איבער צוועלף אַעראָפּלאַנען פון די אויפשטענדיגע זענען פערניכטעט געוואָרן.

אויפ׳ן מאַדרידער פראָנט איז אָפּגעשטויסען געוואָרען דער נייער אָנגריף אויפ׳ן אוניווערזיטעטס־שפּיטעל.

נעבען הועסקא געהט דאָס רעגירונגס־מיליטער פאָראויס, ס׳זענען פערנומען געוואָרען די דערפער: קאַראַסאַ, אַדעגילאַס, אַרבעלעס און אלאוועדט.

וואַלענציא, 13 (ספּ. טעל.)
דאָס פלאָט־מיניסטעריום האָט פערעפענטליכט פאָלגענדען קאָמוניקאַט: געכטען נאָכמיטאָג איז אַן אונטערוואַסער־שיף פון רעגירונגס־מיליטער טאָרפּעדירט געוואָרען דורך אַן אויסלענדישער אונטער־וואַסער־שיף, ביז איצט איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז ס׳האָט זיך געראַטעוועט נאָר דער קאַפּיטאַן און צוויי מאַטראָזען, די מאַנשאַפט פון דער דער־טרונקענער שיף בעטרעפט 47 פערזאָן.

טענעריפא, 13 (ספּ. טעל.)
„ראַדיאָ־קלוב" מעלדעט, אַז די אויפשטענדיגע־אַער־אָפּלאַנען האָבען באָמבאַרדירט מאַלאַגא און דער־טרונקען אַ סאָוועטישע שיף.

סאַלאַמאַנקא, 13 (ספּ. טעל.)
דער הויפּט־שטאַב פון די אויפשטענדיגע מעלדעט: נעבען ווישאהא האָבען די אויפשטענדיגע אַראָפּגעשאָסען א דריי־מאָטאָריגען אַעראָפּלאַן, אין וועלכען ס׳האָט זיך געפינען אַן ענגלענדער, אַ רוס און אַ שפּאַניער, אַלע 3 זענען אומגעקומען.

ענטפער פון דער דייטשער רעגירונג

אויף דעם פראנצויזיש־ענגלישען פארשלאג מכח שפאניען

דייטשלאַנד קען נישט קיין אַנדערען ווי פראַנקאָ׳ס רעגירונג

בערלין, 13 (ספּ. טעל.)
די דייטשע רעגירונג האָט געגעבען פאָלגענדען ענטפער אויף די ענגליש־פראַנצויזישע פאָרשלאָגען, די דייטשע רעגירונג וויל, אַז אין שפּאַנישע געשעהענישען זאָל אָפּגעשטעלט ווערען און קודם־כל פערהיטען, אַז דאָס פייער זאָל זיך נישט אַריבער־כאַפּען אין אַנדערע לענדער, די דייטש רעגירונג איז גרייט אונטערצושטיצען אַלע פעראָרדנונגען וואָס שטרעבען צו דעם ציל.

די דייטשע רעגירונג איז מסכים אָפּצוהיטען די ניטראַליטעט און פערבאָטען דעם ארויספאָהר פון פרייוואָליגע, די דייטשע רעגירונג בעציהט זיך מיט סימפּאַטיע צו דעם פאַרשלאַג וועגען פערמיטלען אין שפּאַניען.

די דייטשע רעגירונג האָט דורך אַנערקענען די נאַציאָנאַלע רעגירונג אין שפּאַניען געגעבען צו פערשטעהן, אַז אויסער דער דאָזיגער רעגירונג זעהט זי נישט קיין אַנדער פאַקטאָר, וועלכער זאָל רעפּרעזענטירען דאָס שפּאַנישע פאָלק, די דייטשע רעגירונג זעהט נישט קיין מעגליכקייט ביי די איצטיגע בעדינגונגען אַדורכצופיהרען א פּלעביסציט אין שפּאַניען.

פּאַריז, 13 (ספּ. טעל.)
אין דער פּרעסע און אין די פּאָליטישע קרייזען ווערט זעהר לעבהאַפט אַרומגערעדט די פראַנצויזיש־ענגלישע איניציאַטיווע צו פעסטשטאַרקען די ניי־טראַליטעט און פערמיטלען אין דעם שפּאַנישען בירגער־קריג. וואָס שייך דעם ענטפער פון די הויפּט – פּראַיבטערעסירטע מלוכות: פּאָרטוגאַל, דייטשלאַנד און איטאַליען, ווייזט מען אָן, אַז די איניציאַטיוו טרעפט אָן אויף גרויסע שוועריגקייטען. פּאָרטוגאַל האָט אָפּגעזאָגט, דאַגעגען דייטשלאַנד און איטאַליען האָבען נישט קלאָהר געענטפערט.

ווידער אראבישע טערארר־אקטען

איבערפאל אויף מגדל־צדק. — שיסעריי אויף די גאסען פון חברון

ירושלים 13 (יט"א טעל.) א צאָהלרייכע באַנדע פון בעוואָפענטע אַראַבער האָט היינט אויסגעפיהרט אַן איבערפאַל אויף א שטיינהאַקעריי אין מגדל־צדק, דעם וועכטער האָבען די טעראָריסטען ענט־וואָפענט און געבונדען, נאָכדעם האָבען זיי דעמאָלירט אַלע מאַשינען און צושטערט דעם אויוועז.

איידער די אַלאַרמירטע פּאָליציי איז אָנגע־קומען אויפ׳ן אָרט פון די געשעהענישען, זענען די טעראָריסטען ענטלאָפען. די פּאָליציי פיהרט אַן אויספאָרשונג.

ירושלים 13 (יט"א טעל.) היינט פאַרטאָג איז חברון אויפגעוועקט געוואָרען דורך א העפטיגער שיסעריי, וואָס איז פאָרגעקומען אויף די גאַסען פון דער שטאָדט צווישען טעראָריסטען און מי־ליטער.

די שיסעריי האָט געדויערט א האַלבע שעה א פּאָליציי־פּאַטראָל איז נעבען באלאה (אין דער געגענד פון דזשענין) בעשאָסען געוואָרען דורך אַראַבישע טעראָריסטען, קיינער האָט נישט געליטען.

א דאָרף פאר די אראבער

פון די דעמאָלירטע יפו׳ער הייזער

ירושלים, 13 (יט"א טעלעגר.) לויט די ידיעות, וואָס זענען דאָ ערהאַלטען געוואָרען, האָט דאָס קאָלאָניאַל־אַמט איינגעשטימט צו אַסיגנירען א סומע פון 50,000 פונט אויף צו בויען א דאָרף פאַר די אַראַבער, וועמענס הייזער זענען אין דער יפו׳ער אַלט־שטאָט אין דער צייט פון די אונרוהען צושטערט געוואָרען דורך דעם בריטישען מיליטער.

געשפאנטע בעציהונגען

צווישען מוזולמענער און קריסטליכע אראבער

ירושלים (יט"א) די לעצטענס אַלץ מעהר געשפּאַנטע בעציהונגען צווישען די מוזולמענישע און קריסטליכע אַראַבער האָבען אין משך פון היי־טיגען טאָג דערפיהרט צו איינינגע אינצידענטען. די אינצידענטען ענטשטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער מוזולמענישער בויקאָט־אַקציע, וואָס איז לעצ־טענס געווענדעט נישט געגען יודען, נאָר אויך געגען קריסטליכע אַראַבער.

פייערונג צו 500־יעריגען געבורטס־טאג פון יצחק אברבנאל

ליסאַבאָן (יט"א) אונטער׳ן פאָרזיץ פון שטעל־פערטרעטער רעקטאָר פון דער טעכנישער אוני־ווערזיטעט אין ליסאַבאָן און מיטגליד פון דער פּאָרטוגעזישער אַקאַדעמיע פּראָף. אמזאַלאַק איז ענט־שטאַנען אַ קאָמיטעט, וואָס האָט די אויפגאַבע צוצו־גרייטען אַ ווירדיגע פייערונג פון 500־טען געבורט־סטאָג פון בעריהמטען יודישען פילאָזאָף און שטאַץ־מייסטער פון קעניג אַלפאָנס דער 5־טער פון פּאָר־טוגאַל, יצחק אברבנאל.

יצחק אברבנאל איז געבוירען געוואָרען אין 1437 און איז געשטאָרבען אין 1508 אין ווענעדיג. קעניג יאָהאַן דער צווייטער האָט איהם פערטריבען און קאָנפיסקירט זיין פערמעגען.

צו דער אברבנאל־פייערונג זענען אנגעמאָלדען געוואָרען מעהרערע רעפעראַטען פון פּראָף. אמזאַ־לאַק, ד"ר אויגוסטאַ, ד׳עסאַגי א. א. וועגען אברב־נאל אלס שריפטשטעלער, מלוכה־מאַן און פילאָזאָף.

ווי מען רעכענט וועט די פייערונג האָבען אַ ענליכען פערלויף ווי די גרויסע רמב"ם־פייערונ־גען אין קאָרדאָווא.

מוזולמענישע א״י־קאנפערענץ אין מעקא?

ירושלים. לויט אַראַבישע פּרעסע־מעלדונגען איז ענטשטאַנען אַ פּלאַן צו רופען קיין מעקא אין דער צייט פון דעם גרויסען עולי־רגל־סעזאָן א גרויסע קאָנפערענץ וועגען א״י־ענינים.

SUKNA KORTY E. I L. KAHAN PIOTRKOWSKA 80
SKŁAD KOMISOWY Z. BORNSTEIN S.A. STARZYCE

נייע געזעצן און צירקולארען

שטייער פּראָצעדור

ווי בעקאַנט, האָט נישט צו פיל יעדער שטייער צאָהלער רעכט צו פערלאַנגען, אַז מ׳זאָל איהם ארויסרופען און אויסהערען זיין מינדליכע בעגרינ־דונג פון די אנגעגעבענע אין רעקורס מאָטיוען.

דעם פערלאַנג, אַז מ׳זאָל איהם פערזענליך ארויסרופען מוז ער ארויסרוקען אין דערלאַנגטען רעקורס, דאַן איז די פינאַנץ־מאַכט מחויב איהם צוצו־שיקען אזא אָנמעלדונג צו דער זיצונג פון דער אַפּעלאַציע־קאָמיסיע, אויף וועלכע זיין רעקורס דאַרף בעטראַכט ווערען מינדעסטענס 7 טעג פריהער.

דער פּעטענט דאַרף אָבער דערויף איינצאָהלען א האַלבען פּראָצענט פון דער קוועסט אנירטער סומע אָדער יעדענפאַלס נישט ווייניגער, ווי 2 גילדען, דער האַלבער פּראָצענט ווערט גענומען פון דער שטריי־טענדער סומע, למשל: אויב ס׳איז אויסגעמאָסטען געוואָרען 8 הונדערט גילדען און דער פּעטענט פאַר־לאַנגט א רעדוקציע ביז 3 הונדערט גילדען, ווערט דער האַלבער פּראָצענט גענומען פון 3 הונדערט גיל־דען, אַזוי ווי סיי וואָלט אויסגעפאַלען 1 גילדען 50 גר. ווערט גענומען 2 גילדען.

קוים איז דער רעקורס געזעצליך אָבער טיילווייז בעריקזיכטיגט געוואָרען, אויב דער רעקורס איז פאַר׳ן בעטראַכטען צוריקגעצויגען געוואָרען אָדער דער פאַרשלאַג, אַז מ׳זאָל איהם פערזענליך אַרויס־רופען אויף דער זיצונג איז פאַר׳ן ארויסשיקען די איינלאַדונג צוריקגעצויגען געוואָרען, בקומט דעם פּעטענט צוריק די איינגעצאָהלטע סומע.

פערעלטערטקייט פון געלד־תביעות

א תביעה פון פ״יע פּראָפעסיאָנאַלען ווערט פערעלטערט נאָך אַ יאָהר, דאַגעגען א געלד־פּרעטענ־ציע פון פאַבריקאַנטען, סוחרים, אָדער האַנדווער־קער ווערט פערעלטערט נאָך 2 יאָהר.

די פערעלטערטקייט נעמט ארום תביעות פאַר אויספיהרען אַ געוויסע אַרבייט אָדער בעשטעלונג.

דער טערמין פון דער פערעלטערטקייט הויבט אָן אָפּצולויפען פון טאָג, ווען דער צאָטראָף האָט געזאָלט בעצאָהלט ווערען.

אונזער וואָרט

ווער ווערט בעשולדיגט

דער פּראָצעס פון דוד פראַנקפורטער, וואָס קומט איצט פאָר אין דעם קליינעם שטעטעל בור, האָט מעהר ווי די אַלע בלזאַיטיגע גרויסע „יודישע" פּראָצעסען צוגעצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון דער גאַנצער וועלט. 250 זשורנאַליסטען אויף א יודישען פּראָצעס — דאָס איז באמת א רעקאָרד פון פּראַינטערעסירונג פון דער וועלט־פּרעסע פאַר א יודישען ענין.

און עס איז זיך גארנישט צו וואונדערן, וואָס דער פראַנקפורטער פּראָצעס האָט ארויסגערופען אזא פּעראינטערעסירונג, מען פיהלט דאָך דאָ בחוש, אַז אומדירעקט ווערט אין בור געמשפּט נישט דער בעשולדיגטער וואָס זיצט אויף דער אנקלאַגע באַנק, נישט דוד פראַנקפורטער נאָר דער בלוטיגער רעזשים, דער סיסטעם פון געוואַלד און טעראָר, וואָס האָט שוין באַלד 4 יאָהר, אַנגעוואַרפען זיין פינסטערען שאָטען נישט נאָר אויף דעם קליינעם געדרפּטען יודישען פאָלק, נאָר אויך אויף דער גאַנצער וועלט.

דאָס זעלבע געפיהל, דאָס געפיהל, אַז אין דער שווייץ שטעהט איצט פאַר׳ן געריכט פאַר דער וועלט עפענטליכקייט נישט דוד פראַנקפורטער, וואָס די מאָטיווען פון זיין טאַט זענען קלאָר און פערשטענדליך אָהן שום פּראָצעסען, נאָר דאָס שטעהט פאַר׳ן געריכט דער היטלער רעזשים, האָבען אויך די נאַציס.

דערפון נעהמט זיך זייער ווילדער כעס און צאָרן, זייערע דראָהונגען דעם שווייצאַרישען געריכט און שווייצאַרישען פאָלק. די נאַציס זענען זיך בעוואוסט, אַז א מילדער אורטייל בעפרייאונגס אורטייל פאַר פראַנקפורטערן וואָלט בעדייט א שווערע פערורטיילונג פון היטלער סיסטעם.

און נאָך מיט עפּעס אונטערשיידעט זיך דער יודישער פּראָצעס אין דער שווייץ פון אַלע בלזאַיטיגע יודישע פּראָצעסען פון דעם מין: די יודישע וועלט ערוואַרט איצט דעם פּסק־דין פון שווייצאַרישען געריכט מיט א געמישט געפיהל, נאָך א גינסטיגען פאַר אונז אורטייל קומט געוועהנליך א ענטשפּאַנונג. א ענטשפּאַנונג איז אונז אויך אין דער אַרומיגער סביבה. אין פאַל פראַנקפורטער קען מען אזא ענט־שפּאַנונג נישט ערוואַרטען. די זאָרג פאַר׳ן גורל פון די דייטשע יודען דערלאָזט נישט דערצו...

ק.

טאָג־טעגליך

פּרוב פון פערמיטלונג

קיין גרויסע זיבען זאַכען האָט דער נישט־אינ־טערווענץ קאָמיטעט אין לאָנדאָן, וואָס האָט געהאַט די אויפגאַבע נישט צו דערלאָזען, אַז פרעמדע כוחות זאָלען זיך אריינמישען אין שפּאַנישען בירגער־קריג, ביז איצט נישט אויפגעטון. די געשעהענישען אין שפּאַניען האָבען זיך ענטוויקעלט אויף אזא אופן, פּונקט ווי עס וואָלט לגמרי נישט געווען בנמצא, וועלכער עס איז נישט אינטערווענץ־קאָמיטעט. איטאַליען און דייטשלאַנד האָבען געשיקט זייערע פערשטעהער אין דעם קאָמיטעט קיין לאָנדאָן און גלייכצייטיג אַעראָפּלאַנען, טאַנקס און אַמוניציע קיין שפּאַניען, און נאָר א דאַנק דעם וואָס ראַטען־פער־באַנד האָט, טאַקע שוין אין דער לעצטער שעה דערזעהן די סכנה איז אויסגעמיטען געוואָרען, אַז גענעראַל פראַנקאָ מיט זיינע געדונגענע אין מאַראָ־קאַנישע חילות זאָל נישט ווערען דער „פיהרער" פון שפּאַנישען פאָלק.

א דאַנק דער אונטערשטיצונג פון ראַטען פער־באַנד האָבען זיך די כחות פון די קעמפענדע צדדים אין שפּאַניען כמעט ווי אויסגעגליכט. עס זעהט זיך נישט פאָראויס, אַז וועלכער עס איז פון זיי זאָל אינגיכען קענען בעקומען א איבערמאַכט, בפרט אַז ביידע ווערען שוין עפענטליך אונטערשטיצט פון אויסלאַנד.

דער דאָזיגער פאַקט האָט בעוואויגען פראַנקרייך און ענגלאַנד אונטערצונעהמען א פּרוב פון פער־מיטלונג. דער פּרוב זאָל בעשטעהען אין פאָלגענ־דעס: עס ווערט ערקלערט וואַפענשטילשטאַנד און עס ווערט אַדורכגעפיהרט נייע וואַהלען צום שפּאַני־שען פאַרלאַמענט. דאָס פאָלק וועט הייסט עס, זיך האָבען ארויסצוזאָגען מיט׳ן וואַהל־צעטעל אין דער האַנד, וואָס פאַר א רעגירונג עס ווינשט זיך.

זי די רעגירונג פון שפּאַנישען פאָלקס־פראָנט וואָלט אפשר גאַרנישט געקענט האָבען געגען דעם פאַרשלאַג, פאַר דעם גענעראַל פראַנקאָ וואָלט עס אפשר אויך געווען דער בעסטער אויסגאַנג פון דער בלאָטע אין וועלכער ער איז פערקראָכען. אין משך פון די לאַנגע חדשים פון בירגער קריג האָט ער שוין געהאַט גענוג צייט זיך איבערצוצייגען, אַז געגען דעם פאָלקס ווילען וועט ער גאַרנישט אויפטון.

עס בלייבט איבער א אַנדערע בעוואָרעניש, וואָס איז בעמליך פערהאַן די גאַראַנטיע, אַז נאָך א נייעם וואַהל־זיג פון פאָלקס פראָנט וועט נישט אויפשטעהן א צווייטער גענעראַל מיט פרישע איזאָנטורייסטישע פּלענער?

ש.

אין קליינעם הייזעל

דער סענאַט־מאַרשאַלעק האָט בעשטימט אויף מאָנטאָג, 10 אַ זייגער אינדערפֿריה אַ זיצונג מיט אַ פֿיל־זאָגענדער טאָג־אָרדנונג. עס וועט פֿאָרקומען אַ דיסקוסיע איבער דער ערקלערונג פֿון דער רעגירונג, וואָס איז אָפּגעגעבען געוואָרען אין סיים. צום ערשטען מאָל אין לעבען פֿון פּוילישען פּאַרלאַמענט, וועט פֿאָרקומען אַן אָפֿיציעלע דיסקוסיע אין איין קאַמער איבער רעדעס, וואָס זענען געהאַלטען געוואָרען אין דער צווייטער.

איידער עס איז אָנגענומען געוואָרען דער ענד־גילטיגער בעשלוס, זענען פֿאָרגעקומען בעראַטונגען פֿון יוריסטען. די זיצונג פֿון סענאַט איז אויף אַ קורצער צייט איבערגעריסען געוואָרען. ערשט נאָכ־דעם, ווי עס איז אויסגעהערט געוואָרען די מיינונג פֿון אינטערפּרעטאַטאָרען, ווי אויך נאָך דער אינ־טערווענץ פֿון דער וואַרשאַווער רעגיאָנאַלער גרופּע, וועלכע האָט זיך געווענדעט צום סענאַט־מאַרשאַלעק, איז בעשלאָסען געוואָרען ענדליך אָנצוהייבען די דיס־קוסיע.

אַזוי־אַרום רעאַליזירט דער סענאַט־מאַרשאַלעק דעם אָנזאָג, אַז ער וועט דאַרגען יוגען אויפֿהאַלטען די ווירדע פֿון דער העכערער קאַמער. דער סענאַט וועט בעהמען אַ וואָרט און וועט אויף אַן־אַנדערן אופֿן בעטראַכטען די פּראָבלעמען, וואָס זענען אַרויס־געריקט געוואָרען דורך דער רעגירונג. אָפּשר וועלען פֿאַלען בערעכטיגטע פֿאָרוואורפֿען, אָפּשר וועט אָנגעגריפֿען ווערען די פּאָליטיק פֿון די בעזונדערע מיניסטאָרען. אין דער קאַמער וועלען קענען דייט־ליכער בעהמען אַ וואָרט די פֿאָרשטעהער פֿון די קאָנסערוואַטיווען אָהן דער מורא, אַז זיי וועלען זיך געפֿינען אונטער דער אַטאַקע פֿון די באַפּראַ־וויאַטשעס. די מפּלה, וואָס זיי האָבען צום טייל גע־האָט אין סיים, וועט אויסגעבעסערט ווערען אין סענאַט.

זייט אַ סך יאָהרען האָט דער סענאַט געליטען בעת דער בודזשעט־דיסקוסיע אין סיים. אין איין זאַל האָט זיך געקאָכט, מען האָט אָפּאָזירט, קריטי־קירט און אין צווייטען האָט געהערשט אַ אַבסאָלוט שטילשווייגען. דער סענאַט־מאַרשאַלעק האָט אָפּט געזוכט אופֿנים ווי אַזוי צו בעשעפֿטיגען זיין קאַמער. ער האָט דעריבער איינגעפֿיהרט אַ דיסקוסיע, איידער דער בודזשעט־פּרעלימינאַר איז נאָך אָנגענומען געוואָרען דורכ'ן סיים. דאָס זענען גיכער געווען טעאָרעטישע געשפּרעכען, אָבער די נאָך־מאַי־רעגי־רונגען האָבען זיך בעמיהט צו שאַנעווען דעם סע־נאַט. די מיניסטאָרען זענען געקומען אויף די זי־צונגען, די דירעקטאָרען פֿון די דעפּאַרטאַמענטען האָבען ערטיילט אויפֿקלעהרונגען.

מען האָט דיסקוטירט ביז שפּעט אין דער נאַכט. מען האָט איינגעאָרדענט קורצע מיטאָג־פּויזעס. מען האָט איבערגעשיקט אין דער פּרעסע קאָמוניקאַטען וועגען גאַנג פֿון די זיצונגען. דאָס איז אָבער גע־ווען אַ געוועהנליכע איבערחזרונג פֿון קורס. אָפּט־מאָל ווי מושטאַרדע נאָכ'ן מיטאָג. אַלץ איז שוין בעמליך אַרויסגעזאָגט און אויפֿגעקלערט געוואָרען אין די סיים־קאָמיסיעס און אויפֿ'ן פּלענום. די קאָ־מוניקאַטען זענען פֿערשוואונדען געוואָרען אין די רעדאַקציע־קערב און נאָר די אָפֿיציעלע צייטונגען האָבען העפֿליך קוויטירט דעם עמפּפֿאַנג פֿון סענאַט־ביולעטין.

דער פּאַרלאַמענטאַרישער קאָרעספּאָנדענט האָט אין דער נשמה געפֿיהלט אַ געוויסע שולד לגבי דעם סענאַט. דער סענאַט־זאַל, די קאָמיסיע־צימערן, האָ־בען אויסגעזעהן אַ סך געמיטליכער ווי דער סיים־זאַל און די גרויסע קאָמיסיע־זאַלען. דער סענאַט־מאַרשאַלעק שימאַנסקי האָט זיין בנין בעצירט מיט בילדער, ביוסטען, פֿאָטאָגראַפֿיעס פֿון מלוכה־מע־נער. ער האָט זיך פֿערזעהן מיט בעסערע קלוב־פֿאָטעליען, ער האָט געשאַפֿען אַ שטימונג פֿון אַ האַרציג צוזאַמענלעבען צווישען די קאָלעגען. יעצט איז אָבער געקומען צום לעצטען מאָמענט, צו דער בודזשעט־דיסקוסיע, האָט זיך אַרויסגעוויזען אַן׳עטוואָס לעכערליכער ענין.

עס האָט געשיינט, אַז שולדיג אין דעם איז די מערץ־קאָנסטיטוציע. דער סענאַט האָט נישט גע־האָט קיין רעכט אָנצונעהמען אַן׳אומצוטרוי־וואָטום. די צווייטע פּערזאָן באַכ'ן מלוכה־פּרעזידענט איז גע־ווען דער סיים־מאַרשאַלעק. די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון דער עפֿענטליכער מיינונג, איז געווען קאָנצענ־טרירט אויפֿ'ן סיים.

אַ שווער לעבען האָט געהאַט דער סענאַט אין די צייטען פֿון מאַרשאַלעק ראַטשקיעוויטש. די רעגי־רונג האָט אַלץ געטון, בכדי איהם צוצוגעבען אָנ־זעהן. דער סענאַט־מאַרשאַלעק האָט מיט זיין אויס־זעהן ווירדיג רעפּרעזענטירט די קאַמער. דער סענאַט זאַל און דער פּערזענליכער צוזאַמענשטעל האָט וויר־דיגער אויסגעזעהן ווי דער סיים. מען האָט אָבער איבערגעקייעט דעם אָפּפֿאַל פֿון דער סיים־דיסקוסיע.

צוליב העפֿליכקייט האָט דער פּרעמיער געהאַל־טען ספּעציעלע עקספּאָזעס אין סענאַט־בנין, אָבער ער האָט שוין נישט געהאַט קיין שום נייעס צוצו־געבען. אַלץ איז שוין אויסגעלאָדענט געוואָרען אויפֿ'ן סיים־פּלענום און אין דער סיים־קאָמיסיע. דער סע־נאַט האָט אַלזאָ געליטען עוולות. שפּעט אין אָוענד זענען אין בופֿעט געקומען די סענאַטאָרען און האָבען ביי די טישלעך בעוואונדערט די העכערע רעטאָרישע פֿעהיגקייט פֿון דער העכערער קאַמער איבער'ן סיים, אויסדריקענדיג בעדויער'ן, וואָס די עפֿענטליכע מיי־נונג האָט נישט קיין געלעגענהייט צו בעוואונדערן און אָפּצושאַצען די מעלות פֿון סענאַט.

עס איז שוין בעמליך אַזוי געשעהן, אַז בעת די סענאַט־זיצונגען איז די גאַלעריע געווען לעדיג.

די אַפּריל־קאָנסטיטוציע האָט געדאַרפֿט צוגע־בען אַ גרעסערע בעדייטונג דעם סענאַט. אויף דער לויה פֿון מאַרשאַל פּילסודסקי איז דער סענאַט־מאַר־שאַלעק געגאַנגען אויף דער רעכטער זייט, האָבענדיג אויף דער לינקער זייט דעם סיים־מאַרשאַלעק. אין הסכם מיט דער קאָנסטיטוציע איז דער סענאַט־מאַר־שאַלעק געוואָרען די ערשטע פּערזאָן באַכ'ן מלוכה־פּרעזידענט.

דער סענאַט האָט געוואָלט ווערען די עליטע, דער בעסערער טייל פֿון דער געזעלשאַפֿט און צוצי־הען צו זיך די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון דער עפֿענט־ליכער מיינונג. עס איז אָבער געשעהען עפּעס אַנ־דערש. די סיים־דיסקוסיע האָט ווידער פֿערנומען מעהר אָרט אין דער פּרעסע און די בעראַטונגען אין סענאַט זענען געוואָרען פּאָפּולער נאָר אַ דאַנק דער ספּעציעלער טאַקטיק פֿון גענעראַל־רעפֿערענט פֿון בודזשעט, סענאַטאָר קאָזלאָווסקי. דער הומאָר האָט געוועלטיגט איבער'ן ערנסט, וועלכען עס האָט געוואָלט צוגעבען דער העכערער קאַמער איהר העכ־סטער הערשער מאַרשאַלעק פּריסטאָר.

אַזוי איז עס געווען בעת דער רעגירונג פֿון „דעמאָקראַט" פּרעמיער קאָשטשאַלקאָווסקי. צו דער מאַכט איז געקומען סלאַוואָי־סקלאַדקאָווסקי. ער האָט האַרציג בעגריסט די סיים־דעפּוטאַטען, ער האָט גע־רעדט מיט בענקשאַפֿט, ער האָט צוויי מאָל גע־מען אַ וואָרט. עס האָט אַלזאָ זיך געדוכטען, אַז ער וועט זיך אויך שטעלען פֿאַר'ן סענאַט. יעדענ־פֿאַלס האָט מען אַזוי געגלויבט אין דעם שכנישען עלעגאַנטען בנין, בעשטימענדיג די זיצונג פֿאַר דער קאָנסטיטואירונג פֿון די קאָמיסיעס. אויף דער טרי־בונע איז אַרויף דער פּרעמיער, ער האָט געהאַלטען אַ רעדע פֿון עטליכע שורות, ער האָט געבעטען אָנ־צונעהמען די פֿאָרגעלעגטע געזעצען און האָט זיך געזעגענט מיט דער קאַמער.

עס האָט אַלזאָ דעם סענאַט ווידער געדראָהט די קאַטאַסטראָפֿע פֿון די פֿריהערדיגע יאָהרען, די עווענטואַליטעט איבערצוחזרן דעם קורס און אָפּצו־טרעטען אויפֿ'ן צווייטען פּלאַן אָהן דער מעגליכקייט אַרויסצושווימען אין דער עפֿענטליכקייט און ווענדען אויף זיך די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון דער עפֿענטליכער מיינונג.

די ווירקליכקייט האָט שוין אַמאָל דערגענצט די קאָנסטיטוציע, שטעלענדיג צווישען דעם שלאָס און דעם סענאַט — מאַרשאַלעק אַ פּער־זאָן, וואָס איז בעשאַנקען מיט די פּרעראָגאַטיווען פֿון דער לעגענדע און מיליטערישער שטעלונג. איצט האָט געדראָהט, אַז די גאַנצע קאַמער זאָל געשטעלט ווערען אין שאָטען. דער סענאַט־מאַרשאַ־לעק האָט אין זיין ערעפֿענונגס־רעדע ערקלערט, אַז ער וועט פֿערטיידיגען די ווירדע פֿון סענאַט, ער האָט אַלזאָ זיך בעשלאָסען איינצופֿיהרען אַ נייעם מנהג. דער סענאַט האָט אָפּגעהאַלטען זיצונגען פּאַ־ראַלעל מיט'ן סיים. ער וועט בעריהרען די זעלבע פֿראַגע. דאָ וועט אַלזאָ פֿאָרקומען אַ געיעג פֿון רעטאָריק, אַ קאָנקורענץ פֿון די מלוכה־שעפֿערישע פֿעהיגקייטען, זאָל זיך די וועלט איבערצייגען, אַז מען דאַרף זיך רעכענען מיט'ן סענאַט, וועלכער קען אַפֿילו מאַכען שוועריגקייטען דער רעגירונג.

די ערשטע שלאַכט איז בעשטימט געוואָרען אויף מאָנטאָג. די סענאַטאָרען וועלען אַרומרעדען די עקספּאָזע פֿון פּרעמיער און וויצע־פּרעמיער. ... וועלען די קלעפּ זיין טרעפֿליכער. די אַטאַקעס ... אַדורכגעטראַכט. אין דער דיסקוסיע וועלען בעהמ... אַ וואָרט די געוועזענע. זיי וועלען בעריהרען ... טעמאַטען, וואָס זענען אויסגעמיטען געוואָרען אין ... סיים. זיי וועלען אָנגרייפֿען די מיניסטאָרען, ... זענען געשוינט געוואָרען אין דער נידריגערער קאַמ...

די רעגירונג וועט קומען אין קאָמפּלעט. מע... ליך, אַז זי האָט אָנגענומען 8 אַ זייגער אינדערפֿרי... דעם איידעלען בעשלוס „איינער פֿאַר אַלע, או... פֿאַר איינעם". די מיניסטאָרען וועלען כסדר פֿ... איינהייטליכען זייער האַנדלונג מיט'ן פּרעמיער ... ער וועט ווי אַ לייב זיך פֿערטיידיגען פֿון דער טר... בונע, שטיצענדיג אָפּט די אַרגומענטען — מיט ... קלאַפּ אין טיש. דער וויצע־פּרעמיער וועט קלאַפּ... נישט אַזוי ווייט אין טיש, ווי איבער דער קעשע... פֿון די אונצופֿרידענע.

מעגליך, אַז דער סענאַט האָט פֿאָראויסגעזע... אויף די דאָזיגע עווענטואַליטעט און עס וועט גע... פֿען ווערען אַ דיספּאָזיציע־פֿאָנד צו אַסעקורי... די עקסטרעמע אָפּאָזיציאָנערען. יעדענפֿאַלס וועט ... דעם קליינעם הייזעל אויף דער וויעסקאַ הערש... אַ בעוועגונג און אויפֿלעבונג. די אויפֿמערקזאַמ... קייט און די אונצופֿרידענע וועלען קעמפֿען אויף ... פּאָזיציעס, אויף וועלכע עס האָט אויסגעפֿעהלט ... זייערע וואַפֿען־חברים אין סיים.

רעגנין

יאַפּאַנישער דומפּינג — א פֿאַרשפּיל צו א מיליטערישער עקספּאַנסיע

דער יאַפּאַנישער דומפּינג איז דאָך שוין אַן אַלטע בעקאַנטע זאַך און דאָך איז אַ פֿאַקט, אַז די יאַפּאַנישע עקספּאָרטערען פֿערקויפֿען נישט זייערע סחורות אָהן פֿערדינסט: קודם כל די דעוואַלואַציע פֿון יען, דאַן די נידריגע לעבענס־הוצאות און ענדליך דער פֿאַקט, אַז דער מינימום עקזיסטענץ פֿון יאַפּאַנישען אַרבייטער איז בעדייטענד נידריגער ווי פֿון אַן׳אייראָפּעאישען, שוין נישט רעדענדיג ווע־גען אַמעריקאַנישען.

דערצו קומט נאָך צו די אָרגאַניזאַציע פֿון דער אינדוסטריע: די גרויסע אינדוסטריע האָט נישט אַרויס־געשטויסען נישט די קליינע פֿאַבריק אויפֿן דאָרף, נישט די כאַלופּניצעווע, ניבען ריעזיגע אונטערנעה־מונגען ווי „טאָיאָביא" מיט אַ מיליאָן און 400 טויזענד שפּינדעל און 17 טויזענד וועב־שטוהל, אָדער „קאַנעבאָ" און אָסאַקאַ מיט 700 טויזענד שפּינדעל און 8.500 וועב־שטוהל, קען מען אויף די פֿאָרשטאָט אָדער אין דאָרף זעהען דורך די אָפֿענע טירען פֿרויען מיט געמאָלטע טיכלעך אויף די קעפּ, וואָס אַרבייטען אויף פּרימיטיווע האַנד־שטוהל. ביי די דאָזיגע אַרבייטען זענען בעשעפֿטיגט צוויי מיל־יאָן פּויערישע משפּחות.

אין סעזאָן, ווען דער גרויסער קאַסטען מיט די זייד־ווערם פֿערשטופּט די משפּחה אין אַ ווינקעל פֿון הויז, טראַכט קיינער נישט וועגען די אומבע־קוועמליכקייטען, קיינער זאָרגט נישט וועגען דעם האָרעוואַן די זייד־פּוימער, ווייל די גאַנצע אַרבייט ווערט אויסגעפֿיהרט דורך פֿרויען און קינדער און ווערט בעטראַכט אַלס זייטיגע הכנסה. דאָס פֿאַלען פֿון די פּרייזען אויף זייד האָט זיך קאַטאַסטראָפֿאַל אָפּגעשפּיגעלט אויפֿן דאָרף און די צייטונגען זענען פֿול מיט די בעשרייבונגען פֿון דער פּויערישער נויט.

און דאָך אַ דאַנק דער דאָזיגער קוים רעכטאַפּ־לען האָרעוואַניע פֿון זייד־ווערים ווערט אויפֿגעהאַלטען דער גלייכגעוויכט פֿון מלוכה־בודזשעט: דאָס רויהע זייד מאַכט אויס 40 פּראָצענט פֿון דעם גאַנ־צען יאַפּאַנישען עקספּאָרט פֿון וועלכען 95 פּראָ־צענט געהט אין די פֿעראייניגטע שטאַטען. דער עקספּאָרט פֿון רויהען זייד מאַכט ערשט מעגליך דעם אימפּאָרט פֿון דעפֿיציט סחורות — אין יאַ־פּאַן זענען אָבער כמעט אַלץ דעפֿיציט סחורות: קויהלען, אייזען, נאַפֿט און קודם כל רויהער באַנ־וואָל, וועלכע ווערט איבערגעאַרבייט אויף גאַרן און סחורות און שטויסט אַרויס אַפֿילו די אַלטע ענגלאַנד פֿון די וועלט־מערק. נעגען די אַטאַקעס פֿון די אויסלענדישע אינדוסטריעלער פֿערטיידיגט זיך יאַפּאַן דערמיט, וואָס זי ווייזט אָן אויף די גרויסע אימפּאָרט ציפֿערען. דאָס איינקויפֿען פֿון רויה־שטאָפֿען בעלעבט דאָך דעם וועלט־האַנדעל.

דער צאָל און קאָנטינגענטען, וואָס זענען איינ־געפֿיהרט געוואָרען נעגען יאַפּאַנישען דומפּינג אין אַלע לענדער, האָבען די יאַפּאַנער דערפֿיהרט צו דער גרעסטער פֿערביטערונג. אין די דאָזיגע שריט, וועל־כע עס האָבען אָנגענומען אַפֿילו זייערע האַרציגסטע גוטע פֿריינד די דייטשען, האָבען זיי געזעהן אַ פֿראָנט פֿון דער גאַנצער וועלט, וואָס איז געווענדעט נעגען יאַפּאַן. וואָס שייך אייראָפּאַ, וואָלטען די יאַפּאַנער געקענט פֿון אַלע אַנטוערען פּראָטעסטען און בעגרע־נעצונגען זיך אויסלאַכען, ווייל דער גאַנצער יאַפּאַ־נישער עקספּאָרט קיין אייראָפּאַ בעטרעפֿט נישט מעהר ווי 7 פּראָצענט פֿון זייער גאַנצען עקספּאָרט. ענגלאַנד אָבער, פֿראַנקרייך און האָלאַנד צוזאַמען מיט אַמעריקאַ הערשען איבער די גאַנצע אינזלען פֿון שטילען אָקעאַן און אויך איבער דעם אַזיאַטישען קאָנטינענט, וואָס פֿערשלינגט 43 פּראָצענט פֿון יאַפּאַנישען עקספּאָרט, בעת אַמעריקאַ אַליין נעהמט 42 פּראָצענט. ענגלאַנד איז געווען דאָס ערשטע לאַנד, וואָס האָט זיך אַקעגענגעשטעלט דער יאַפּאַ־נישער עקספּאַנסיע, אָהן דער אַלטער פֿערבינדעטער ענגלאַנד אין פֿול זאָרג וואָס — דאָס שטעלט פֿעסט מיט בעאונרוהיגונג די ענגלישע פּרעסע — וואו נאָר עס בעווייזט זיך אויפֿן מאַרק ענגלישע סחורה טרעפֿט זי אָן אויף בילינערע יאַפּאַנישע. דער פֿער־באַנד פֿון די בריטישע האַנדעלס־קאַמער אין לאָנ־דאָן האָט זיך געווענדעט צו דער רעגירונג מיט אַן׳ אינטערפּעלאַציע, וואָס פֿאַר אַ מיטלען די רעגירונג האָט בדעה אָפּצונעהמען נעגען דער סכנה פֿון דער יאַפּאַנישער קאָנקורענץ מיט'ן ציל צו פֿערזיכערען דעם בריטישען עקספּאָרט פֿעסטע מערק. אָבער אַפֿילו די מעכטיגע ענגלישע אימפּעריע האָט נאָר נישט געקענט מאַכען מיט יאַפּאַן.

אין דער לעצטער צייט בעקעמפֿט יאַפּאַן די קאָנ־טינגענטען, פּאָיקאָטירענדיג די לענדער, וואָס מאַ־כען איהר שוועריגקייטען. אַזוי למשל, קויפֿט זי נישט מעהר קיין וואָל פֿון די אויסטראַלישע שעפּ־סען, נאָר פֿון די דרום־אַפֿריקאַנישע; צוליב דעם אָבער, וואָס זי קאַלקולירט זיך טייערער ווערט איצט געמאַכט פּרובען איינצופֿיהרען אויף דעם אינזעל האָקקאַידאָ און אין מאַנדזשוריען שעפּסען־צוכט.

איהר עקספּאַנסיע־פּאָליטיק בערעכטיגט יאַפּאַן מיט דעם מאַנגעל פֿון רויה־שטאָפֿען און דעם פֿאַקט, וואָס זי איז אָנגעוויזען אויף די נאַטירליכע רייכטי־מער פֿון די שכנישע לענדער. אָבער אויך אַנדערע אינדוסטריעלע לענדער אימפּאָרטירען רויה־שטאָפֿען און דאָס רוב כינעזישע קויהלען און אייזען־גרובען געפֿינען זיך שוין אין יאַפּאַנישע הענד. אין דער ווירקליכקייט געהט עס אין פֿערזיכערען אָפּזאַץ־מערק.

וועגען די פֿאָלגען פֿון יאַפּאַנישען דומפּינג זאָגט עדות אַמבעסטען דער פֿאַקט, וואָס פֿון 104 זיידענע פֿאַבריקען אין שאַנכיי האָט מען געמוזט 96 שליסן. א גרויסע סכנה פֿאַר יאַפּאַן אַליין איז די ענט־וויקלונג פֿון דער זיידען־אינדוסטריע אין כינע. עס ווערען דאָרט לעצטענס געמאַכט פּרובען איינצופֿי־רען די דאָזיגע אינדוסטריע און מען מוז דאָך וויסען, אַז דער כינעזישער אַרבייטער איז נאָך בילינגער ווי דער יאַפּאַנישער.

בכלל מוז פֿעסטגעשטעלט ווערען, אַז אויפֿן גאַנ... מען מזרח פֿערליערען די ווייסע אַלץ מעהר זייער בעדייטונג און השפּעה: טראַקטאַטאָוס פֿעסט „אין כינע" איז שוין היינט נישט אַקטועל. די ראָלע פֿון ענגלאַנד האָט איבערגענומען יאַפּאַן.

אויך די אינערליכע לאַגע פֿון יאַפּאַן ענטהאַלט געוויסע סכנות פֿאַר איהר עקספּאַנסיע. מען דאַרף נישט דערצו ערשט קיין סטאַטיסטיק בכדי פֿעסט־צושטעלען, אויב מען געפֿינט זיך נאָר אויפֿן אָרט, אַז יאַפּאַן געפֿינט זיך אין סטאַדיום פֿון ווירטשאַפֿט־ליכען אויפֿשוואונג, אין אַ צייט פֿון קאָניונקטור. מען גלויבט זעהר גערן די צייטונגען, וואָס שרייבען, אַז עס זענען געוואַקסען די דיווידענדען און עס האָבען זיך פֿערגרעסערט די אָפּשפּאָרונגען אין די בענק. נישט אין קיין קלענערער מאָס האָט דערצו גורם געווען די בליהענדע בעוואַפֿנונגס־אינדוסטריע: 50 פּראָצענט פֿון בודזשעט פֿרעסט אויף די אַרמעע און פֿלאָט און בלויז די בעשטעלונגען פֿון קריגס־מיניסטעריום האָבען בלויז נאָר דער קליינער און מיטלער אינדוסטריע בעטראָפֿען 250 מיליאָן יען (דאָ צו קומט נאָך צו די בעשטעלונגען פֿאַר דער גרויסער אינדוסטריע און פֿאַר דער אויטאָ־אינדוסטריע און וואָפֿען־אינדוסטריע). די דאָזיגע קאָניונקטור וועט אָבער לאַנג נישט אָנהאַלטען, להיפּוך ווי עס שטעלט פֿעסט די יאַפּאַנישע פּרעסע אַליין. פֿערגרעסערט זיך שוין די פּרייזען אויף לעבענסמיטלען און זיי ווערען גרעסער אין שייכות מיט דער איינפֿלאַציע פֿון די מאַסען. די אוי... שוועריגקייטען שטייגער, דער ... פֿאַרם, ... דאָס פֿאַלען פֿון די פּרייזען אויף זייד. די שלעכטע ... פֿאַר דעם פּויערטום אַן׳אויסערגעוועהנליך קריטישע לאַגע פֿאַר'ן פּויערטום.

ווען די דאָזיגע ערשיינונגען וועלען זיך ווייטער פֿערשטאַרקען, דאַן וועט מוזען קומען אַ סוף צום יאַפּאַנישען דומפּינג און פֿאַר יאַפּאַן וועט נישט בלייבען קיין אַנדערער אויסוועג, ווי צו פּראָוואָ־צירען „געשעהעניש'ען", ווי עס ווערט אָנגערופֿען די אָקופּאַציע פֿון מאַנדזשוריען — צוזאַמען אין כינע און שפּעטער אויך ווייטער אויפֿן מזרח און מערב, בכדי פֿון די פֿערנומענע לענדער מיט כח אַרויס־צושטויסען די קאָנקורענטען.

ל. קערבער

די איינוואַנדערונגס־מעגליכקייטען פֿאַר דייטשע פּליטים

די בריטישע רעגירונג וועט שטיצען די בעמיהונגען פֿון סער נייל מאַלקאַלם.

יט״א־אינטערוויאו מיט דעם הויך־קאָמיסאַר

בעלגראַד (יט״א). אין אַ געשפּרעך מיט'ן יט״א־פֿאָרשטעהער, האָט דער הויך־קאָמיסאַר פֿאַר די ענינים פֿון די דייטשע פּליטים, סער נייל מאַל־קאָלם, פֿאַר'ן פֿערלאָזען בעלגראַד ערקלערט, אַז דער הויפּט־צוועק פֿון זיין בעזוך אין יוגאָסלאַוויע און אַנדערע לענדער, דערונטער אויך אונגאַרן, איז צו פֿערהאַנדלען מיט די פֿערשידענע רעגירונגען בנוגע דער ראַטיפֿיצירונג פֿון דער יולי־קאָנווענץ וועגען יורידישען מצב פֿון די דייטשע פּליטים. עס שטרעבט אויך, צו פֿערוואַנדלען די פּראָוויזאָרישע קאָנווענץ אין אַ דויערהאַפֿטען אָפּמאַך.

אויף דער פֿראַגע פֿון דעם יט״א־קאָרעספּאָנדענט בנוגע דער אַלגעמיינער לאַגע און די איינוואַנדערונגס מעגליכקייטען פֿון די דייטשע פּליטים, האָט סער נייל מאַלקאַלם געענטפֿערט, אַז די לאַגע פֿון די פּליטים איז זעהר אַ שווערע, עס זענען אָבער פֿערהאַן מעג־ליכקייטען, הגם נישט קיין זעהר גרויסע, איינצו־אָרדנען אַ צאָהל פּליטים אין דרום־אַמעריקע און אין דרום־אַפֿריקע. וואָס איז שייך א״י איז נויטיג אָפּ־צוּוואַרטען ביז עס [illegible] דער בעריכט פֿון דער קעניגליכער קאָמיסיע.

בעת דעם בעזוך אין בעלגראַד האָט דער הויך־קאָמיסאַר קאָנפֿערירט מיט דעם גענעראַל־סעקרעטאַר פֿון פֿערבאַנד פֿון די יודישע קהלות וועגען דער לאַגע פֿון די יודישע פּליטים אין יוגאָסלאַוויען. נאָך דעם האָט סער נייל מאַלקאַלם אויפֿגענומען אַ דע־לעגאַציע פֿון דעם קהלות־פֿערבאַנד אין פֿאָלגענדען צוזאַמענשטעל: פֿאָרזיצער ד״ר פֿרידריך פּאָפּס, ד״ר דוד אַלבאַלאַ, הרב הכולל ד״ר יצחק אַלקאַליי און דער גענעראַל־סעקרעטאַר ה' שפּיצער.

סער נייל מאַלקאַלם האָט אויך בעזוכט דעם יוגאָ־סלאַווישען אויסערן־מיניסטער און האָט באַכדעם אָנ־געגעבען פֿאַר פּרעסע־פֿאָרשטעהער אַן׳ערקלערונג, אַז די פֿראַגע פֿון ראַטיפֿיצירען די יולי־קאָנווענץ דורך יוגאָסלאַוויען בלייבט נאָך אַלץ אָפֿען.

לאָנדאָן (יט״א) דעפּ. קאָמאַנדאָר פֿלעטשער האָט אינטערפּעלירט אין פּאַרלאַמענט דעם אויסערן־מיניסטער אידען וועגען דער איצטיגער טעטיגקייט פֿון דעם הויך־קאָמיסאַר פֿאַר ענינים פֿון די דייטשע פּליטים און פֿון וועלכע קוועלען ווערט זיין אַרבייט פֿינאַנסירט.

מיניסטער אידען האָט געענטפֿערט, אַז די איצטי־גע פֿונקציעס פֿון דעם הויך־קאָמיסאַר שטיצען זיך אויף אַ רעזאָלוציע פֿון דעם פֿעלקערבונד־פֿערזאַמלונג פֿון 10־טען אָקטאָבער ה. י. די הוצאות, וואָס זענען פֿאָרגעזעהען אין דער הויך פֿון 82,500 שווייצאַרישע פֿראַנק, ווערען געדעקט פֿון דעם אַלגעמיינעם בו־דזשעט פֿון פֿעלקערבונד. די ענגלישע רעגירונג וועט ווייטער שטיצען ווי ווייט מעגליך די טעטיגקייט פֿון דעם הויך־קאָמיסאַר פֿאַר די ענינים פֿון די דיי־טשע פּליטים.

בעלגיען בעוואָפענט זיך

פון אונזער בעלגישען קאָרעספּאָנדענט מ. י. בירענבערגער

אין יענער בערימטער רעדע פונ'ם 14־טען אָקטאָבער וועגען „אַנאָפּהענגיגער בעלגישער אויסערן־פּאָליטיק" — האָט דער יונגער בעלגישער קעניג לעאָפּאָלד 3, געזאָגט צווישן אַנדערן אָט וואָס:

„... די ווידערבעזעצונג פונ'ם רהיין־געביט דורך דייטש מיליטער און דאָס פערוואַנדלען די דייטש־בעלגישע גרעניץ־געביטען אין אַ באַזע פאַר אַן אָנהויב פון אַן עווענטועלער דייטשער אינוואַזיע, האָבען פערשטאַרקט אונזער מורא... מיר דאַרפען, בכן, פערשטאַרקען אונזער אַרמעי"...

דער דאָזיגער טייל פון דער קעניגליכער רעדע איז דעמאָלט וועניג קאָמענטירט געוואָרען — און איז אומרעכט.

ווייל די גאַנצע רעדע פונ'ם קעניג איז, ווי עס שטעלט זיך אַרויס, געהאַלטען געוואָרען נאָר די אויפצווייזען דער בעפעלקערונג פונ'ם לאַנד די נויטווענדיגקייט פון א שטאַרקער בעוואָפנונג און יענע טיילען וועגען דער „אומאָפּהענגיגער" בעלגישער פּאָליטיק, — וואָס האָבען פעראורזאַכט אַ טומעל אין דער וועלט — זענען מעהר געווען בעשטימט פאַר דער „בערוהיגונג" פון געוויסע טיילען פון דער פלעמישער בעפעלקערונג, וועלכע ווילען זיך נישט איינשליסען אין אַן אויסגעשפּראָכען אַנטי־דייטשען בלאָק... האָט דער קעניג אָן גערעדט וועגען דער אומאָפּהענגיגער בעלגישער פּאָליטיק און גלייכצייטיג אויפגעפאָדערט די פלעמער צו שטימען פאַר גרעסערע בעוואָפנונגען, ווייל דייטשלאַנד בעדראָהט איבער דעם פרייען בעלגיען...

די, וואָס האָבען אַ קאָנטאַקט מיט די פּאָליטישע קרייזען אין בעלגיען, פיהלען שוין זינט אַ לענגערע צייט די ענדערונג, וועלכע קומט ביסלעכווייז פאָר.

בעלגיען גרייט זיך...

בעלגיען גרייט זיך אויף יעדען פאַל. זי וויל נישט זיין אָפּהענגיג פון קיינעם. זי וויל זיין אימשטאַנד, ביי אַן עווענטועלען אַנגריף אויף איהרע גרעניצען צו קאָנען זיך פערטיידיגען — און קאָנען פאַר דעם. וואָס וועט זיך מיט איהר פערבינדען, זיין אַ פּאַרטנער פון ערשט־קלאַסיגער בעדייטונג.

און דערפון קומען די גרויסע אַנשטרענגונגען וואָס ווערען דאָ לעצטענס געמאַכט פאַר דער פערשטאַרקונג פון דער בעלגישער אַרמעי, פאַר דער פערפעסטיגונג פונ'ם פערטיידיגונגס־כח פון לאַנד.

נאָך מעהר בעוואוסט פון דער ראָל, וואָס עס קאָן איהר אויסקומען צו שפּילען שוין אין די נאָענטסטע צייטען, איז געוואָרען בריסעל נאָך דעם לעצטען בעזוך פונ'ם פּרעמיער וואַן־זעעלאַנד אין לאָנדאָן, וואו מיניסטער אידען האָט אויף אַזאַ פייערליכען אופן פערזיכערט בעלגיען און איהר שטיצע אין פאַל פון אַן אַנגריף. דער דאָזיגער מיינונגס־אויסטויש צווישען דעם בעלגישען פּרעמיער און דעם ענגלישען אויסערן־מיניסטער בעדייט נישט נאָר אַ פערשטאַרקונג פון דעם בונד ענגלאַנד — פראַנקרייך — בעלגיען, נאָר אויך די פערפליכטונג פאַר בעלגיען גופא צו ווערען אַ מיליטערישע גרויסמאַכט, צו קאָנען צושטייערן מיט עפעס דעם בייעם דעפענזיוען אָפּמאַך.

* * *

אַזוי פערשטעהט מען לעצטענס די לאַגע אין בריסעל. און דערפון בעמט זיך דער גרויסער ערפאָלג פון דער בעלגישער רעגירונג אויף דער גרויסער פּאַרלאַמענט־זיצונג פון פאַריגער וואָך. דער פאַקט, וואָס כמעט אַלע דעפּוטאַטען האָבען בעשטימט פאַר דעם רעגירונגס־פּראָיעקט, וואָס זעהט פאָר פערלענגערטע דינסט־צייט און גרעסערע מיליטערישע הוצאות — וואָס אפילו „רעקס" איז געווען געצוואונגען צו אונטערשטיצען דעם רעגירונגס־פּראָיעקט אויס מורא פאַר דער עפענטליכער מיינונג, — איז אַ געוואַלדיגע פערשטאַרקונג נישט נאָר פאַר דעם פּרעסטיזש פון דער רעגירונג וואַן־זעעלאַנד, נאָר אויך פונ'ם נישט פּראָקלאַמירטען, אָבער דע־פאַקטאָ עקזיסטירענדען בונד פון די פּאַציפיסטישע מלוכות.

די פלעמישע נאַציאָנאַליסטען האָבען געשטימט בעגען דעם רעגירונגס־פּראָיעקט — געגען פערלענגערטער דינסט־צייט. געגען פערשטאַרקונג פון דער בעלגישער בעוואָפנונג. זיי האָבען געשטימט געגען דעם פּראָיעקט נישט געקוקט דערויף, וואָס זיי האָבען אַמאָל בעגריסט דעם קעניגס אויבענדערמאָהנטע רעדע וועגען דער אומאָפּהענגיגער בעלגישער פּאָליטיק — און וואָס דער נייער פּראָיעקט איז נישט מעהר ווי אַ טייל פון דעם קעניגס פּראָקלאַמאַציע.

זיי האָבען געשטימט געגען דער פערשטאַרקונג פון דעם בעלגישען מיליטערישען כח, ווייל אַזוי האָט געוואָלט בערלין, ווייל די ווילהעלם־שטראַסע זעהט שוין איצט קלאָר, אַז מיט בעלגיען וועט זי קיין „מסחרים" נישט קענען מאַכען.

כלי־קודש און אקאדעמיקער
פראָלעטאַריזירען זיך אין ווילנער „אָרט"

ייִדען מיט לאַנגע בערד און פאות, יידען מיט יאַרמולקעס און אַרבע־כנפות, שטייען מיט פערקאַטשעטע אַרבעל איבער פיסער מיט צעמענט אָד. ה. מיט שווערע האַמערס אין זייערע אינטעליגענטע הענד, און זיי מייסטרעווען זיך אַ נייע צוקונפט. נעבען זיי שטייען אויך יונגעלייט, וואָס האָבען שוין געהאַט פערענדיגט פערשידענע מיטעל־שולען — יידישע, העברעאישע און פּוילישע — יונגעלייט, וואָס האָבען געוואָלט ווערען דאָקטוירים, אינזשענירען, אַדוואָקאַטען, שטייען זיי מיט דלוטעס אין עגבערס איבער א מענגע גלייך־געפּרעמטע ווייסע שטיינער, וואָס זעהען אויס ווי נאָך נישט בעשריבענע מצבות. דאָס זענען אָבער נישט קיין מצבות, גאָר טרעפ. שווערע צעמענטענע טרעפ, וואָס דאַרפען פיהרען צו די העכערע שטאָקען פון ווילנער געביידעס און במילא שוין, צו די העכערע טאָפּען אין זייערע איינענע פּריוואַטע לעבענס.

די דאָזיגע אויסערגעוועהנליכע בילדער פון דעם „מאָדערנעם" יידישען לעבען אין פּוילען וואַרפען זיך שטאַרק אין די אויגען, ווען מ'קומט אַריין אויף די קורסען פאַר וואַסער־לייטונג און קאַנאַליזאַציע, פאַר צעמענט־ און בעטאָן־אַרבייטונגען וואָס דער ווילנער „אָרט" האָט איינגעפיהרט.

מיט די דאָזיגע קורסען האָט דער ווילנער „אָרט" בעהאַט בדעה אַרויסצוהעלפען די יידישע יוגענדליכע, וואָס גייען אַרום שליגג און שלאַנג אָהן קיין שום פּערספּעקטיווע אויף אַ וועלכער נישט איז צוקונפט. האָבען זיך אָבער אָנגעהויבען פערשרייבען אויף די דאָזיגע קורסען נישט נאָר יוגענדליכע, וואָס האָבען שוין דורכגעמאַכט מיטעל־שולען (אַ פּאָר פון זיי לערנען שוין אפילו סטודענטען פון אוניווערזיטעט), נאָר עס האָבען זיך אָנגעהויבען מעלדען אויך אפילו גאַנץ באַלעבאַטישע יידען, צווישען זיי — אַ פּאָר ייִדען מיט סמיכות אויף רבנות און אויך שוחטים.

אָט למשל, שטייען צוויי יידען איבער אַ צעמענטענעם ברעט און זיי בעאַרבייטען איהם זעהר פלייסיג מיט זייערע שטאָלענע מכשירים. איינער פון זיי, וואָס טראָגט אַ לאַנגע רבנישע באָרד און אַ שוואַרצע סאַמעטענע יאַרמולקע, איז אַן אייניקעל פונ'ם בעריהמטען „שניפּישאָקער רב" אין ווילנע. ער אַליין, דער „עוד־פּראָלעטאַריער" איז טאַקע אויך אַ רב, אָבער אָהן אַ שטעטעל, און אַ שוחט אָהן אַ חלף... אַנטקעגען איהם שטייט אַ ייד מיט אַ גאַנץ־גאַקעטען אויבער־קערפּער, אַ גילוח, אַן־אַפּיקורס מיט „פרייע" געדאַנקען אין מוח. דער ערשטער — דער שניפּישאָקער „אייניקעל" טראַכט וועגען דעם הייליגען לאַנד ארץ־ישראל, וואו ער וועט פריהער אָדער שפּעטער געפינען זיין ריכטיגען תיקון און דער צווייטער, דער אפּיקורס — טרוימט וועגען ביראָ־בידזשאַן, וואו ער וויל ווערען א יידיש־סאָוועטישע „רעפּובליק". ביז וואַנען, וואָס וועט מאַכען דורך די ביידע ייִדען די אַזוי־גערופענע „הכשרה" פאַר די ביידע יידישע לענדער. אמת דער ערשטער פערענדיגט זיין שווערען האָרעפּאַשנעם טאָג מיט אַ קאַפּיטעל תהילים, אָדער מיט אַ פּרק משניות, דער צווייטער זעצט זיך אַוועק ביז האַלבער נאַכט איבער פערשידענע מאַטעמאַטישע פאָרמולעס, וועלכע ער האָט נאָך נויטיג צו זיינע עקזאַמענס, אָבער די ביידע, ווען זיי קומען זיך צונויף אין די וואַרשטאַטען פון דעם ווילנער „אָרט", ווערען זיי גלייכע יחסנים און די ביידע הויבען אָן אַרבייטען אין שטרענגען קאָנטאַקט איינער מיט אַנדערען אין דעם זעלבען שטיקעל אַרבייט, וואָס איז פאַר זיי אָפטמאָל נאָך פיל שווערער ווי די האַרבע פלוגתאס צווישען „בית שמאי" און „בית הלל", אָדער ווי די פערפלאָנטערטע פאָרמולעס פון דער הויכער מאַטעמאַטיק...

פון די אַנקעטעס, וואָס דער ווילנער „אָרט" האָט געהאַט דורכגעפיהרט צווישען די מעהרערע „שילער" פון די בעטאָן־קורסען, ווי אויך פון די קאַנאַליזאַציע־ און וואַסערלייטונג־קורסען, קען מען זעהען, אַז 40 פּראָצ. פון זיי אָריענטירען זיך אויף ארץ־ישראל, 30 פּראָצענט אויף ביראָ־בידזשאַן, 20 פּראָצ. ווילען פערבלייבען אין פּוילען און די איבעריגע 10 פּראָצענט האָבען נאָך נישט קיין שום בעשטימטע פּלענער אויף להבא.

מיר גלויבען, אַז ווען מ'וואָלט אַזאַ מין אַנקעטע געוואָלט איצט דורכגעפיהרט נישט נאָר צווישען שילער פון די „אָרט"־קורסען, נאָר צווישען דעם גאַנצען פּוילישען יודענטום, וואָלטען מיר וואַהרשיינליך בעקומען פּונקט אַזעלכע רעזולטאַטען — 40 פּראָצ. פונ'ם פּוילישען יודענטום וואָלטען גערן אַוועק קיין ארץ־ישראל, 30 פּראָצ. קיין ביראָ־בידזשאַן, 20 פּראָצ. זענען שטענדיג גרייט אויסצוקעמפען פאַר זיך אין פּוילען גופא בעסערע לעבענס־בעדינגונגען און די איבעריגע 10 פּראָצענט זענען פון יענע גלייכגילטיגע מענשען, וואָס זיי איז אַלץ איינס, וואו צו לעבען, אַבי נאָר צו האָבען פון וואָס צו לעבען.

אַזוי אַרום קאָנען מיר זיך משער זיין, אַז ביז 70 פּראָצ. פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פּוילען אָריענטירט זיך אויף אויסצוואַנדערן אין איינעם פון יענע צוויי יודישע לענדער, וואָס דאַרפען נאָך אויסגעבויט ווערען.

סיי אין פּאַלעסטינאַ, סיי אין ביראָ־בידזשאַן וועלען שטענדיג נויטיג זיין קוואַליפיצירטע אַרבייטער בפרט נאָך אויף אַזעלכע געביטען, ווי בעטאָן־אַרבייטען, קאַנאַליזאַציע אָדער וואַסער־לייטונג. דעריבער טאַקע איז קיין וואונדער נישט, וואָס די „אָרט"־קורסען פון אַזעלכע נוצליכע פאַכען האָבען אַזאַ גרויסען דערפאָלג צווישען אַלע שיכטען פון דער דעקלאַסירטער יודישער בעפעלקערונג אין פּוילען.

ס'איז נאָר אַ שאָד, וואָס דער „אָרט" אין פּוילען איז צוליב זיינע בעגרענ'צטע געלט־מיטלען נישט בכוח צו עפענען אַזעלכע קורסען אין מעהרערע שטעט און שטעטלעך פון פּוילען, וואו עס וואָלטען זיך געקענט איבערקוואַליפיצירען נישט נאָר די גאַנץ, אָדער האַלב־דיפּלאָמירטע און בסמיכה'דיגע אינטעליגענץ, נאָר אויך טאַקע די גאַנץ אָדער האַלב פערהונגערטע יודישע יוגענד, וואָס גייט אַרום שליגג און שלאַנג אָהן קיין שום פּערספּעקטיווע אויף אַ וועלכער נישט איז צוקונפט

דאָס לעבען אין ארץ־ישראל
ידיעות פון דער יודישער טעלעגראַפען־אַגענטור

אַ מבול פון דראָהונג־בריף צו אַראַבישע נאָטאַבלען

יפו. אין פערלויף פון די לעצטע טעג האָבען עטליכע 10 אַראַבישע נאָטאַבלען בעקומען דראָהונג־בריף, אין די בריף דראָהט מען זיי מיט'ן טויט, אויב זיי וועלען זיך „נישט שטעלען אין דינסט פון דער אַראַבישער נאַציע" און בעצאָהלען אויסליר־טעם־געלד פאַר זייער „פעררעטערישער נשמה". אינטערעסאַנט איז, וואָס צווישען די, צו וועמען די בריף זענען אַדרעסירט, געפינען זיך בעוואוסטע אַראַבישע פּאָליטיקער, וועלכע האָבען גענומען אַן אַקטיווען אָנטייל אין דעם שטרייק. די פּאָליציי האָט די איבערראַשענדע אַראַבישע נאָטאַבלען צוגעזאָגט צו היטען זייער לעבען און דאָס לעבען פון זייער הויזגעזינד, ווי אויך זייער אייגענטום. אַן ענגליכען בריף האָט בעקומען אויך דער רעדאַקטאָר פון „פּעלעסטין".

20.000 זעלנער פערבליבען אין א״י

ירושלים. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, וואָס לעצטענס האָבען עטליכע בריטישע רעגימענטער פערלאָזען דאָס לאַנד, מעלדעט „פּעלעסטין", אַז אין לאַנד וועלען פערבלייבען 20.000 זעלנער: 10 טויזענד וועלען סטאַציאָנירען אין חיפה און די רעשט אין פערשידענע טיילען פון לאַנד.

בוי פון אַ סטראַטעגישען שאָסעע

ירושלים. ווי עס מעלדעט „אַ דיפאַע" האָט די אָפּטיילונג פאַר עפענטליכע אַרבייטען אָנגעהויבען צו בויען אַ שאָסעע צווישען דזשענין און טול־כרם דורך א רייהע אַראַבישע דערפער, כדי צו בעהערשען אַזוי אַרום די בערג פון דער געגענד פון דזשאַלאַ און די דאָרטיגע בעפעסטיגטע ערטער.

וועגען אַ שאָסעע אויפען ברעג פון תל־אביב'ער און יפו'ער ים

ירושלים. „פּעלעסטין" פערעפענטליכט אַ ידיעה, צו וועלכער די ציוניסטישע בעציהט זיך מיט גרויס פערבעהאַלט, וועגען דעם בעשטימען פּראָיעקט מכוח'ן שאָסעע אויפען ברעג ים, וואָס וועט פערבינדען תל־אביב מיט יפו דורך דעם קוואַרטאַל „מאַנשיע".

פון די רעגירונגס־קרייזען זאָל מען האָבען גע־ראַטען חיים הויך־קאָמיסאַר צוצולאָזען אַ געוויסע צאָהל יודישע אַרבייטער אין דעם יפו'ער צאָל־אַמט, ווי אויך ביים אַנלאָדען אַראָנזשען. קעמפאַלער בתנאי אַז די יודען זאָלען ווידער אָנהויבען עקספּאָרטירען אַראַנזשען דורכן יפו'ער פּאָרט.

אַלט יפו צעפאַלט זיך

יפו. אין דער יפו'ער אַלטשטאָט זענען איינגעפאַלען צוויי צעשפּאַלטענע הייזער. ביים איינפאַלען פון די הייזער איז אויך איינגעפאַלען אַ טורעם פון אַ מעטשעט.

פּראָפּאַגאַנדע צו באָיקאָטירען די טעמפּערגס עלעקטראָוניע

ירושלים. „אַל ליוואַ" טיילט מיט, אַז „עטליכע אַראַבישע פּרדסנים" האָבען זיך געווענדעט צום נאַציאָנאַלען ראַט אין ירושלים, אַז ער זאָל זיך משתדל זיין ביי די אַראַבישע פּרדסנים, וועלכע בענוצען עלעקטרישען שטראָם פון רוטענבערגס סטאַציע, צו פערבייטען זייערע מאָטאָרען אויף מאָטאָרען, וועלכע ווערען געטריבען מיט נאַפט.

א גאַז־אויווען

פון וו. טאַבאַליאַקאָוו

מ'האָט לאַנג געוואַרט, אָבער מ'האָט זיך דאָך דערוואַרט אויף דעם גליקליכען מאָמענט. ווען מען האָט אין הויז איינגעפיהרט גאַז...

— איז ווי אַזוי וועלען מיר צאָהלען פאַר'ן גאַז־אויווען? — האָבען די באַלעבאָסטעס געוואָלט וויסען — ווי אַזוי וועלען מיר דאָס אויסרעכענען?

— צו דריי רובל אַ חודש — האָט דער „אופּראַוודאָם" זיי בעזאָגט.

— דאָס מיינט, אַז ס'וועט זיין פּונקט דאָס זעלבע ווי מיט וואַסער. פּונקט ווי ס'מאַכט נישט אויס וויפיל וואַסער מ'גיסט אויס, אַזוי וועט נישט אויסמאַכען, וויפיל גאַז מ'ברענט אויס. דער חשבון וועט, הייסט עס, זיין דער זעלבער — דריי רובל אַ חודש פון אַ מענשען.

— יאָ, צו דריי רובל אַ חודש פון אַ מענשען.

— הייסט עס, אַז ס'איז קלאָר. לאַנג איבערצוהעצען מיט אונז דאַרף מען נישט. מיר זעהען דאָך אַלע אויפגעקלערטע ווייטער...

אזוי גלייך באַכדעם, ווי מ'האָט אין הויז איינגעפיהרט גאַז, איז דאָרט געוואָרען אַ טומעל און געפּרעסער, און אַלץ איז געגאַנגען כאַדראַבאַם. אַלע באַלעבאָסטעס האָבען געשלעפּט צום גאַז־אויווען די טשאַיניקעס, די פּרעסלעך און די ש...

— וואָס טוט זיך דאָ? — האָט אַ פוי געהאַט אַ טענה. — פריהער איז דער אויווען שטענדיג געשטאַנען לעדיג, און איצט, זינט מ'האָט איינגעפיהרט גאַז, איז געוואָרען אַ גאַנצער יאַריד, און מ'קען גאָר קיינמאָל צום אויווען נישט צוקומען.

— וואָס דען האָט איהר געמיינט, — האָבען איהר עטליכע ווייבער מיטאַמאָל געענטפערט — מיר'ן צאָהלען צו דריי רובל אַ חודש אומזיסט?

— אָבער מאַריאַ סעראַפימאָוונאַ — האָט מען געפרעגט ביי איינער — איהר האָט דאָך שוין געטרונקען טעי, טאָ צו וואָס־זשע האַלט איהר נאָך אַלץ דעם טשאַיניק אויפ'ן אויווען, און ברענט די גאַז אומזיסט און אומנישט?

— און אַז איך האָב שוין געטרונקען טעי, איז וואָס? — האָט די מאַריאַ סעראַפימאָוונאַ געענטפערט. — פון אין דער פריה ביז ביינאַכט וועל איך איצט טרינקען טעי, וויפיל ס'וועט נאָר אַריין אין מיר. ס'איז דאָ, אַ קלאָרע זאַך: ברענ'? יא די גאַז, ברען נישט — דריי רובל אַ חודש דאַרף מען סיי־ווי צאָהלען.

— אַזעלכע ווייבער האָב איך נאָך קיינמאָל אין מיין לעבען נישט געזעהן, — האָט דער „אופּראַוודאָם" זיך געקלאָגט. — לאָמיר זאָגען, אַז ס'איז פּונקט דאָס זעלבע ווי מיט דעם וואַסער. נו, דאָס וואַסער לאָזט איהר דאָך אויך נישט לויפען גלאַט אַזוי, ווען איהר דאַרפט דאָס נישט. איהר עפענט דאָך נישט די קראַנען צו גיסען וואַסער גלאַט אַזוי.

— אַ משל! — האָט איינע באַלעבאָסטע געדרעהט מיט דער באָז. — אַ פערגלייך געפינען! דאָס איז וואַסער, און דאָס איז גאַז. ס'איז אַ גרויסער אונטערשייד און מ'דאַרף דאָס פערשטעהן מיט קאָפּ.

און ביים גאַז־אויווען איז שטענדיג געווען אַ טומעל.

— רוק אַוועק דאָס טעפּעל, טייערינקע!...

— האָב צייט, ליבינקע, זעהסט דאָך, אַז איך וואַרים אָן די פּרעסלעך.

— צו וואָס דאַרפסטו היינט וואַרימען די פּרעסלעך, אַז די האָסט נעכטען אַלץ אויסגעפּרעסט?

— איז וואָס־זשע אַרט עס דיך? דריי רובל אַ חודש פאַר גאַז צאָהל איך, וועל איך פּרעסען היינט און מאָרגען און אַלע טעג פון אַ גאַנץ יאָהר. וואָס ס'איז נאָר דאָ אין שטוב וועל איך פּרעסען. אפילו דעם פעלץ, וואָס איך האָב, וועל איך יעדען טאָג פּרעסען...

— דעם פעלץ? צו וואָס גאָר פּרעסען אַ פעלץ?

— פאַרוואָס נישט? דריי רובל אַ חודש וועל איך דאָך סיי־ווי־סיי דאַרפען צאָהלען. און צו וואָס, פרעג איך, זאָל דער גאַז אין אויווען, גלאַט אַזוי געהן פערלוירען?

שפּעט אין אָווענד איז מאַריאַ סעראַפימאָוונאַ אַריינגעקומען אין קיך, האַלטענדיג זיך ביי די ציינער. זי האָט מיט פערדרוס געקוקט אויפ'ן גאַז־אויווען.

— ס'טוט אייך וועה די ציינער? — האָט מען זי געפרעגט.

— ניין, נישט די ציינער, נאָר דאָס האַרץ טוט מיר וועה, — האָט זי געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. — יאָ, דאָס האַרץ טוט מיר וועה, און איך בין אַליין שולדיג אין דעם, ווייל איך בין אַ נאַר, אַ בהמה... אָט זאָגט אַליין: נעכטען האָב איך יאַנקען געפּרוירענעס אויף דריי טעג, דאָרט, פון יענער זייט פענסטער, שטעהט דאָס. נו, פערדריסט עס מיך זעהר און ס'רייסט מיר דאָס האַרץ.

— אויף וואָס?

— אויף דעם גאַז אין אויווען. וואָס ווערט פערלוירען אומזיסט און אומנישט. בעסער געדאַרפט אָפּקאָכען אַ באָרשטש אויפ'ן אויווען און דערנאָך איהם לאָזען אָפּקיהלען אויף דער קעלט... אַ שאָד וואָס ביים מאַכען געפּרוירענעס, קען מען זיך נישט בענוצען מיט גאַז..... און דערויף רייסט מיר דאָס האַרץ...

(אַרויסגענומען פונ'ם סאָוועטישען הומאָריסטישען זשורנאַל „קראָקאָדיל").

פון רוסיש : מ. ש.

אַנטיסעמיטיזם וואַקסט אין ווילנע

ווילנע.

באַך קיינמאָל האָט די שוואַרצמאה'דיגע אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע אין ווילנע נישט אָנגענומען אַזעלכע פֿאָרמען ווי היי־יאָהר.

די ענדעקישע אַגיטאַטאָרען לייגען אַיין ממש וועלטען אין זייער „הייליגען" קאַמף געגען זייערע יודישע מיטבירגער.

ענדעקישע פֿלוג־בלעטלעך ווערען פֿערשפּרייט אין שטאָט — ענדעקישע אַגיטאַטאָרען קלעבען אויף, אויף די יודישע געשעפֿטען גיפֿטיגע „אויפֿרופֿע".

פֿאַר אונז ליגט אַן עקזעמפּלאַר, וועלכער איז געפֿונען געוואָרען צוגעקלעפּט אויף דער טיר פֿון כאַנאַווישעס געשעפֿט אויף דייטשע גאַס.

דער „אויפֿרוף" איז געדרוקט אויף אַ שאַפּיראַגראַף. זיין טעקסט איז אַזאַ:

„אַלע אין קאַמף מיט דער זשידאָ־קאָמונע"

„מיר רופֿען די גאַנצע בעפֿעלקערונג דיצידירענד געגענצושטעלען זיך דער זשידאָ־קאָמונע און סאָלידאַר צו שטיצען די אַקציע פֿון ענטיודישען אונזער מלוכה, וועלכע איז אונטערגענומען געוואָרען דורך דער אַקאַדעמישער יוגענד.

„די פּאַסיווקייט פֿון יעדען פּאָליאַק אין אָט דעם קאַמף איז אַ בעווייז פֿון פּאָליטישער אָפּגעשטאַנענקייט, אַ דאַנק דער ווירקונג פֿון די ציי־טונגען און בראָשורען, אָפּגעקויפֿטע פֿאַר יודיש געלד.

„אַ פֿערעטער איז דער, וואָס שטיצט די זשידאָ־קאָמונע, און טרעט אַרויס געגען די, וואָס ווילען ענטיודישען דאָס לאַנד, בכדי צו געבען אַרבייט טויזענדער אַרבייטסלאָזע קריסטען.

„בידער מיט די יודישע פּראָפֿעסאָרען און יודישע דערציהער פֿון די פּוילישע שולען.

„ס'וועט בישט העלפֿען די יודען דאָס אויסשטיין אין לאַנגע רייהען ביי די ה"ה וואָיעוואָדעס און מיניסטאָרען, דאָס אַליאַרמירען און טרומייטערן דאָס בעשולדיגען די מאַכט, די פּאָליציי און אַלץ, וואָס ס'איז פּויליש.

„די "זשידאָ־קאָמונע" לייגט אַריין אין די מיילער פֿון פֿערבלענדעטען פּוילישען פֿאָלק אויסגעשרייען: „בידער מיט'ן קלער", „בידער מיט'ן קלויסטער" איצט וועלען מיר פּאָליאַקען אויפֿהויבען אַ סאָלידאַרען געשריי... בידער מיט די רבנים, בידער מיט די בתי מדרשים, בידער מיט די יודען, וועלכע בעשימפֿען אונזער פֿאָטערלאַנד. דאָס דולדען ווייטער די יודען אויף אונזער הייליגער ערד וועט דערברענגען דערצו, אַז זי וועט פֿערגאָסען ווערען דורך באָלשעוויסטישע מחנות און ס'וועט גורם זיין צו אַ בירגערליכער קריג ווי אין שפּאַניען.

„די יודען זענען ווי אַ פּעסט אויפֿ'ן געזונדען קערפּער פֿון פּוילישען פֿאָלק. היט זיך אַלזאָ, פֿאַר דער יודישער מגפֿה.

„בעקעמפֿט די זשידאָ־קאָמונע! דער יוד האָט בעהערשט דעם האַנדעל! דער יוד קויפֿט אויס די היי זער! דער יוד נעמט צו אונזער אַרבייט און אונזערע שטעלעס ,לסוף קויפֿט ער באַך אויס פּוילישע ערד!

„יודען זענען די מערדער פֿון פּאָליאַקען, זיי האָבען דאָס דערמאָרדעט וואַצלאַוויסקי'ן, גראַטקאָווסקי'ן (סטודענטען), דעם וואַכמייסטער בויאַק אין מינסק־מאַז., דעם פּויער סט. ווישניאַק א. אַ.

„בידער מיט'ן יודענטום! שטיץ נישט קיין יוד, ווייל דו מאַכסט איהם רייך! זאָל לעבען דאָס אַנטי־יודישע פּוילען!

טויט־שטראַהלען
וואָס ברענגען נוצען פֿאַר דער מענשהייט

דעם ענגלישען געלעהרטען ד"ר לעמאַן איז געלונגען צו ענטדעקען כוואַליעס מיט דער הילף פֿון וועלכע מען קען פֿערניכטען אַלע שעדליכע ווערים, וואָס האַלטען זיך אין די לעבענס־מיטעל פּראָדוקטען, נישט בעשעדיגענדיג דערביי דעם באַהרהאַפֿטיגען ווערט אָדער צוזאַמענשטעל פֿון די לעבענס־מיטעל פּראָדוקטען. עס איז זיך שווער פֿאָרצושטעלען די גאַנצע בעדייטונג פֿון דער דאָזיגער ענטדעקונג צעהנדליגער יאָהרען בעמיהען זיך די געלעהרטע פֿון דער גאַנצער וועלט צו ענטדעקען אַ ווירקזאַם מיטעל צום קאַמף מיט די שעדיגער, וואָס פֿערניכטען אָפֿט ריזיקע זאַפּאַסען פֿון לעבענסמיטעל פּראָדוקטען, וואָס געפֿינען זיך אין די מאַגאַזינען, ביז איצט האָט מען מיט דעם גרעסטען ערפֿאָלג זיך בענוצט מיט גאַז, וואָס זיין אַנווענדונג איז אָבער זעהר טייער, אַ חוץ דעם איז בישט פֿאַרהאַן די זיכערקייט אַז אַלע ווערים ווערען פֿערניכטעט.

ד"ר לעמאַנס לאַבאָראַטאָריום געפֿינט זיך אין צענטער פֿון לאָנדאָן אין אַ קעלער־לאָקאַל אין אַ פֿאַבריק, וואָס איז ספּעציעל איבערגעבויט געוואָרען פֿאַר עקספּערימענטאַלע צוועקען.

— ביי דעם פּרוב צו טויטען די באַצילען דורך עלעקטריציטעט — האָט ערקלערט ד"ר לעמאַן — בין איך געקומען אויך אויפֿ'ן געדאַנק פֿון דער מעגליכקייט צו פֿערניכטען דורך עלעקטרישע כוואַליעס אויך אַנדערע קליינע בעלי חיות.

איך האָב סיסטעמאַטיש אויסגעפּרובט אַ גרויסע צאָהל כוואַליעס. דאָס פּראָבלעם בעשטעהט נישט נאָר אין פֿערניכטען די ווערים נאָר אויך די אייעלעך, די עקספּערימענטען האָבען געדויערט אַ לאַנגע צייט, ווייל מען האָט געדאַרפֿט די ווערים און זייערע אייעלעך אויף וועלכע מען האָט געלאָזט ווירקען די עלעקטרישע כוואַליעס, האַלטען אין פֿאַר זיי בעסטע בעדינגונגען חדשים לאַנג, אַפֿילו מאָל העכער ווי אַנדערט־האַלבען יאָהר, בכדי פֿעסטצושטעלען צי זיי זענען פּאַקטיש טויט. עס האָט זיך למשל אַרויסגעוויזען, אַז די אייעלעך פֿון אייניגע מינים ווערים ענטהאַלטען אין זיך לעבעדיגע קעמערלעך נאָך אַנדערהאַלבען יאָהר.

בכדי צו טויטען די שעדיגער ווערען בענוצט ליכט שטראַהלען, די לענג פֿון די דאָזיגע כוואַליעס זענען, פֿערשטעהט זיך, אונזער סוד.

די דאָזיגע כוואַליעס האָבען אָבער נאָר דאַן אַ טויטליכע ווירקונג ווען זיי פֿאַלען אויפֿ'ן שעדיגער פֿון אַ פֿערהעלטניסמעסיג קורצען שטח. דערביי איז נויטיג נאָר אַ קורצע צייט.

באַלד נאָכדעם, ווי די עפֿענטליכקייט האָט זיך דערוויסט וועגען אונזער ענדעקונג, האָבען מיר בעקומען אָנפֿראַגען פֿון אַלע עקען וועלט. מיט אייניגע טעג צוריק, איז דאָ אין לאַבאָראַטאָריום פֿאָרגעקומען אַ פֿערזאַמלונג פֿון די רעקטאָרען פֿון די גרעסטע אימפּאָרט אונטערנעהמונגען, אויף וועלכער מען האָט דעמאָנסטרירט די ווירקונג פֿון די טויט שטראַהלען. ביז איצט איז אוממעגליך געווען צו האַלטען אין די גרויסע לאַגערס לעבענס־מיטעל פּראָדוקטען ווי מעהל, רייז, טאַבעק א. אַז. ו. אַהן דעם, אַז די שעדיגער זאָלען נישט אויפֿפֿרעסען אַ ריזיגען סכום פֿון די דאָזיגע פּראָדוקטען.

אונזער ענטדעקונג האָט אַ גרויסע בעדייטונג פֿאַר דער בעשפּייזונג פֿון דער בעפֿעלקערונג אין קריגס צייטען, ווען מען מוז אָנגרייטען גרויסע זאַפּאַסען ברויט און אַנדערע לעבענסמיטעל פּראָדוקטען, דאָס אינסטאַלירען אַפּאַראַטען וואָס לאָזען אַרויס די טויט־שטראַהלען אין די שוין עקזיסטירענדע לאַגערען פֿאָדערט נישט קיין גרויסע הוצאות.

עס איז אינטערעסאַנט, אַז אויף פֿערשידענע קאָנטינגענטען זענען די עקזיסטענץ בעדינגונגען פֿאַר די שעדיגער פֿערשידענע, אין אַפֿריקע למשל האָבען אייניגע מינים קערנדלעך נישט אונטערגעגעבען דער ווירקונג פֿון די שעדיגער, אָבער שפּעטער איז אין לאַנד פֿערשלעפּט געוואָרען די פֿערשידענע ווערים, וואָס פֿערניכטען ריזיגע סכומים תבואה.

דאָס פֿערניכטען די שעדיגער איז אַ לעבענס וויכטיג פּראָבלעם פֿאַר די עקספּאָרט לענדער, אין ענגלאַנד למשל האָט מען אויפֿגעהערט צו קויפֿען אייניגע מינים פּראָדוקטען פֿון די באַלקאַן לענדער, ווייל זיי זענען אָנגעקומען אין אַ צושטאַנד אין וועלכען מען האָט זיי נישט געקענט בענוצען, אין דאָזיגען פֿאַקט האָט מען אָבער נישט געקענט בעשולדיגען די עקספּאָרטערען, ווייל די פּרובען פֿון נייעם שניט ווי אויך ביים אויפֿלאָדענען אויף די שיפֿען זענען די קערנער געווען פֿולשטענדיג געזונד. אָבער אויף דעם וועג־וויטע קיין ענגלאַנד זענען די קערנער בעפֿאַלען געוואָרען פֿון די שעדיגער און אָנגעקומען קיין ענגלאַנד אין אַ צושטאַנד נישט צו בענוצען. איצט קען שוין דאָס נישט פּאַסירען אויך ביים אויפֿלאָדענען וועלען זיי בעלויכטען ווערען מיט די טויט שטראַהלען.

די פֿאָרשונגען איבער די טויט־שטראַהלען ווערען געמאַכט אין אַ סך לענדער, צווישען אַנדערעס זענען אויך געמאַכט געוואָרען פּרובען צו געפֿינען כוואַליעס, וואָס זאָלען פֿערניכטען פֿליגען און עהנליכע ווערים. אויב די כוואַליעס וועלען געפֿינען ווערען וועלען די מאַגאַזינען און סקלאַדעס פּטור ווערען פֿון דער פּלאָג, די פּראַקטישע אַנווענדונג פֿון די טויט־שטראַהלען טרעפֿט אָבער אָן אויף שוועריגקייטען צוליב דעם, וואָס זיי ווירקען נאָר אויף אַ שטח פֿון אייניגע צענטימעטער.

ד"ר לעמאַן האָט אין זיין לאַבאָראַטאָריום געוויזען פֿערשידענע מינים ווערים וואָס פֿערניכטען גאַנצע בערעטעבישען און מאַכען אָן מיליאָנענדיגע היזקות. אייניגע שעדיגער זענען אַזוי קליין, אַז מיט'ן בלויזען אויג קען מען זיי נישט זעהען. אייניגע פֿון זיי זענען אַזוי לעבענס־פֿעהיג, אַז זיי שטעלען זיך אַקעגען דעם פּראָצעס פֿון באַקען. דערמיט קען מען זיך ער קלערען די פֿולשטענדיגע פֿערניכטונג, דורך שעדיגער וואָס האָבען זיך אַרויסבעקומען פֿון מיקראָסקאָפּישע אייעלעך. גאַנצע טראַנספּאָרטען ים־סוכן־קעס, טראָץ דעם וואָס זיי זענען געהאַלטען אין הערמעטיש פֿערשלאָסענע מעטאַלענע שאַכטלען.

ערשטער באַנד שריפֿטען פֿון וויסענשאַפֿטליכען קרייז ביי'ם ייוו"אָ אין לאָדז פֿאַרטיק צום דרוק

ווי מיר האָבען שוין מודיע געווען, האָט זיך די טעג קאָנסטרואירט דער וויסענשאַפֿטליכער קרייז ביי דער געזעלשאַפֿט פֿריינד פֿון ייוו"אָ אין לאָדז. איצט איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אַ זיצונג פֿון דער רעדאַקציאָנעלער קאָלעגיום, אין בעשטאַנד פֿון ד"ר פֿיליפּ פֿרידמאַן (פֿאָרזיצער און רעפֿערענט פֿאַר געשיכטע), ד"ר שמעון ווישעוויאַנסקי (רעפֿערענט פֿאַר עקאָנאָמיק און סטאַטיסטיק), דיר. פּערלמאַן (רעפֿערענט פֿאַר פּסיכאָלאָגיע און פּעדאַגאָגיק), י. זעלקאָוויטש (רעפֿערענט פֿאַר עטנאָגראַפֿיע) און דעם בעוואוסטען אָריענטאַליסט ד"ר ש. קאַמענעצקי, מיטן אַנטייל פֿון פֿאָרשטעהער פֿון דער „ייוואָ"־עקזעקוטיווע זלמן רייזען. די רעדאַקציאָנעלע קאָלעגיע האָט בעטראַכט די מאַטעריאַלען, וואָס זענען שוין גרייט פֿאַר דעם ערשטען באַנד־שריפֿטען פֿון דעם לאָדזער וויסענשאַפֿטליכען קרייז ביים ייוו"אָ און פֿעסטגעשטעלט זיין איתאַרבאַט.

אין דעם באַנד וועלען אַריינגעהן אַ גאַנצע רייהע וויכטיגע אַרבייטען, היסטאָרישע, עקאָנאָמישע, עטנאָגראַפֿישע, ליטעראַטור־היסטאָרישע, וואָס האָבען קודם כל אַ שייכות צו לאָדז אין דער סביבה.

די טעג קלייבט זיך צונויף די אַרויסגעבער־קאָמיסיע פֿון דעם באַנד (ד"ר ש. ווישעוויאַנסקי, רעד. בושום־אַווסקי ד"ר פֿליישער, ד"ר שוואַלבע, ש. ציממערמאַן, פֿרוי ז. בריש, דיר. א. פּערלמאַן און א. פֿיליקער), וועלכע וועט בעשליסען די פֿראַגע וועגען אָפּדרוקען דעם באַנד, וועלכער וועט אויך זיין אַ וויכטיגער סטימול פֿאַר דער אָרגאַניזאַציע פֿון יודישע פֿאָרשונגען אויפֿן געביט פֿון לאָדז.

די בעזונדערע קאָמיסיעס פֿון דעם וויסענשאַפֿטליכען קרייז וועלען די טעג אָפּהאַלטען זייערע ספּעציעלע זיצונגען אויסצואַרבייטען די פּלענער, פֿאַר דער ווייטערדיגער אַרבייט פֿונם קרייז.

פּרויע'שע געדאַנקען
(המיצע) — פֿון ליאַליאַ קויפֿמאַן

וואָס זאָל איך טון? זאָג, לערן, מיך, וואָס זאָל איך טון! עס איז געבליבען בלויז אַ האַלבע שעה צייט. ער האָט געזאָגט, אַז ער וועט וואַרטען אויף מיר ביז האַלב נאָך זיבען — און איצט איז זיבען. פּונקט זיבען.

אויב איך וועל יאָ געהען, בין איך דאָך אַ פֿערפֿאַלענע! אַ פֿערפֿאַלענע אין מייבע אייגענע און אין זיינע אויגען! און אויב איך זאָל נישט געהן, בין איך אַליין אַ פֿערפֿאַלענע! איך וועל שטאַרבען פֿון בענקשאַפֿט. ער וועט אוועקגעהען פֿון דעם פּאַרק, אוועקגעהן ערגעץ־וואו... אפֿשר מיט עמיצען אַנדערש? ער איז דאָך אַ מאַנסביל, גאַטעניו — וואָס זשע זאָל איך טון?...

איך וועל זיך אַנטון אויף יעדען פֿאַל — לאָמיך זיין גרייט... וואָס טוט מען אָן? בלאָה? איך וועל אַנטון ווייס — וואָרים ער האָט געזאָגט, אַז ער האָט ליב ווייס, גאָט מייבער! וואו־זשע זענען מייבע ביי'ע זאָקען? זאָג, ביכער! אַ, אָט זענען זיי!! איך האָב זיי שרעקליך דערשראָקען...

אַ לעכעלע!... ביין, ס'האָט זיך מיר בלויז אויסגעדאַכט! מייבע נייע שיכלעך... אַך, ווי שעהן איך בין! ווי גוט דאָס לעבען איז! אפֿשר געהען כ'לעבען, אפֿשר טאַקע געהן? נאָר דערנאָך, מאָרגען, וואָס וועט זיין?

ביין, כ'וועל נישט געהן! איך מוז איינמאָל פֿאַר אַלע מאָל בעשליסען, אַז איך געה נישט! אָט טו איך אויס דאָס קלייד, כ'טו אויס די נייע שיך, די זאָקען... יאָ, טאַקע אַ לעכעלע! אַך, ס'אַראַ שווינדעל! נאָר מ'דאַרף פֿערבייהען — דאָס וועט מיך פֿערהאַלטען. דאָס וועט מיך אָפּראַטעווען... וואו זענען די נאָדעל־פֿאָדים? געבליבען סך־הכל צוואַנציג מינוטען — מען קאָן נאָך אויספֿעיען! מ'קאָן!! איך קען דאָך אָבער נישט געהען אין צוריסענע זאָקען! איך מוז זיי פֿריהער פֿערנייען...

איך געה און געה נישט... ער קוקט אַצינד אומגעדולדיג אויפֿ'ן זייגער — מיר האָבען אונזערע זייגערס אויסגעגלייכט צו דער מינוט, — ער איז דאָך אָבער אַ מאַן, דאַרף ער וואַרטען, און איך בין אַ פֿרוי, דאַרף איך... דאַרף איך נישט געהען... לויפֿען אויפֿ'ן ערשטען רוף... איך פֿיהל, איה ווייס, אַז איך דאַרף דאָס נישט טון! פֿאַרטיג! כ'האָב פֿערבייהט! מ'קאָן נאָך אויספֿעיען!! 15 מינוט איז נאָך אַלץ נישט שפּעט, אַז מ'געהט גיך... איך וועל לויפֿען... איך וועל זיך גיכער אַנטון...

ביין, ביין, איך געה נישט! איך טו זיך בלויז אָן אַזוי, ווי איך וואָלט כלומרשט געגאַנגען! מאַך אַזוי, אַז איך זאָל נישט געהען! „איליאָ" — ס'אַראַ שעהנער נאָמען! אַ וואונדערבאַרער נאָמען! ס'אַראַ אויגען ער האָט!... איך וויל געהען! [illegible]... ווי מ'וויל לעבען! איך קען דאָך אָבער נישט געהן אָהן אַ הוט... גאָטעניו. גאָטעניו, מאַך אַזוי, אַז דער הוט זאָל זיך אַפּזוכען! ס'איז דאָך געבליבען בלויז צוועלף מינוטען... נו, גוט, איך געה אָהן אַ הוט!

אַ, אָט איז דאָך מיין הוט! זעה, איך האָב עס דאָך אַליין אויסגעטון, אוועקגעלעגט אויפֿ'ן טיש — און שוין פֿערגעסען, ס'אַראַ צוטראַגענע איך בין, ס'אַראַ בערוועזע... נו, מילא, דאַרף מען נישט! איכ'ל זיך אויסטון, איכ'ל זיך אַריינלעגען אין בעט. נעמען אַ בוך און לעזען... כדי כ'זאָל פֿערגעסען וועגען דעם אַלעם... פֿערגעסען... צום טייפֿעל אַלץ! איך בין נישט געגאַנגען, איך האָב פֿערשפּעטיגט! נאָר איך בין אַזוי אומגליקליך, אַזוי אומגליקליך!

פֿאַרוואָס בין איך נישט געגאַנגען!..

מוזיקאַלישע נאָטיצען
לידער־קאָנצערט פֿון „שיר"־כאָר

דער אונערמידליכער און טאַלאַנטפֿולער דיריגענט ה' פֿיוווישיס פֿיהרט ווייטער מיט עקשנות זיין נוצליכע טעטיגקייט פֿאַר דער ענטוויקלונג פֿון דער מוזיקאַלישער קולטור צווישען די פֿאָלקס־מאַסען.

פֿאָלקס־מאַסען וועלכע דער ספּאָרט האָט אַוועקגעצויגען פֿון אַלעמען וואָס האָט אַ הויכען קולטור־ווערט ווי מוזיק, אַז די דאָזיגע מאַסען ווערען אַריינגעצויגען, ווילענדיג צי נישט ווילענדיג, דורך דריי ביי אונז אין שטאָט עקזיסטירענדע געזאַנג־פֿעראיינען (הזמיר, שיר, און קולטור־ליגע), וואָס פֿלעגען די מוזיק און געזאַנג־קולטור אין ערנסטען זין פֿון וואָרט, גאַנץ בעזונדערס איז עס דער שיר־כאָר.

מיט בעשיידענע כוחות און אין קריזיס־צייט, וואו יעדער אייבער האָט זיינע דאגות, געפֿינט יעדער נאָך צייט, דורך דעם שטויס פֿון זייער דיריגענט, צו פֿלעגען געזאַנג און דאַן זי אַזוי שעהן איבערצוגעבען אין פֿאָלק אַריין.

לידער האָבען זיי דאָסמאָל נאָר געזונגען. לידער... דאָס איז דאָך דאָס געזאַנג פֿון די מאַסען און געצילט איז די מאַסען און די־יבער איז דאָך דאָס פֿאַר זיי אַזוי פֿערשטענדליך, און נאָך מעהר פֿערשטענדליך ווערט דאָס ווען די לידער ווערען געזונגען אין פֿיוווישיסעס אינטערפּרעטאַציע, און די אינטערפּרעטאַציע איז זעהר אַ שעהנע. ברייט און איינדרוקספֿול הויבט זיך אָן „דאָס נייע ליד" פֿון זילבערנאָך שעהנער און ברייטער איז „דאָס ליד פֿון ארבייט" פֿון חפֿץ ווייבערג ליד „אויס פּרינצען". עס איז אויס אויס קעניגען קען דאָך זיין אויס פּרינצען אויך) איז אייגענטליך מעהר באַלאַדע ווי ליד און דאָס איז בעזונדערס גוט געזונגען געוואָרען.

גאַלוב־פֿיוווישעס „טוידען", פֿויזנערס „לויפֿען ס'אַגען" (אַ שוואַכערע קאָמפּאָזיציע), פֿיוווישעסעס „וואַסערלעך" (עכט פֿאָלקסטימליך), זילבערג'ס „יעקב חלום" א. אַ. וו. און על־כולם די חסידישע ראַפּסאַדיע" פֿון ליאָוו — דאָס אַלץ איז גוט געזונגען געוואָרען ווי מיר זענען געוואוינט צו הערען פֿון פֿיוווישיסעס כאָר. אין דעריבער ווילען מיר זיך נישט אָפּשטעלען מיט לויבענס־הימנען אויף יעדען איינציגען נומער, עס איז — שעהן־געזאַנג און אַזאַ געזאַנג הערט מען מיט שפּאַנונג און פֿערגעניגען.

די סאָליסטען קראַפֿוויק, יאַכומעק (סאָפּראַן) ר. גרינשפּאַן (אַלט) ה. טורין (טענאָר) און י. ווייס (באַריטאָן) האָבען בעצירט דעם לידער אָוונד, און ווען מיר וועלען נאָך צוגעבען, אַז דאָס אַלץ האָט בעגלייט דער בעדייטענסטער פּיאַניסט אין אונזער לאַנד אַרטור באַלזאַם ,מוז מען קאָנסטאַטירען, אַז די דאָזיגע מוזיקאַלישע אימפּרעזע איז געווען די פֿאַלגרייך.

זשאַק טיבאַ

די צייט איז אונבענדליך, איהר לויף איז אָדער נישט צו בעמערקען, אָדער זעהר לאַנגזאַם. עס ווענדט זיך ווי פֿאַר יעמען, אָבער פֿאַר אַלעמען איז זי אונערבאַרמליך, גאַנץ בעזונדער פֿאַר אַרטיסטען און קינסטלער!

זשאַק טיבאַ, האָט ביי אונז אין לאָדז קאָנצערטירט מיט 24 יאָהר צוריק.

24 יאָהר איז אין צייט־לויף אַבסאָלוט גאָרנישט, אָבער אין לעבען און אין שאַפֿען פֿון אַ קינסטלער איז עס אַ בעדייטענדער מהלך.

טיבאַ, דער קינסטלער איז אַלט געוואָרען און דאָך איז נאָך זיין קונסט גאַנץ פֿריש, אין דער עלטער איז די אינטערפּרעטאַציע פֿון קלאַסישע ווערקע גרונדליכער און פֿיל פֿערשטענדליכער פֿאַר'ן צוהערער. ווייל דער קינסטלער האָט זיך אויס און איינגעלעבט אין דעם צייט רוים אין וועלכע די קלאַסישע ווערק זענען געשאַפֿען געוואָרען.

בעהמען מיר למשל מאָצאַרט'ס א־דור קאָנצערט, אָט די ערנסטע, און דערביי אַזוי ווי קינדיש ליבלעכע מוזיק. ווי שפּילט די מוזיק דער אַלטער מייסטער טיבאַ? — קאָנטראַסטמעסיק; ערנסט, ערהאָבען, קינדיש ליבליך אַזוי ווי די גאַנצע שאַפֿונג פֿון מאָצאַרט פֿערלאַנגט, און ווערט מאָצאַרט שוין גאַנץ ערנסט, שטייט איהם נישט אָפּ טיבאַ אויך אַיין האָר.

אין לאַנגזאַמען טייל האָט זיך דער קינסטלער פֿערטיפֿט און דעם מאָצאַרטישען קינדליכען אויסדרוק און ס'האָט זיך געדאַכט ווי ע' פֿעייוישט פֿאָטערליך אַ קינדישען ווייבענדיגען טרעהר דורך לאַכען.

דאָס איז די הויפּט־כאַראַקטעריסטיק פֿון טיבאַס אויפֿפֿאַסונג די אַלטע מייסטערס, זיין אויפֿפֿאַסונג פֿון די מאָדערנע קאָמפּאָניסטען איז אויך גוט, אָבער נישט דורכגעלעבט און דורכגעפֿיהלט, די קלאַסישע שאַפֿונגען האָבען געהאַט אין זייער בליק דעם מענשען מיט זיין לעבען און פֿיהלען, און די קינסטלער וועלכע זענען ענטוויקעלט געוואָרען אין דער דאָזיגער קלאַסישער מוזיק האָבען איבערגעגעסען די מוזיק מיט פֿולסירענדען לעבען און אונגעליכען געפֿיהל.

די מאָדערניסטען האָבען אין זייער בליק די אָפּשפּיגלונג פֿון לעבען בכלל און נישט סוביעקטיוו פֿון מענש פֿ"ט, די מאָדערניסטישע שאַפֿונג בויט אויף קאָלאָריט און בלענדענדיגע פֿאַרבען־שפּילערייען, און אַלטע רעפּראָדוצירענדע קינסטלער קען דאָס מיט און אפֿשר גאָר גוט אָבער, זיי פֿיהלען דאָס נישט גאַנץ שטאַרק מיט...

דאָ וועט שויו אַ „מבין" געפֿינען אַנ'ענטפֿער אויף זיין פֿראַגע, פֿאַרוואָס איך שרייב נישט אויספֿיהרליך איבער מאָדערנע מוזיק: אויך איך פֿיהל דאָס נישט שטאַרק מיט...

D—ski.

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

מאנטאג, 14 דעצעמבער
ך' כסלו תרצ"ז
זון-אונטערגאנג 3.23
זון-אויפגאנג 7.49

פרעזעס מינצבערג אונטערהאנדעלט מיט די ציוניסטישע פרנסים

וועגען קומען צו א הסכם בנוגע דעם קהלה-בודזשעט

ווי בעקאנט ווערט איצט צונויפגעשטעלט דער קהלה־בודזשעט אויפ'ן יאהר 1937, דער בודזשעט ווערט איצט בעטראכט דורך דער בודזשעט־קאמיסיע פון דער קהלה־פערוואלטונג.

פרעזעס מינצבערג וואלט איצט געוואלט האבען אן איינשטימיגקייט בנוגע אננעהמען דעם בודזשעט די פאלקיסטישע ראטמענער נעהמען דערוויל צוליב'ן קאנפליקט מיט'ן אדוו. ווייצמאן נישט קיין אנטייל אין דער קהלה־ארבייט, צוליב דעם איז איצט די איינציגע אפאזיציע געבליבען די ציוניסטישע ראט מענער.

פרעזעס מינצבערג האט דעריבער איינגעלאדען דעם דאזא' רומקאווסקי און פרנס לימאן אויף א פריוואטען שמועס, ביי וועלכען ס'זענען בעטראכט געוואר'ע די מעגליכקייט פון קומען צו א פערשטענדיגונג בנוגע אב'איינשטימיגקייט פון קהלה־בודזשעט. די ציוניסטישע פרנסים האבען ארויס גערוקט איינצנע פאסטולאטען, צו קיין הסכם איז דערוויל נישט געקומען, די אונטערהאנדלונגען וועלען ווייטער געפיהרט ווערען.

פעראייניגונג פון די יודישע קליינהענדלער-פעראיינען

אנגענומען דעם סטאטוט פון צענטראליזירטען פעראיין

נעכטען איז אונטער'ן פארזיץ פון אדוו. צימערמאן פארגעקומען א קאנפערענץ פון דער פעראייניגונג פון די יודישע קליינהענדלער־פעראיינען, ס'זענען אנוועזענד געווען פארשטעהער פון 12 קליינהענדלער־פעראיינען אין לאדז.

אדוו. צימערמאן האט אנגעוויזען אויף די פארטשריטען, וועלכע ס'מאכט די צענטראליזאציע פון די יודישע קליינהענדלער־פעראיינען ביי אונז אין שטאט.

ווייטער איז רעפערירט געווארען דער פראיעקט פון סטאטוט פון דעם צענטראליזירטען פעראיין, לויט דעם דאזיגען פראיעקט וועט געשאפען ווערען א ראט מיט א פערוואלטונג, צום ראט וועלען געהערען 36 פערזאן, אין דער פערוואלטונג 18 פערזאן, א חוץ דעם וועלען געשאפען ווערען באזונדער בראנזשען־סעקציעס וואו ס'וועלען קאנצענטרירט ווערען אלע יודישע קליינהענדלער, וועלכע געהערען צו דער דאזיגער בראנזשע, ס'וועלען אויך געשאפען ווערען ביים צענטראליזירטען פעראיין 4 קאמיסיעס, א יורידישע, פינאנציעלע, פראפאגאנדע און טעכנישע, די פערזאמעלטע האבען אנגענומען דעם סטאטוט פון צענטראליזאציע.

Pomoc bezrobotnym to nie jałmużna, to obowiązek i nakaz s u m i e n i a.

פייערליכע בעקליידונג פון 300 קינדער און דערוואקסענע

איז נעכטען פארגעקומען אין „מלבוש ערומים"

נעכטען איז אין איינענעם לאקאל פון מלבוש־ערומים פארגעקומען די טראדיציאנעלע חנוכה־בעקליידונג.

די פייערליכקייט ווערט געעפענט מיט חנוכה־ליכט־צינדען פון חזן פון דער אלטשטעטישער שוהל מיטן כאר.

די ערעפענונגס - רעדע האלט פרעזעס איזאק רייטבערגער, בעגריסט די אנוועזענדע און דאן שטעלט ער זיך אפ אויף דער שווערער אויפגאבע פון דער פערוואלטונג, וועלכע פיהרט אדורך די בעקליידונגס - אקציעס אהן שום סובסידיעס, נאר מיט איינענע קרעפטען און א דאנק די ענערגיע פון דער פערוואלטונג, געלונגט עם אויסצופיהרען די פליכטען, וואס זי האט אויף זיך גענומען. פרעזעס רייטבערגער ערקלערט דערביי, אז אין משך פון דער פערהאנגענער וואך, זענען ארויסגעגעבען געווארען פילע בעקליידונג פאר 160 פערזאן (די בעקליידונגס פעס זענען קאנטראלירט געווארען פון צוויי זייטיגע מענשען די ה"ה: רונדבערג און אורבעט).

נעכטען זענען בעקליידט געווארען 60 און אין משך פון דער וואך וועלען נאך בעקליידט ווערן 80. סך־הכל זענען אלזא בעקליידט געווארען 300 קינדער און דערוואקסענע.

די ערשטע צוויי קינדער ווערען בעקליידט פון וויצע־פרעזעס ה' יהושע שיינבערג, וועלכער מאכט מיט די קינדער א שהחיינו.

דער באנד צום מלבושים - צימער ווערט איבער פון וויצע - פרעזעס גינצבורג און פרוי גאמבערג. דערנאך בעקומען די קינדער אוונטברויט און זיסיגקייטען. דערביי האלט דער וויצע־פרעזעס ה' גינזבערג א געלעגענהייטס - רעדע, אין וועלכער ער ווענדעט זיך צו די קינדער, זיי זאלען זיין יודען, און אז זיי וועלען אויסוואקסען, זאלען זיי אויך געדענקען אין די ארימע ברידער.

פרעזעס רייטבערגער אפעלירט דאן צו די אנוועזענדע, מיטצוהעלפען אין דער ארבייט און מיט טראגען די שווערע לאסט פון דער פערוואלטונג.

דער סעקרעטאר ה' טשעשעלסקי גיט ערקלערונגען וועגען דער טעטיגקייט פון „מלבוש ערומים".

א חוץ די בעקליידונג האט די פערוואלטונג צווישען זיך געזאמעלט 85 זל. פאר די אלמנות פון די קדושים זענדעל און בערקאוויטש. ס'זענען אויך בעקליידט געווארען 7 יתומים פון די קדושים.

די פייערליכקייט איז געשלאסען געווארען מיט א ווענדונג צו דער געזעלשאפט, אונטערצושטיצען דעם פעראיין „מלבוש - ערומים".

היל͏ף פאר די פאמיליעס פון די קדושים

בערקאוויץ און זענדעל ז"ל

דער קאמיטעט צו העלפען די פאמיליעס פון די קדושים בערקאוויץ און זענדעל שיקט ארויס בריף צו אלע יודישע האנדעלס־פירמען, אפעלירענדיג וועגען הילף.

ס'קומען אן כסדר אין קאמיטעט גרעסערע און קלענערע שפענדונגען, אזוי אז די הילפס־אקציע איז אין פולען גאנג.

ס'ווערען אויך ארגאניזירט זאמלונגען אין אלע יודישע בענק און אינסטיטוציעס.

דער ערשטער וואס האט זיך אויסגעצייכענט מיט איניציאטיוו לטובת די אומגליקליכע משפחות איז געוועזען ה' יוסף וויינבערג, דער אינהאבער פון „קאפריז" פעטריקאווער 29, וועלכער האט צוזאמען מיט נאך עטליכע חברים געזאמעלט א סומע פון צוויי טויזענד זל.

וועגען הלוואות אויף פאטענטען

פאר פעראריממטע קליינהענדלער

נעכטען זענען ביי'ם פרעזעס מינצבערג געווען דעלעגאציעס פון עטליכע קליינהענדלער־פעראיינען און אינטערווענירט, אז די קהלה זאל אסיגנירען געהעריגע סומעס אויף הלוואות אויף פאטענטען פאר פעראריממטע קליינהענדלער, די דעלעגאציעס האבען אנגעוויזען אויף דער גרויסער נויט צווישען די יודישע קליינהענדלער, וועלכע זענען נישט ביכולת אויסצוקויפען קיין פאטענטען אויפ'ן נייעם יאהר, און אויב זיי וועלען בלייבען אהן פאטענטען וועלען זיי אינגאנצען פערלירען זייער עקזיסטענץ.

פרעזעס מינצבערג האט צוגעזאגט אז אין נייעם בודזשעט וועט אריינגעטראגען ווערען א געהעריגע סומע אויף פאטענטען־הלוואות פאר פעראריממטע יודישע קליינהענדלער.

אומזיסטע מיטאגען פאר יוד. ארימעלייט

ווי בעוואוסט, האט דער אלגעמיינער קאמיטעט צו טראגען ווינטער־הילף דער ארבייטסלאזער און פרנסה'לאזער בעפעלקערונג געעפענט איינינע קוכען וועלכע גיבען ארויס טעגליך פון 2 ביז 3 טויזענד פארציעס. אזוי ווי יודען קענען, צוליב רעליגיעזע טעמים, פון די קוכען נישט געניסען, האבען די בעזונדערע קאמיטעטען, איבערהויפט יודען קיין עסען שטיצע ביז איצט נישט בעקומען. צוליב דעם האבען די יודישע מיטגלידער פון אלגעמיינעם קאמיטעט ראטמאן פ. ליבערמאן און מאג. מ. באלבערישסקי, נאך דער לעצטער זיצונג פון קאמיטעט אפגעהאלטען א ספעציעלע בעראטונג וועגען דעם ענין מיט די אנפיהרער פון אלגעמיינעם קאמיטעט. אלס רעזולטאט פון דעם איז מאג. מ. באלבערישסקי, אלס פרעזעס פון „נותן לחם", בעפולמעכטיגט געווארען צוצושטעלען רשימות פון יודישע ארימעלייט, לויט די בעזונדערע קאמיסאריאטען וועלכע וועלען בעקומען אלגעמיינעם אין „נותן־לחם"־קוך, אזוי ווי פאריגען יאהר. „נותן־לחם" האט די רשימות צוגעשטעלט, לויט איהר קארטאטעקע און **אלע ארימע לייט, וואס ווילען געניסען פון דער אומזיסטער קוך, דארפען זיך ווענדען אין די קאמיסאריאטען און נאכזעהען, צו זיי פיגורירען אין די ליסטעס. אין געגענפאל דארפען זיי בעטען, מען זאל זיי אריינשטעלען. ווען ס'איז שווער צו גיין אין קאמיסאריאט, קען זיך ווענדען אין „נותן־לחם".**

דערביי ווענדעט זיך „נותן־לחם" מיט דער בקשה צו דער יידישער ארימער בעפעלקערונג, אז אלע ידיעות מיט די אדרעסען זאלען אנגעגעבען ווערען דורכאויס פינקטליך, כדי די קאנטראלע זאל נישט האבען קיין שוועריגקייטען.

מעמאריאל פון הויזבעזיצער צום פרעמיער

(א) אויף דער לעצטער זיצונג פונ'ם הויזבעזיצער־פעראיין האבען די פערזאמעלטע בעשלאסען צו איבערשיקען דעם פרעמיער סלאוואי־סקלאדקאווסקי א מעמאריאל, אין וועלכען עס ווערט געפאדערט, אז די לאסט פון בעזארגען די ארבייטסלאזע מיט וואוינונגען זאל געהמען אויף זיך די גאנצע געזעלשאפט, און דאס זאל אויסגעפיהרט ווערען אויף אזא אופן, אז דער ארבייטס־פאנד זאל, אויסצאהלענדיג די ארבייטסלאזע זייערע אונטערשטיצונגען, זאל פון די אלגעמיינע סומען דעקן דאס דירה־געלד.

די האנדעלס-צייט ערב די חגאות

(א) אין הסכם מיט דער פעראָרדנונג פון דער אדמיניסטראטיווער מאכט, קאנען די געוועלבער פון פרייטאג, ד. 18. ד. ח. זיין אפען 2 שעה לענגער, ווי געוועהנליך, ד. ה. ביז 9 א זייגער.

זונטאג דעם 20. ד. ח. איז דער האנדעל דער־לויבט אין אלע האנדעלס־אנשטאלטען פון 1 ביז 6 א זייגער.

אין וויגיליע, דעם 24. ד. ח. קאן געהאנדעלט ווערען בלויז ביז 6 אוונד.

טארפעדא טאמאשאוו—לאדז

מארגען דעם 15 דעצעמבער ווערט געלאזען אין פערקעהר א טארפעדא אויף דער ליניע סקא־רזשיסקא—טאמאשאוו—לאדז, פון טאמאשאוו וועט די טארפעדא אפגעהן 1,10 בייטאג און אנקומען קיין לאדז 2,05.

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

דעם 15־טען דעצעמבער ד. י. דארפען זיך מעלדען די פאבאראוועס פון יאהרגאנג 1915 און עלטערע, וועלכע האבען נאך ביז איצט נישט ערלעדיגט די דינסט פליכט, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליצייי־קאמיסאריאטען.

נידערטרעכטיגקייט

וואס איז איצט א טאג-טעגליכע דערשיינונג

(ז) אויף קילינסקיעגא גאס, נעבען נומער 40, האט עפיס א כוליגאן אזא קאפיע געטון די אדורכ־גייענדע 57־יאהריגע ליבע בוימגארטען, אז ער האט איהר איבערגעבראכען א פוס.

פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט ערשטע הילף און אפגעפיהרט אהיים (אויף פאלודניאווא 39).

א געשלעג אין דער קוך פאר ארבייטסלאזע

(א) אין דער קוך פאר ארבייטסלאזע אויף פאמארסקא 18, איז בעת'ן ארויסגעבען שפייז־פארציעס אויסגעבראכען א געשלעג צווישען די אנוועזענדע, בעת וועלכען עס האט בעקומען א זעץ מיט א זאלץ־מעסטעל אין קאפ דער 16־יאהריגער יצחק בוכשרייבער (פון וואלבארסקא 24).

פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

אויף 100 מענשען 99 רויכערן

די איינציגע אונשעדליכע
פאפ'ז געזונד פאטענ-
טירטע 4-ווי פאטקאווע
גילזען זענען

„OSMAN"

טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטשא 20. טעל. 213-84

לעצטע געזעגנונגס=פארשטעלונגען פון טעאטער=סעזאן!
ווילנער יודישע אפערעטען=טרופע
נחמה • קאדיש • חאש • קוטנער
געזעגענען זיך מיט'ן לאדזשער עולם!
היינט. מאנטאג, 9 אוונט צום לעצטען מאל
„גאליציאנער מויד"

אין 2 אקטען מיט פראלאג. מוזיק! / טענץ! / געזאנג!
— — מוזיק, כאר-אנפירונג: דוד בייגעלמאן.
דעקאראציעס, קאסטיומען און א סך איבערראשונגען.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

1.09 גאלעריע 40 גראשען

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16

אנהויב 4 נאכמיטאג.

היינט און פאלג. טעג!
די פרעכטיגע Chirley TEMPLE
אין פילם א. נ.:
„דער קליינער בונטאווניק"
ווי אויך דאס
ציגיינער=מיידל
אין די הויפט-ראלען:
FLIP i FLAP

קהלה קויפט דאס הויז פאמארסקא 18

פסק פון ראבינאט וועגען דער פרענקעל-ירושה

ספעציעלע פלענאר-זיצונג פון ראבינאט. — זיצונג פון קהלה-ראט

קהלה האט דאס רעכט צו פערקויפען איהר חלק-הויז

וואס איז איהר אפגעשריבען געווארן דורך דער פערשטארבענער פרוי פרענקעל

ווי מיר האבען שוין איבערגעגעבען איז אויף א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג בעשלאסען גע־ווארען די פראגע, אז ס'זאל פערקויפט ווערען דאס חלק-הויז אויף שענקעוויטשא 26, וועלכעס איז אפגעשריבען געווארען דער קהלה אין דער צוואה פון דער פערשטארבענער פרוי פרענקעל.

דאזאר רומקאווסקי האט וועגען דעם ענין געהאט פערשידענע ספקות, ער האט אנגעוויזען, אז מ'דארף פריער זיך גוט מיישב זיין צי מ'טאר פערקויפען דאס חלק הויז ווען מען אויספיהרען דעם ווילען פון דער, וועלכע האט געשריבען די צוואה, וואס טאר בשום אופן נישט פערוועכט ווערען, צוליב דעם איז דעמאלס בעשלאסען געווארען אנצופרעגן דעם ראבינאט צי די קהלה האט, לויט דעם ווערטליכען טעקסט פון דער צוואה, דאס רעכט צו פערקויפען דעם לעגאט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז עהערגעכטען פארגעקומען א פלענארע זיצונג פון ראבינאט. מצד דער קהלה-פערוואלטונג איז געווען פערטרעטען דער פרעזעס מינצבערג, אלס דער, וועלכער האט ארויסגע־רוקט די ספקות איז אנוועזענד געווען דאזאר רומ־קאווסקי.

באלד אין אנהויב האט דאזאר רומקאווסקי געשטעלט אין א ספק צי דער לאדזער ראבינאט קען ענטפער'ען אויף דער געשטעלטער שאלה, ווייל ס'האנדעלט זיך וועגען אנ'ענין פון דער לאדזער קהלה, ביי וועלכער די ראבינאט-מיטגלידער זענען אנגעשטעלט.

דער ראבינאט איז אוועק אויף א בעראטונג און ארויסגעזאגט דעם בעשלוס, אז דער ראבינאט איז קאמפעטענט צו ענטפערען אויף דער שאלה.

אדורכזעהענדיג דעם גענויען טעקסט פון דער צוואה האט דער ראבינאט ארויסגעטראגען דעם בע־שלוס, אז ס'וועט מיט גארנישט פערשוועכט ווערען דער ווילע פון דער ציואה אויב די קהלה וועט דאס חלק הויז פערקויפען, אבער בתנאי, אז דאס געלד וואס די קהלה וועט דערפאר בעקומען זאל אריינגע־לעגט ווערען אין קויף פון הויז אויף פאמאר־סקא 18, און אנ'ענטשפרעכענדער פראצענט פון הויז זאל זיין אויפ'ן נאמען פון דער פרוי פרענ־קעל, די צינזען דערפון זאלען פערטיילט ווערען יעדעס יאהר צו דער יאהרצייט פון פרוי פרענקעל צווישען יודישע אינסטיטוציעס, די קהלה זאל אויך אפהיטען די יאהרצייטען פון מאריץ און ראזא פרענ־קעל און ס'זאל אין דעם טאג געזאגט ווערען פאר זיי קדיש.

קהלה-ראט אקצעפטירט דאס קויפען פון הויז אויף פאמארסקא

און דעם פערקויף פון טייל הויז אויף שענקיעוויטשא 26

נעכטען איז פארגעקומען א זיצונג פון קהלה־ראט. די זיצונג איז גערופען געווארען אויף 6 א זייגער אין אוונט און האט זיך אנגעהויבען... א פיר־טעל אויף זיין. די פערשפעטיגונג איז געקומען פשוט צוליב פערנאכלעסיגונג. איניגע ראטמיטגליעדער האבען זיך נישט געקענט דערווארטען אויפן אנהויב פון דער זיצונג און זענען אוועק.

אויף דער נעכטיגער זיצונג האט זיך, ביים פונקט וועגען פערקויפען דאס חלק הויז אויף שענ־קעוויטשא 26, ארויסגעוויזען א **נישט - איינ־הייטליכקייט אין דער אגודה'שער פראקציע**, וואס איז דערשטע מאל אין דער איצטיגער קאדענץ, א חוץ דעם האבען געפעהלט פיל ראטמענער פון דער „אגודה", ווי מ'האט גע־שמועסט זענען מאנכע פון זיי נישט געקומען צו־ליב אפאזיציע, וועלכע לאזט זיך בעמערקען אין די „אגודה" רייהען, ס'האט אפילו געפעהלט פרנס פרידענזאהן, וועלכער טרעט שטענדיג ארויס אין נאמען פון דער „אגודה"-פראקציע, דאס הפנים זאל אויך זיין צוליב „פאליטיק"...

די פאלקיסטישע פארשטעהער זענען צו דער זי־צונג נישט געקומען.

די זיצונג עפענט פרנס **ליבערמאן**, וועלכער ענטשולדיגט זיך פאר די פרנסים צוליב דער פער־שפעטיגונג און לייענט פאר דעם בריף פון פרנס כארי (דער בריף איז נעכטען געווען געדרוקט אין „ציינ פאלקסבלאט").

אויף דער טאג-ארדנונג האבען זיך געפונען 3 פונקטען: 1) וועגען קויפען דאס הויז אויף פאמאר־סקא 18, 2) בעפולמעכטיגען די פערוואלטונג צו נעהמען א הלואה אויף 100 טויזענד זל. 3) פער־קויפען דעם טייל הויז אויף שענקעוויטשא 26.

פרנס ליפשיץ (אגודה) לעגט פאר, אז דער דריטער פונקט זאל בעטראכט ווערען אלס ערשטער.

דער פארשלאג ווערט אפגעווארפען.

פרעזעס מינצבערג רעפערירט דאן די **פראגע פון קויפען דאס הויז פאר דער קהלה**. ער זאגט, אז די איצטיגע קהלה-פערוואל־טונג קומט שטענדיג מיט עפעס נייעס אין דער טע־טיגקייט פון דער קהלה, איצט דארף רעאליזירט ווערען אנ'ענין, וועלכער קומט פאר דאס ערשטע מאל אין דער געשיכטע פון דער לאדזער קהלה. די קהלה קויפט אנ'אייגען הויז פאר איהר געברויך. דער דא־זיגער קויף קען נישט ארויסרופען קיין שום ווידער־שטאנד, ווייל די בעדינגונגען פון דער טראנזאקציע און דער פרייז זענען גינסטיג פאר דער קהלה, די קהלה-פערוואלטונג האט זיך צוגערישט בעראטען מיט די בעסטע פאכלייט און שטאנז אויף דעם געביט. אלע זענען געווען איינשטימיג דערין, אז נישט נאר פאר דער קהלה נאר אפילו פאר א פריוואטמאן איז די טראנזאקציע א גינסטיגע, דאס הויז וועט קאס־טען צוזאמען מיט אלע אויסגאבען 235 טויזענד זל., עס ברענגט יעהרליכע הכנסה פון 35 טויזענד זל. די קהלה וועט זיך דארפען באצאלען דערויף 100 טויזענד זל. דערפון וועט 20 טויזענד זל. בלייבען שטעהן אויף דער היפאטעק. אויב דער ראט וועט מסכים זיין צו פערקויפען דעם טייל הויז אויף שענקעוויטשא 26, פאר וועלכען מ'קען בעקומען 50 טויזענד זל. וועט די קהלה זיך דארפען בארגען נאר 30 טויזענד זל.

פרנס י. מ. וואידיסלאווסקי זאגט זיך ארויס פאר קויפען דאס הויז, בתנאי, אז **ס'וועט נישט גענומען ווערען קיין געלד פון קהלה-בודזשעט** און די נויטיגקייט אויפ'ן גע־ביט פון סאציאלער הילף וועט נישט פערקלענערט ווערען.

פרנס צערערבוים איז אויך פאר דער טראנזאקציע. ער ווייזט נאר אן, אז ביי נויטיגע אקציעס פאר ארימע פערטיידיגט זיך די קהלה-פער־וואלטונג, אז זי האט נישט קיין געלד, אבער איצט ווען ס'האנדעלט זיך וועגען קויפען א הויז איז פאר־האן געלד.

פרנס ראזענבערג איז אין פרינציפ אויך נישט געגען קויפען דאס הויז. ער ווייזט אבער אן, אז מען מוז געדענקען, אז אויב מ'נעהמט זיך בארגען געלד וועט מען עס מוזען בעצאהלען און טאקע פון קהלה-בודזשעט בעת איצט איז 5 זל. פאר סאציא־לער הילף א פראבלעם.

פרנס וואלמאן ווארענט אויך, אז די סא־ציאלע הילף זאל צוליב דער קניה נישט פערקלענערט ווערען.

פרעזעס מינצבערג ווייזט אן, אז די הלואה, וואס מ'נעהמט איצט נעמען וועט אפגעצאהלט ווערען פון דירה-געלד וואס די קהלה מוז איצט צאה־לען פאר איהר לאקאל (10 טויזענד זל. א יאהר) און פון דירה-געלד פאר דער קהלה'שער תלמוד-תורה (5 טויזענד זל.), וועלכע ווערט איבערגעטראגען ווע־רען אין קהלה'שען הויז.

ביי דער אפשטימונג ווערט איינשטימיג בע־שלאסען דאס הויז צו קויפען.

דאן ווערט די קהלה - פערוואלטונג איינשטימיג **בעפולמעכטיגט צו נעהמען א הלוואה פון 100 טויזענד זל.** אויף צו קויפען דאס הויז.

פרעזעס מינצבערג רעפערירט דאן די פראגע **פון פערקויפען דאס הויז אויף שענקע־וויטשא 26**. דער פרעזעס ווייזט אן, אז זייט די פרוי פרענקעל האט אין יאהר 1925 פערשריבען 37 פראצענט פון איהר הויז אויף שענקעוויטשא 26, האט די קהלה נאר צרות דערפון. די קהלה לעגט צו געלד דערצו, ס'קומען אויך פאר בסהדריגע פרא־צעסען מיט דעם צווייטען שותף פון הויז און איין פראצעס אויף 17 טויזענד זל. האט די קהלה אין דער ערשטער אינסטאנץ פערשפילט, דאס איז א סומע, וואס דער צווייטער שותף רעכענט זיך פאר פיהרען אדמיניסטראציע פון הויז, ס'איז אויך נישט מעגליך דארט צו האלטען די תלמוד-תורה, וועלכע די קהלה האט דארט איינגעארדנעט. די קהלה ווי[ל] דעם חלק פערקויפען פאר 50 טויזענד זל., וואס אי[ז] לויט דער אפשאצונג פון פאכמענער נישט מע[הר] ווערט, א הויז דעם וועלען אנגלויבט ווערען אלע פ[...] צעסען.

וואס שייך חשש רעכט פון דער קהלה צו פער־קויפען דאס הויז ציטירט דער פרעזעס דעם אפ[...] פון דער צוואה, און וועלכער עס ווערט געזאגט, [...] די פרוי פרענקעל שענקט אוועק די 37 פראצע[נט] חשר קהלה אלס אייגענטום און ביים פערקויפ[ען] דארף זי דאס געלד פערטיילען לויט'ן אייגענ[...] דער קהלה, אויב ס'זענען ארויסגערוקט געווא[רן] ספקות **צי דער ווילען פון דער פערשטא[ר]בענער וועט אפגעהיטען ווערען לו[יט] דער צוואה** האט דער ראבינאט פאזיטיוו [...] ענטשיידעט אויף דער פראגע, פאר דעם דערהייו[...] געלד וועט פערזאיכנט ווערען אנ'ענטשפרעכען[...] פראצענט אויפ'ן נאמען פון פרוי פרענקעל אין [...] געקויפטען קהלה-הויז.

דאזאר רומקאווסקי ערקלערט, אז ער [...] געוואלט, אז דער ענין זאל געוויסענהאפט און [...] דיגט ווערען און ס'זאל נישט זיין קיין שום [...] אז דער רצון פון דער צוואה איז נישט ערפיל[ט] [...] ווארען, מיט'ן מאמענט אבער ווען דער ראבי[נאט] האט ארויסגעגעבען זיין פסק האט ער נישט [...] קיין פארבעהאלטען און שטיצט אונטער דעם [...] שלאג צו פערקויפען דאס הויז.

פרנס צערערבוים זאגט זיך ארויס געגען [...] קויפען דעם לעגאט, אויף דער ראבינאט האט [...] זיגט, אז מ'קען דאס טון, הייסט דאס נאך נישט אז מען מוז דאס טון.

פרנס ליפשיץ זאגט זיך ארויס דערפאר, [...] **מ'זאל זיך אפהאלטען פון פערקויפ[ען] דעם לעגאט**, מען מוז האבען וועגען דעם א [...] גען ישוב הדעת, דאס קען נישט געמאכט ווער[ען] אויפ'ן שפרונג, מען מוז גענוי קאנטראלירען צי [...] ווילען פון דער פערשטארבענער ווערט דא ארויס געפיהרט אין הונדערט פראצענט. ער האלט, אז [...] צוואה מיינט, אז דאס הויז זאל בלייבען אנ'אייגענ[...] טום פון דער קהלה און דער פערדינסט זאל פער־טיילט ווערען צווישען פערשידענע אינסטיטוציעס. מ'האט עס אזוי לאנג געהאלטען, קען מען נאך הא[...] מען און אויב אפילו דאס וועט שטערען דעם [...] פון הויז אויף פאמארסקא 18 איז עס אויך נ[...] קיין גרויס אומגליק.

פרנס לימאן זאגט זיך ארויס, פאר פערק[ויפען] ער זאגט, אז אויב די פערשטארבענע וואלט [...] ערלויבט צו פערקויפען דעם לעגאט וואלט [...] גען דעם געשריבען אין דער צוואה.

פרעזעס מינצבערג ענטפערט שארף דעם [...] ליפשיץ, ער זאגט אז חוץ־מאלס ווען ס'איז [...] פארהאן די איינשטימיגקייט פון די ציוניסטען [...] סען זיך צווישען זיך די אגודה-פרנסים. ער [...] דעם ראט אנצונעהמען דעם בעשלוס צו פערק[ויפען] דאס הויז איינשטימיג, ווייל דאס וועט נאר [...] לטובת דער קהלה.

ס'ווערט צום סוף בעשלאסען צו פערקויפ[ען] דאס טייל הויז אויף שענקעוויטשא 26 פאר 50 טו[יזענד] זל. פאר דעם געלד זאל פערזאיכנט ווער[ען] 20 פראצענט פון נייגעקויפטען הויז אויפ'ן נאמ[ען] פון פרוי פרענקעל און די צינזען זאל יעדעס יאה[ר] ביי איהר יאהרצייט פערטיילט ווערען צווישען יו[די]שע אינסטיטוציעס.

דערמיט ווערט די זיצונג געשלאסען.

ערווארט נישט קיין פרעמדע הילף! — העלפט אייך אליין!
ברענגט אייערע אפשפארונגען אין אלע פרייע געלדער נור אין
BANK KUP. KRED.
29 PIOTRKOWSKA 29
יעדער נישט-איינגעצאהלטער גראשען איז א פערברעכען
געגען אייערע אייגענע אינטערעסען!
Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi
ul. Piotrkowska 29
אפשפארונגען אנהויבענדיג פון 1 זלאטי, אינקאסא, וועקסלען, איבערווייזונגען, טשעק-קאנטעס.

דער גורל פון א פרוי

סענסאציאנעלער און שפאנענדער ראמאן

(31

דער מאטראָס האט זי' חערוויל א לאז געטון ביין פון דער וועלט זיין האט האט זיך געהרייט אין א צו מאריס'ן. מיט א קראפט וואס ער האט אליין נישט ווילדען געדריי. פאר די אויגען איז איהם טונקעל געוואוסט פונהאנגען עס האט זיך צו איהם גענומען געוואָרען... עס איז מעהר פאר איהם גארנישט געווען האט מאריס גענומען שלאגען דעם שיכור מיט אזא אויף דער וועלט... קיין מענשען... קיין טאטע.. קיין כוח אז יעגער איז אוועקגעפאלען אין אנמאכט אויפן איינענע... גארנישט נאר ליבע, ליבע, ליבע.....

דיל.

מאריס איז דאן צו צו רחלען און זי אויפגעהויבען פון דיל. ער האט געפיהלט איהר הייסען אטעם אויף זיין באק. איהרע טרערען האבען פיכט גע־מאכט זיין געזיכט. זי האט איהם ארייגעשעפטשעט אין אויער:

— א ראגק! א ראגק!

זיין הארץ איז איבערפולט געווארען מיט אזא ווייטאג'דיגען רחמנות... און גליקס.. און ליבע..

ער האט איהר אריינגעקוקט אין פנים. נאר ער האט גארנישט געזאגט. זיין הארץ איז געווען צו פול ער האט זי א ווילע געהאלטען אין די ארעמס ביז מען האט דערלאנגט פאר איהר א בענקעל די ווילע אין פאר איהם געווען אנ'אייביגקייט זי האט ליכט געציטערט אין זיין אומארמונג. ער האט זי צוגע דריקט צו זיך ווי א פאטער דריקט צו א קינד וואס ער וויל איינשטילען טרייסטען. ער האט נישט גע־וואוסט, וואס ער טוט, נאר ער האט געפילט, אז האל מענדיג זי אין זייטע ארעמס איז די וועלט זיינע... זי איז געראטעוועט און ער איז איהר רעטער... איהר ברודער וואס היט זי אויס פון שלעכטס פון א פראזע און ער האט זיך פערשעהמט.

אין 15 מינוט ארום איז רחל און מאריס טאגאג נען איבער די פאריזער היטערגעסלעך. ער האט זי טעפיהרט אהיים. ער איז געווען אין זיבעטען הימעל און געקליבען יעדעס ווארט וואס ער האט ארויסגע רעדט, אז ער זאל איהר געפעלען. זי האט זיך זשעני־רט און זיך פאר איהם עפעס ווי געשעהמט:

— פארוואס האט איהר עס געטון? — האט זי פלוצים א פרעג געטון — פארוואס האט איהר זיך פאר מיר איינגעשטעלט?

— ווייל — האט ער גענומען ענטפערען, נאר ער האט זיך צופעשטעלט ער האט געוואלט זאגען: „ווייל איך האב ליב".

זי האט זיך אנגעשטויסען די לעצטע ווערטער און זי האט אויף איהם א קוק געטון מיט טרויערי־גע אויגען.

— איך בין אזוי געפאלען!

— ניין! איהר זייט א קעניגין! גיט אייערע בע־פעהלען און איך וועל זיי אויספיהרען!

ער האט די ווערטער געזאגט פון טיעפען האר־צען, נאר ער האט באלד דערפיהלט, אז זיי קלינגען ווי א פראזע און ער האט זיך פערשעהמט.

— ענטשולדיגט וואס איך רעד אזוי. ס'האט זיך ארויסגעכאפט!

— איהר זענט אנ'אפטער אריינגייער אין באריסעס קאבארעט?

— איהר האט מיך בעמערקט?

— איך האב אייך אויסגעטיילט פון אלע אנ־דערע.

— וואס מיינט איהר?

— איהר זענט נישט ווי אלע.

— איך פערשטיי נאך אלץ נישט.

— איהר ווילט נישט איך זאל אייך מאכען קאמ־פלימענטען!

— איהר מיינט צו זאגען אז איך בין אייך גע־פעלען?)

— איך ווייס אליין נישט. איך האב עפעס דער־פיהלט א קרובה'שאפט צו אייך, איהר זענט א יוד?

— יא.

עס האט איהם אזוש א האק געטון אין קאפ, ווען ער האט דערהערט איהרע לעצטע ווערטער: דאס זעלביג, אפילו דאס זעלבע האט ער געפיהלט צו איהר....

— איך וואלט געוואלט האבען אזא ברודער ווי איהר, ער זאל מיך בעשיצען.

— נאר א ברודער?

— איך קאן פון עפעס אנדערש נישט טראכטען

— האט זי שטיל ארויסגעזאגט און איז זעהר שטארק רויט געווארען.

— איך ווייס אפילו נישט אייער צווייטען נא־מען — האט ער מיט א טאן ווי מען בעקלאגט זיך, א זאג געטון.

— איך האב נישט קיין צווייטען נאמען! רחל! די טרויעריג רחל! די שלאנגען טענצערין! די קור־טיזאנקע!

אין איהרע אויגען האט זיך אנגעצונדען א מאד־נער פייערל, און זי האט זיך הויך און היסטעריש צעלאכט.

מאריסן איז דער געלעכטער געווען בעקאנט ער האט ערגעץ געהערט אזא לאכען... יא! אזוי לאכט אזוי, פערפייניגטע מענשען לאכען אזוי!

מיט אמאל איז איהם איינגעפאלען, אז זי האט דעם געלעכטער איבערגענומען ביי אנדריעען. ער איז געווארען אויפגערעגט:

— איהר חבר'ט זיך מיט אנדריען?

— יא — האט זי אויסגעשריגען מיט א להכעיס'דיגען טאן — יא? ער איז זעהר א גוטער! א טייוועלש קלוגער! און ער איז נישט סענטימענטאל און ווייך און נארישעוואטע ווי זענען געווען היינט בייגאכט!

דער צו להכעים געפיהל האט זי שוין איצט גאנציגן בעהערשט, וואס מעהר ליבע זי האט געפיהלט צו מאריסן, אלץ מעהר האט זי זיך דעם געפיהל געוועהרט מיט א מין טראציגקייט האט געערגערט געגען גוטסקייט, געגען ליבע, אלע שיינע און אידעאלע געפיהלען. זי האט שטעלט דעם טייוועל העכער פון גאט. זי איז געווארען ציניש, אפלאכעריש.

מאריס האט די גאנצע צייט געשוויגען און פרובירט בעשמייטען איהרע מיינונגען. צום סוף האט ער זיך אנגערופען:

— איהר זייט א קינד! א גוט, אידעאל קינד! נאר איהר ווילט זיך אליין פערשרייען ביטערע ווערטער!

— פונטוואגען ווייסט איהר!

— איך בין א קינסטלער און איך קאן קוקען טיף אין מענשליכער נשמה.

— איהר זייט א קינסטלער? !

— איהר האט מיר אויך אייער צווייטען נאמען נישט געזאגט.

— מייט — בערנעט.

(פארטזעצונג קומט)

אידא קאמינסקא פייערט היינט איהר 20־יעהריגען יובל אין ווילנע

פעסימיסטישע שטימונג פון דער קינסטלערין און דאס ארויסגעווארפענע יודיש טעאטער אין לאדז

די בערי׳המטע ארטיסטקע אידאַ קאַמינסקא פייערט היינט, אין ווילנע, איהר 20־יעהריגען יובל ווען זי שפילט יודיש טעאַטער. דער יובל ווערט דארט פארוואנדעלט אין א יודישען קולטור יום־טוב.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז אין „ווילנער טאג" אָפּגעדרוקט אַן אינטערוויאו מיט דער קינסטלערין.

מיר ברענגען דאָ כאַראַקטעריסטישע אויסצוגען פון דאזיגען אינטערוויאו, וועלכער ענטהאלט א גרעסערען איבערבליק איבער אידא קאמינסקאס ביז איצטיגער אונערמידליכער ביהנע־אַרבייט.

די קינסטלערין דערצעהלט ווי זי האָט אָנגעהויבען שפּילען יוד׳ש טעאַטער זייענדיג 5 יאָהר אַלט. רעכענט אָבער איהר פאַקטישע ארבייט פאַר׳ן יודישען טעאַטער בלויז די לעצטע 20 יאָהר, ווען זי האָט אָנגעהויבען שפּילען ראָלען פאַר דערוואַקסענע.

די 20 יאָהר זענען רייך אין ערנסטע, מיהפולע קינסטלערישע אַרבייט פאַר דער ענטוויקלונג פון דער יודישער טעאַטער־קולטור.

דאָך איז די קינסטלערין בעהערשט מיט א פעסימיסטישער שטימונג און זאָגט צום סוף:

„איך מוז דא פעסטשטעלען א זאך, וואס יועט זיכער א סך מענשען נישט געפעלען ווערען: מיין מאמע האָט בכלל נישט געוואָלט, איך זאָל זיין אַן אַרטיסטין, אָבער קודם כל האָט זי נישט געוואָלט, איך זאָל זיין אַ יודישע אַרטיסטין. „אויב שוין יאָ אַרטיסטין, — האָט מיין מאמע געזאָגט, — איז וועלכע דו ווילסט, אפילו נישט קיין יודישע, ווייל פאַר א יודישע — וועסטו זיך מוזען דיין גאנצען לעבען אַרומשלעפּען". עס זענען דאן געווען שרעקליכע פּרעסט. אין די טעטעלדיגע טעאטערס האָט מען געקענט דערפּרירען ווערען. מיר האָבען זיך געשלעפּט אויף שלעכטע וואַגען, מיט פּאַסטע יועגערדי. „אַזאַ לעבען וויל מען? — האָט מיר מיין מאמע געזאָגט. — און אַזוי יפאַהר איך שוין 25 יאָהר... אויף וועלכער שפּראַך דו יועסט נישט שפּילען, חוץ אויף יודיש, — וועסטו זיצען אויף אַן אָרט. מיין מאמע האָט נישט געהאַלטען דערפון, אַז די רעגירונג וועט אָנהייבען סובסידירען דעם יודישען טעאַטער און אַז די יודישע געזעלשאַפט וועט שטיצען א סטאַבילען יודישען טעאַטער — האָט זי נישט געגלייבט.

איצט זעה איך, אַז די מאַמע איז געווען גערעכט. פאַר די גאַנצע 20 י. בין איך שטענדיג ארומגעפאָהרען אויב איך בין שוין יאָ געווען אַ סעזאָן אין וואַרשאַ, האָב איך שפּעטער געמוזט פאָהרען אין פּראָווינץ — אָפּנעמען דאָס פעהלענדע. ווען איך בין דאָס ערשטע מאָל ארויסגעפאָהרען מיט מיין מאַמען, איז געווען ווינטער 1917. פון דעמאָלט אָן — מיט קלייגע איבעררייסען, ווען איך זיץ אַמאָל נישט קיין גאַנצע סעזאָנען אין וואַרשע, לעמבערג אָדער לאָדז — בין איך שטענדיג אין וועג. פאַר די 20 יאָהר ווייס איך נישט, צי איך בין צוזאַמענגענומען געזעסען צוויי יאָהר אויף אַן אָרט.

דער סך־הכל איז אַזאַ: ביים איצטיגען מאָמענט קען מען זעהען א ביסעל פרידיגע דערשיינונגען אין יודישען טעאַטער — עס זענען, למשל, דאָ מעהר דראַמאַטורפעס ווי אָפּערעטען־טרופּעס, מען זעהט עטליכע אָנשטענדיגע אויפפיהרונגען. דאָס איז שוין זייער אַ סך פאַר׳ן יודישען טעאַטער, ווייל גאָר נישט לאַנג צוריק איז אין יודישען טעאַטער די ירידה געווען אַ שרעקליכע. און אפשר איז דאָס באַר אַ צופאַל, ווער ווייס?? אָט איז זיגמונט טורקאָוו געקומען גראָד פון אויסלאַנד און געשטעלט „שאַפ", איז דערפאַר פאַרהאַן אין וואַרשע א גוטע דראַמע־טעאַטער. ווען טורקאָוו קומט נישט צו פאָהרען, וואָלט אויך זיין אָרט געווען אַן אַמעריקאַנער סטאַר מיט אַ מאַכעריקע.

און ווייטער?

איך זעה גאָרנישט. איך האָב אַ לאַנגע צייט געהאַפט, זיך אליין אָפּגענאַרט. וואו מיין מאַמע פלעגט זאָגען, אַז זי גלויבט נישט, עס זאָלען קומען די גוטע בעדינגונגען פאַר׳ן יודישען טעאַטער, האָב איך אין האַרצען געלאַכט פון איהר: דער אַלטער דור! אָבער איצט גלויב איך נישט אפילו, צי מיינע קינדער וועלען דערלעבען אין די גוטע בעדינגונגען.

וואָס איז דער וואונדער, וואָס איך בין אַזוי פעסימיסטיש! עס איז דען איין יאָהר, ווי איך שפּיל יודיש טעאַטער, און אָט מיין יובילייע מוז איך מאַכען אין ווילנע...

דאָס איז די שטימונג מיט וועלכע אונזער בעליבטע קינסטלערין שטעלט זיך צו איהר יובל יום־טוב.

מיר, פון אונזער זייט ווינשען איהר זי זאָל יועררען אָפּגעגאַרט פון איהר שטימונג און דאָס יודישע טעאַטער זאָל בקרוב אויסוואַקסען צו דער מדרגה, וואָס זאָל זיין אין הסכם מיט די צילען פון דער געפייערטער קינסטלערין.

* * *

אגב איז כדאי ביי דער געלעגענהייט אויך אָנצוווייזען, אַז אויך מיר, דאָ אין לאָדז, שרייבען די שורות וועגען אידאַ קאַמינסקי׳ס קינסטלערישען יובל אונטער אַ שווערע שטימונג צוליב׳ן טרויעריגען גורל פון יודישען טעאַטער אין לאָדז.

איז מען דאָך, ביי אונז אין ש׳אָט בעגאַנגען אַ געוואַלד־טאַט איבערן יודישען טעאַטער.

פאַר דער גאַנצער יודישער עפענטליכקייט, האָבען דאָך יודען גאָר פּשוט ארויסגעוואָרפען אויפ׳ן גאַס דאָס יודישע טעאַטער פון „ראַזמאַ טאַשטשי" מען האָט זיך מיט קיינעם נישט גערעכענט און אפילו נישט געפּרובט אַ קלער טון, אז מען דאַרף זאָרגען וועגען א דאַך איבערן יודישען טעאַטער.

אַרויסגעלאָזען און געלאָזען אויף הפקר.

געוויסענהאַפטע הויז־בעזיצער בעזאָרגען זייערע ארויסגעוואָרפענע לאָקאַטאָרען מיט א מעגליכקייט אַריינצוזעצען אין אַן אַנדערע דירה.

מיט׳ן לאָדזער יודישען טעאַטער איז מען זיך בעגאַנגען אָהן רחמנות.

לאָדז איז אָהן אַ יודיש־טעאַטער.

אידא קאַמינסקי׳ס פּעסימיסטישע שטימונג איז דעריבער אונז אַמנאָהעסטען, מיר פיהלען דאָס וועהטאָגליך מיט.

טעאַטער־מענש

גוט מאָרגען!

עדוואַרד איז גלות...

דער „גענטעלמער לענט", האָט נעבעך געבטען געהאַט טרוים שנמת־נפש. און צוליב וועמען? צו־ליב׳ן ענגלישען קעניג עדוואַרד.

— געוואַלד געשריגען — האָט דער „געטרייער לעדער" געזאָגט — עדוואַרד שפחה היה, עדוואַרד איז דאָך נישט קיין נאַר, ווי קומט ער צו אַזאַ שטות?

אין פלוג האָב איך געמיינט, אַז ער מאַכט אַן אָנשטעל. ווייס איך וואָס אַזאַ בחור קאָן איינפאַלען.. אלדאָס נוטס האָט ער, וועגען פּרנסה דאַרף ער נישט זאָרגען, „כלה מתנות" האָט ער אויך שוין אָנגעגרייט, טאָ וואָס פעהלט איהם? נו, זוכט ער אַביסעלע פּאָפּולאַריטעט, אָבער געה און מאַכען אַזאַ מעשה נאַר? אוועקגעבען אַזאַ „מאַסמאַטען" דעם ברודער אָהן „אדסטעמפּענעגאַ"? אָפּזאָגען זיך פון אַזאַ פעטער ירושה, איינרייסען זיך מיט אַ מאַמע און צוליב וואָס? צוליב וועמען? צוליב אַ קלײדעל? דאָס פּאַסט פאַר איינגעל, וואָס ווערט פערכאַפּט פון אַ פּרויען־אייגעל, אָבער פאַר אַזאַ בר דעת ווי ס׳איז עדוואַרד — פע, נישט שעהן!

און אַז מ׳פערליבט זיך אין אַ ווייבעל, איז וואָס? געהט מען און מען פערלאָזט אַ היים? און וואָס נאָך וואָס פּאַרא היים? ווי נעמט עס אַזאַ מענשעל דאָס קלימעקעל אַהנטער אָרים. און מ׳לערנט „לך לך מאַרצך", און אַז יאָ שוין פאָהרען, טאָ וואָס עפּעס אין דעם קבצנישען עסטרייך? ווען ער זאָל מיך פאָלגען, וואָלט איך איהם געהייסען פאָהרען אויף זיין „מיאַדאָווע מיעשאַניע" קיין ארץ ישראל. פאַר וואָס קיין ארץ ישראל? ראשית, האָט ער דאָרט „אייגענע מענשען", וועט זיך טרעפען מיט דער קעניגליכער קאַמיטע, והשנית, וועט ער האָבען אַ גוטע „פּאָזיציע", ער וועט זיך קענען פערגינען צו פאַ־שען זיין ווייבעל מיט פּאָמעראַנצען, ווייטמרויבען, פייגען, באָקס און אַנדערע חמשה־עשר אַרטיקלען. אי, אַ סעמיפיסאַט? נאַרישקייטען, מ׳וועט שוין מאַכען!...

אַב—נעק

פאַר׳ן ייוו״א אין לאָדז

די אקציע

דער ייוו״א־חודש, וואָס ווערט איצט דורכ־געפיהרט אין לאָדז מיט דעם אַנטייל פון דעם פאָרשטעהער פון דער ייוו״א־עקזעקוטיווע, זלמן רייזען, האָט אַקטיוויזירט דעם אינטערעס פון דער יודישער געזעלשאַפט צום אַלוועלטליכען צענטער פון דער יודישער קולטור און וויסענשאַפט.

אין משך פון דער צייט זענען אָפּגעהאַלטען געוואָרען אַ גאַנצע רייה קאָנפערענצען און אויך צוויי בעראַטונגען מיט פאָרשטעהער פון יודישער קולטור־ און אַרבייטער־אָרגאַניזאַציעס, וועלכע האָבען אויסגעדריקט די גרייטקייט מיטצוהעלפען אין דער אַקציע פאַר׳ן ייוו״א.

די אַלע קאָנפערענצען האָבען בעוויזען די פּאָזיטיווע שטעלונג פון דער גאַנצער יודישער געזעלשאַפט צו דער אַרבייט פון דעם אינסטיטוט. א גאַנצע רייה פּערזאָנען האָבען שוין בייגעשטייערט סומען פאַר דעם אינסטיטוט בכלל און פאַר דער עספּיראַנטור א. נ. פון ד״ר שאַבאַד, וואָס האָט די אויסגאַבע אויסצושולען נייע יודישע פאָרשער, בעזונדערע פערדינסטען פאַר דער אַספּי־ראַנטור האָבען אין לאָדז: אַדוו. יוסף ווייצמאַן, גאַנטאַל פּרומקין, קאָנסול מאַקס קאָן, יוליוס לעווי־ריין, ס. פוקס, גזשעגאָרוש ניידאַ, פירמע מאַרגאָ־ליס־וואָלמאַן א. אַנד. ס׳דאַרף אויך דערמאָנט ווע־רען, אַז אַ דאַנק אַ בעשטייערונג פון דער פאַ־מיליע אייטינגאָן, איז אויפגעבויט געוואָרען אין ייוו״א אַ ספּעציעלער זאַל פאַר יודישער קונסט.

אַן אַקטיווען אַנטייל אין דער אַקציע האָבען גענומען (לויט׳ן א.ב.): רעד. י. אונגער, רעד. ח. י. וושוסטאַוואָסקי, דירעקטאָר מ. בראָדערזאָן, א. ביאַלאָ־וואָרסקי, פּרוי בריש, בנימין גליקסמאַן, ד״ר י. פערשפּינקעל, אַדוו. ווייצמאַן, ד״ר ש. ווישעוויאַנ־סקי, ד״ר א. טאַרטאַקאָווער, פּרעזעס איגנאַץ קשונסקי, דוד כזלאָדענקאַ, ל. לעווין, י. מ. מאַש־קוויטש, צבי מייזלער, ה. נאַדעל, דיר. ישראל סאַלאַוויי, א. סאַלאַוויטש, אַנאַטאַל פּרומקין, דר. פ. פרידמאַן, דיר. פּערלמאַן, דר. וו. פּאָלעק, א. פּי־ליצער, ש. צימערמאַן, יצחק קאַצענעלסאָן, אברהם קאָן, פּלישאַ קאָן, ישראל קאָן, מ. קאַצענבאָגען, דר. קרויש, דיר. פּאַוועל ראָזענטאַל, דר. ה. רוזשאַ־נער, ה. רובינשטיין, ארטור שיל, יונה שפּער, דר. י. שוויג, י. שולמאַן.

די אַקציע איז אין פולען גאַנג און ס׳איז צו האָפען, אַז זי וועט דערגרייכען דעם געשטעלטען ציל, אויף דער לעצטער זיצונג פון דער פּערוואַל־טונג איז בעשלאָסען געוואָרען תיכף נאָכ׳ן פערענ־דיגען די אַקציע צוזאַמענצורופען אַ פערזאַמלונג פון די מיטגלידער פון דער לאָדזער געזעלשאַפט פריינד פון ייוו״א, אויף וועלכער ס׳וועט ווערען אויסגע־וועלט אַ נייע פערוואַלטונג, וואָס זאָל צוזאַמען מיט דעם וויסענשאַפטליכען קרייז ביי דער געז. אוועק־שטעלען די אַרבייט פון ייוו״א אויף דער געהערי־גער הויך, ווי ס׳פּאַסט פאַר אַזאַ וויכטיגען יודישען צענטער.

מוזיק און די נייעסטע איז אַ ברכה — ס׳גיט ראַדיאַ דער גאַנצער משפּחה

נאָך דער חנוכּה־פייערונג אין „העלענובעק" האָט אַן אומגליקליכע מוטער דאָרט אונטערגעוואָרפען איהר קינד

נעכטען איז אין העלענובעק פאָרגעקומען אַ גרויסע חנוכּה־פייערונג פאַר די יתומים פון אינ־טערנאַט. נאָכדעם ווי די פייערונג האָט זיך טערמינירט און די קינדער האָבען אָפּגעגעבען אַ יום־טוב׳דיגען מאָהלצייט, האָט מען אין אַ ווינקעל בעמערקט אַ קליין יונגעלע, וועלכע האָט ביים צורייסענעם פּאַלטאָ געהאַט אָנגעהאַנגען אַ צעטעלע מיט פאָלגענדער אונ־טערשריפט:

„איך האָב נישט קיין מיטלען צום לעבען, איך בין געצוואונגען אוועקצוגעבען מיין קינד, ווייל מיין מאַן איז פון מיר אַנטלאָפען. איך האָב נישט וואו צו זיין און וואו צו שלאָפען מיט׳ן קינד. אויב איך וועל נאָר קענען זיך אַנ׳עצה געבען וועל איך דאָס קינד צוריקנעהמען. דאָס וועט זיין מיין גאַנץ שטרע־בען. איך דאַנק פאַר דער הילף, וואָס דאָס קינד וועט בעקומען. דאָס קינד איז אַלט 3 יאָהר און הייסט הישעלע".

דאָס קינד איז אַריינגענומען געוואָרען אין אינ־טערנאַט פון „העלענובעק".

אַנ׳אויטאָ־קאַטאַסטראָפע

דער פּאַסאַזשיר על פּי נס אָפּגעראַטעוועט געוואָרען

(ז) נעכטען אַרום 5 ביי טאָג איז אויף רוג גדאַנסקאַ און אַנזשעיאַ, דער טראַמוואַי נומער 5 אַרויפגעפאָהרען פון הינטען אויף אַ טאַקסובקע, מיט וועלכער עס איז געפאָהרען אַמטליך דער „אובעזפּיעטשאַלניע־דאָקטאָר, סטאַנ. סלאַווינסקי.

דער גאַנצער הינטערשטער טייל פון דער טאַקסובקע איז צושמעטערט געוואָרען.

דער ד״ר סלאַווינסקי איז ניצול געוואָרען אַ דאַנק דעם, וואָס ער איז בעצייטענס אויפגע־שפּרונגען, אַריבערבויגענדיג זיך צום שאָפער.

באַנדיטען־אָנפאַל הינטער אַלעקסאַנדער

(א) נעכטען ביינאַכט זענען אויפ׳ן שאָסיי, וואָס פיהרט פון פּאַדעמביץ קיין אַלעקסאַנדער עטלי־כע פערשוין בעפאַלען דעם וואַגען פון דער פירמע „דראַי".

די באַנדיטען זענען צוגעשטאַנען צום פיהרמאַן דעם 49־יאָהריגען בערנאַרד מאַדייטסקי, און געפאָ־דערט, ער זאָל זיי געבען געלד. און אַז יענער האָט זיי אָפּגעזאָגט צו דערפיהלען זייער בקשה, האָבען זיי איהם געפעהרליך צושטאָכען מיט מעסערס.

אין אַ זעהר שווערען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל.

פּאָליציי זוכט די באַנדיטען.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער. סיפיליס און הויט־קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע
נעמט אָן פון 8—11 ביי טאָג און 4—9 אָווענט

1־טע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאַר כירורגיע פון ציינער, קיהן־באַקען און יאַסלעס
פון Dr. med.
Sadokierski
פּיעטריקאָווער 56, טעל. 129-77.
עמפּפאַנגס־שעה׳ן פון 9 פריה ביז 12 ביי טאָג.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעצ. פאַר הויט. ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל־גאַס 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליזע
רענטגען־בעשטראַהלונגען ביי הויט־קראַנקה.
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָווענד
זונטאָג און חגאות פון 9—12.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער - שוועכע, וועגערישע און הויט־קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ 9, טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָווענד
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל־אַרצט פאַר הויט.־געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פּיעטריקאָווער 10 אויף
161 פּיעטריקאָווער 161
טעל. 245-21.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פּרייזען

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 249-07
ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער - שוועכע־בע־האַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָווענד.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער. סיפילים און הויט־קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—8 אָווענד.

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
הערליכער פּראָגראַם פון דער פּוילישער פּראָדוקציע א. ג.:
זיין גרויסע ליבע
אין דער הויפּט־ראָלע:
Stefan Jaracz
אויסער׳ן פּראָגראַם ???
אָנהויב טעגליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג — 12 אַ זייגער ביי טאָג.

פון ארבייטער-לעבן

ארויסגעווארפן אנ׳אר-בייטעריז פון פאבריק

זי האט גערופן די ארביי-טערינס זיך צו פערשרייבן אין פעראיין

אין דער פאבריק פון „הירשבערג און בירנבוים האט די טעג אויסגעבראכן א סכסוך צווישן די ארבייטער און דער דירעקציע צוליב פאלגענדן פאל:

די פירמע האט מיט א יאהר צוריק געלאזן אין גאנג א שפינעריי דארט האט מען ארייננעשטעלט א צעהנדליג מעכאנישע מאשינען פון א 20 מ. די לענג יעדערע מיט 300 שפינדלען פון יעדער זייט, (600 שפינדלען פון בידע זייטען) יעדער ארבייטערין בעדינט 2 אזעלכע מאשינען, ד. ה. זי לויפט ארום די צוויי מאשינען פון בידע זייטען (80 מ.) און האט אונטער איהר אויפזיכט 1,200 שפינדלען, ווער עס איז אביסעל בעקאנט מיט דער ארבייט אין א שפינעריי, ווייסט, אז אפילו ביי די בעסטע איינריכטונגען דערגעהט דער שטויב די ארבייטער די יאהרען, מען שטעהט איינגעטונקען ווי אין א גרויען נעפעל, דער שטויב פערשטאפט די נאז, דאס מויל, פערשיט די אויערען א. א. וו. אלס מיטהעלפערינס אפווארפערינס, אויפשטעקערינס) האט יעדער שפינערין צוויי 14—15 יעהריגע מיידלעך, וועלכע פערדינען פאר 8 שעה ארבייט א טאג 8—9 זל. א וואך. אויף די ארבעטערינס געבען אכטונג א פאר אויפזעהערס.

די ארבייטערינס אין דער דאזיגער שפינעריי זענען נישט ארגאניזירט און קיין פעראיין האבען זיי נישט; אין פאל פון אנ׳עוולה צו יועמען זיך צו ווענדען נאך שוץ.

און דא הויבט זיך אן די מעשה, אייבע פון די עלטערע ארבייטערינס האט אנגעהויבען אגיטירען איהרע חבר׳טעס, זיי זאלען זיך פערשרייבען אין א פעראיין. דאס האט דערהערט דער מייסטער, האט ער נישט לאנג געטראכט און די ארבייטערין ארויסגעווארפען פון דער שפינעריי נאכזאגענדיג נאך איהר — דעם שאל, איהרע שיך, קליידער א. ד. גל. באכדעם אראפגעלאפען אין קאנטאר אפגעשטעמפעלט איהר ארבייטס-ביכעלע ערלעדיגט, ארויסגעווארפען פון דער ארבייט:

ווי א בליק האט זיך די ידיעה וועגען דער געשעהעניש אריבערגעטראגען אין דער וועבעריי, וואו עס ארבייטען שוין עלטערע און ארגאניזירטע ארבייטער און ארבייטערינס. גאר אנ׳אגריטע ווע שטעלונג צו דעם ענין האבען באלד אנגענומען די ארבייטערינס און א דעלעגאציע איז אוועק צו דער דירעקציע מיט דער פאדערונג, אז די ארבייטערין מוז צוריקגענומען ווער׳ען צו דער ארבייט. דער מייסטער דארף בעשטראפט ווערען.

ווען דער דירעקטאר האט געשיקט נאכ׳ן מייסטער ער זאל קענען געבען גענויע ערקלערונגען איז ער נישט געקומען.

איצט איז דער ענין אריבער אין ארבייטס.אינספעקטאראט.

אפטייקען

היינטיגע נאכט · דיזשורען

(א) קאהאנע (לימאנאווסקיעגא 80), טראווקאווסקי (בזשעזשינער 56), מאפחאווסקי (נאוואמיעסקא 15), ראזענבלום (שרידמיעסקא 21), בארטאשעווסקי (בעטריס. 95), טשיטסקי (ראקיטשינסקא 53), סטווארטשינסקי (קאנטנא 54) י. שיניעצקא זשנאווסקא (59).

אויסבעסערונג

אין צוזאמענהאנג מיט אונזער נאטיץ וועגען שלאגען יודען אין אנדזשעיעוו, איז אויך געווע אנגעגעבען דער נאמען פון לאנדווירט קענדזשערסקי. ווי מיר דערוויסען זיך, האט קענדזשערסקי קיין שום אנטייל אין דעם געשלעג נישט גענומען.

גרויסע פערזאמלונג פון קאלאניאל-הענדלער

נעכטען איז פארגעקומען אויף שרודמיעסקא 20 א פערזאמלונג פון די קאלאניאל-הענדלער, ס׳ועגען בעטראכט געווארען א גאנצע רייהע אקטועלע פראגען, די פערזאמלונג האט זיך ארויסגעזאגט פאר דער צענטראליזאציע פון די יודישע קליינהענדלער-פעראיינען אין לאדז, ס׳איז בעשלאסן געווארען א ווענדונג צום פארזיצער פון דער פעראייניגונג אדוו. צימערמאן, אז ער זאל אנשטרענגען אלע כוחות צו דערפיהרען צו דער צענטראליזאציע.

דער סוחרים פעראיין פון רויה-און-האלב פאבריקאטן-שטאפען

בעמיהט זיך וועגען רעכט אויף צו אימפארטירן רויה-שטאף מאטעריאלן

אויף אנ׳אלגעמיינער א׳יסערג. וו. ג.ה.ל כער פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון סוחרים-פעראיין פון רויה און האלב פאבריקאט שטאפען אין לאדז, איז איינשטימיג בעשלאסען געווארען אונטערצונעהמען ענערגישע שריט, כדי צו בעקומען רעכט אויף אימפארטירען די רויה-שטאף מאטעריאלען.

עס איז דאן געוועהלט געווארען א פערוואלטונג און א רעוויזיאנס-קאמיסיע. די פערוואלטונג בעשטעהט פון די ה״ה: ב. טאכטערמאן — פריזעס, א. קראקאווסקי — ויצע-פרעזעס. ס. נאוואדאווסקי — סעקרעטאר, ט. קאהן וויצ. ב. ריבא אהן מאדאט אלס פערטרעטער זענען געוועהלט די ה״ה; מ. שניצער, י. קאכנאווסקי, י. ליפסמאן. אין דער רעוויזיאנס קאמיסיע: מ. מונטשיק, מ. עפשטיין, ש. פראגעל.

שטרייקען

(א) אין דער באנקראטירטער פירמע „באררישאווסקא מאנופאקטורא" (פיאטקאווסקא 27) איז אויסגעבראכען אנ׳אקופאציע-שטרייק פון 200 ארבייטער, וועלכע פאדערען מ׳זאל זיי אויסצאהלען 18,000 זלאטעס פערלעגענע לוינען (פאר קרוב 2 חדשים).

מארגען וועט פארקומען א קאנפערענץ אין ארבייטס-אינספעקטאראט.

* * *

(א) אין דער פארבעריי און אפרעטור „בזורא" אין זגערזש איז אויסגעבראכען א שטרייק, מחמת דער געפלאנטער רעדוקציע פון ארבייטער.

אויף דער פארגעקומענער קאנפערענץ אין ארבייטס-אינספעקטאראט איז די פירמע איינגעגאנגען אויף צוטיילען די ארבייט, און דער שטרייק איז ליקווידירט געווארען.

* * *

(א) נעכטען האבען אין וויינפעלד׳ס פאבריק (פאמארסקא 106) געשטרייקט 60 ארבייטער און אין ציטרינ׳ס (וואלבארסקא 44) 80 ארבייטער.

אויף מארגען זענען בעשטימט געווארען קאנפערענצען.

קאנסום אויף די ווייהנאכטן

נישט קוקענדיג אויף דעם וואס א רייהע יאהרען הינטערשענדען קריזיס, רעזיגנירט דאך זעלטען ווער פון בעשענקען זיינע נאהענטע מיט א ווייהנאכטסגעשאנק.

העריבער דארף מען לויבען די דירעקציע פון איינציגען אין אונזער שטאט ווארען הויז „קאנסום" ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור, וועלכע האט א דאנק דער בעדייטענדער רעדוקציע פון זעמטליכע סחורות, ערמעגליכט די ארבייטענדע קרייזען פאר ביליג געלד איינשאפען זיך ווייהנאכטס-מתנות.

דער „קאנסום" פערקויפט דאמען און הערעןוועש, גאלאנטעריע, קאנפעקציע, שיכווארג, קאלאניאל - ווארען צו רעוועלאציאנס נידעריגע פרייזען. די הויכע קוואליטעט פון די סחורות, די ביליגע פרייזען וועלען זיכער מיטווירקען, אז אלע וועלען מאסענווייז מאכען זייערע הגאות - איינקויפען, נאר אין „קאנסום" ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור.

Tysiącom dzieci
w Polsce grozi głód
Pomyślcie o tem
i złóżcie ofiarę
na Pomoc Zimową
dla bezrobotnych.

א בלוטיגער נאכט-וויזיט

(א) אויף רייטאבא 18 אין דער וואוינונג פון סטאניסלאו בעדנארסקי האט נעכטען ביינאכט עמיצער אנגעקלאפט.

אז בעדנארסקי האט א פרעג געטון, ווער עס איז, האט מען איהם געענטפערט: „דאזארצא"...

ער האט דאן געעפענט די טיר, און אידער וואס ווען האט מען איהם מיט א באגנעט געעפענט דעם קאפ און צושטאכען דעם קארק און די ברוסט.

דער אנפאלער איז ענטלאפען, און בעדנארסקי׳ן האט מען אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פאר הונגער

(א) אויף דער שענקיעוויטשא 7 איז אויסגעפאלען פאר הונגער און אויסשעפונג די 36-יאהריגע העלענא פיסארעק — א היימלאזע.

פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט ערשטע הילף און אפגעפיהרט אין זאפאס שפיטאל.

אונטערגעשאסען

(א) אויף לימאנאווסקיעגא גאס האט אנ׳אומבעקאנטער פערשוין געשאסען אויף דעם 33-יאהריגען מיכאל מאלינאווסקי (פון לוטאמיערסקא 103). פערוואונדענדיג איהם לייכט אין א האנד.

פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

דער שיסער איז ענטלאפען

טעאטער. מוזיק און פערוויילונג (קאמוניקאטען)

איינציגער יודישער טעאטער „פילהארמאניע" נחמה, קאדיש, האש קוטנער געזעגענען זיך שוין מיט לאדז

צוליב דעם, וואס עס ענדיגט זיך דער טעאטער-סעזאן אין גאנץ פוילען און בכלל אויך אין לאדז — מוזען די ווילנער אפערעטן-טרופע שוין פערענדיגען זייערע אויפטריטען כאטש זיי זענען אזוי בעליבט ביים לאדזער עולם.

יוסף האש, נחמה, קוטנער, קאדיש, טאפעל א. א. האבען זיך בעוויזען אין א סך ראלען וואו זיי זענען ממש געווען אומפערגלייכליך און אין די זעלבע שלאגערפיעסען טרעטען זיי אויף צום געזעגענען זיך. היינט מאנטאג צום לעצטען מאל „די גאליציאנער מויד".

די פרייזען זענען זעהר ביליגע פון 40 גר. ביז 109 זל.

פון שטאטישען פוילישען טעאטער

אין שטאטישען פוילישען טעאטער ווערט היינט 7.30 אוועגד געשפילט זאפאלסקא׳ס קאמעדיע „די מאראל פון דער פאני דולסקא".

ראדיא - פראגראם

מאנטאג, דעם 19-טען דעצעמבער

6.33 גימנאסטיק, 6.50 מוזיק (פליטען), 7.15 ידיעות, 7.35 מוזיק (פליטען), 8 אודיציע פאר שולען, 11.30 אודיציע פאר עלטערע קינדער, 11.57 צייט-סיגנאל, 12.03 פראנצויזישע מוזיק, 12.40 ידיעות, 12.50 שמועס, 1 אפערן-מוזיק (פליטען), 2.57 לאדזער בערזע, 3 ווירטשאפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאמע - קאנצערט, 3.40 „קינדער ווערען פערבעטען אין דער סטודיע אויף דער ראדיא - אויסשטעלונג", 4.30 קאנצערט, 5 דער פוילישער אנטייל אין דער אייראפעאישער דיפלאמאטיע, 5.15 לייכטער קאנצערט, 6 אקטועלער שמועס, 6.10 ספארט ידיעות, 6.20 קאנצערט (פון דער ראדיא - אויסשטעלונג), 7 אודיציע פון די סטודענטשיס, 7.30 פארטעפיאן-קאנצערט (פון לעמבערג), 8 קאנצערט, 8.45 אווענד-ידיעות, 8.55 אקטועלער שמועס, 9 הערשפיל, 9.30 געזאנג, 10 סימפאנישער קאנצערט, 10.55 לעצטע ידיעות און מעטעאראלאגישער קאמוניקאט

ספארט-בעוועגונג

פון מכבי-פערבאנד אין פוילן

קורס פאר אינסטרוקטארען פון גימנאסטיק און באקס אין ווארשע

דער צענטראל - קאמיטעט האט בעשלאסן ארגאניזירען אין ווארשע פאלגענדע קורסען:

1) א קורס פאר לעהרער (רינגס) פון פאלקסלען פון 25. דעצעמבער ה. י. ביז׳ן 5. יאנואר ...

2) א קורס פאר אינסטרוקטארען (קעס) פון גינאסטיק - ערציהערישע און אויף מכשירים — 25. דעצעמבער ה. י. ביז׳ן 5. יאנואר 1937.

3) א קורס פאר באקס - אינסטרוקטארען פון 25. דעצעמבער ה. י. ביז׳ן 5. יאנואר 1937

דער אפצאל פון יעדען אויפענטהאלט קורס בעטרעפט: 45 זל. — מיט קווארטיר און שפייזונג; 10 זל. — אהן קווארטיר און שפייזונג.

צו די מעלדונגען אויפן קורס דארף בייגעלעגט ווערען דער פאסט-אפשניט פון איינצאהלונג פאר דעם בעטייליגטען (קאנטא פ.ק.א. 29.514 י. ליפשיץ — ווארשע). די מעלדונגען דארפען געשיקט ווערען דער צענטראלע, ווארשע, סיענא 20, וו. 4.

די אנטיילנעהמער געניסען פון 82 פראצ. באהן-הנחה (לויט דעם אלטען טאריף) קיין ווארשע און צוריק. דער צענטראל - קאמיטעט וועט זארגען הנחות אין אפצאהל אויפן סמך פון א מאטיווירטע בקשה פון קלוב און בעשטעטיגטע דורכן קראמיטעט:

סעסיע פון אקציאנס - קאמיטעט פון וועלט-פערבאנד מכבי אין ווארשע

די טעג 2—3 יאנואר 1937 קומט פאר אין ווארשע די סעסיע פון א. ק. און ספארט - אפטיילונג (הנהלה טכניה עולמית) פון וועלט-פערבאנד מכבי. דער טאג-ארדנונג זעהט פאר צווישען אנדערען פאלגענדע רעפעראטען: 1. חער ווענ פון מכבי - פרעז. פון מכבי-וועלט - הערבאנד פראפ. ... דעצקי — לאנדאן. 2. די לאגע אין א״י — ... — ירושלים. 3. מכבי אין מזרח - אייראפע - פרעז. פון מכבי-ווערבאנד אין פוילען — ד״ר ... ראזמארין. 4. מכבי הצעיר און די חלוציש ... גונג — אדאלף יעלינעק — בראטיסלאווא. 5. ... און די הריגע מכביה — נתנאל — ירושלים.

די הטא׳א זיצונג וועט טשווידמעט זיין די ... גישע פראגען פון דער הריטער מכביה.

באקס - רעפרעזענטאנץ פון מכבי-דייטשלאנד אין פוילען

ווי מיר האבען שוין געמאלדען קומט אין ... לען אויפן 26—27 דעצ. ה. י. די באקסרעפר... מאנץ פון מכבי—דייטשלאנד. אין 26. ד. ... זיך די נעכט צוזויפטרעפען מיט דער פוילישער ... רעפרעזענטאנץ אין ווארשע. די מאנשאפטען ... טען ארויס אין פאלגענדער צוזאמענשטעל:

מכבי—דייטשלאנד: שינדלער, בארטמרער (... גאפלער (בעמניץ), נוימאן, יאקעל (בערלין), ... האכהויזער (ווראצלאוו), קארנפעלד, מילר ... שאם 2 (בערלין).

מכבי—פוילען: ראטרשטיין, יאקובאוויטש (... שיין), פאפאט (לאדז), וואלמרין (סאסנאוויץ), ... בלום (ווארשע), קושינער (ביאליסטאק), פילנ... דינג (ווארשע).

פוסבאל

איטאליען—טשעכיען 0:2

באקס

לעגיא (ווארשא)—מכבי (ווארשא) 6:10

טארז—לאדז 5:11

האקעי איז לאדז

ל.ק.ס. — זיערנאטשאנע 1:10

פינג-פאנג

... מרושע ענדער — זיערנאטשאנע ...:21

קליינע אנאנסען
ו זלאטי
אנאנסם ביז 15 ווערטער

פערשידענעס

א צימער און קוך, פראנט, ... שטאק, ביליג דירה-געלד אבצוגעבען. ווייסמאן, P. O. W. 18

BUCHALTER-PODATKOWIEC ... stanowisku zaprowadza i prowadzi ... handlowe w większych i mniej... przedsiębiorstwach. Sporządza ... Organizuje również księgowość ...kową. Za uznanie ksiąg gwaran... ...ucją. Opłata przystępna. LEON ..., Piotrk. 79, m. 40, tel. 145-64.

אין פערלויף פון 3 מאנאטען ... איך די העברעאישע שפראך אין ... און אין שריפט מיט אלע כללים ... אויך מפטיר מיט א דרשה צו ... מצוה. פרייז צוגענגליך. מיין ... גדאנסקא 24, לעהרער א. איטקין.

Doktór
Klinger
ספעציאליסט
פאר ווענערישע, הויט, האאר און סעקסואל-קראנקהייט
Andzrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אן פון 9 ביז 11 פ.ן און פון 6 ביז 8 אוו.

ד״ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוואכע
8 טראוגוטא 8. טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען - א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשעניצע-פרייזען

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם ביעקלאגישען קליניק אין פאריז.
ספעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
ספעצ. פון היילען אונפרוכטבארקייט.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—8 אוונט

בעקומען אויסצייכנונגען און א גאלדענעם מעדאל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון אייראפע און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)
פארלאנגט אין אלע אפטייקען, אפטיק-סקלאדן און פערפומעריעס.
Fabr. Chem. Kosm.
„Pharmachemja", Bydgoszcz.

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריום
פ. שאץ, לאדז
פיעטריקאווער 37

רענטשניצע
פאר וועגערישע-קראנקע מענער - שוואכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעמיג פון 9 פריה ביז 9 אוונט.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרויי-דאקטא פון 11-1 און פון 5-7 אוונט.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוונט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב - פון 8 ביז 1 בייטאג

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערווען-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

Dr. med.
Z. DATYNER
אורלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אוונט.
צוריקגעקעהרט

DR.
Michał URBACH
נערווען און אינערליכע קראנק.
היילען און פיזיקאלישע טעראפיע
נעמט אן פון 1—2 און פון 5—7 נאכמ.
Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

Ze wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Naier Folksblat". Piotrkowska 21